ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ISSN 0857-2909

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๓๑

- ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- พระอรหันต์ดับขันธ์แล้วไม่สูญ
- กายนคร สมเด็จพระธีรญาณมุนี
- หลวงพ่อวัดปากน้ำกับการกลับมาของวิชชาธรรมกาย ตอนจบ
- พระนิพพาน : ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว
- ตอบปัญหาธรรม
  ประสบการณ์ผู้ปฏิบัติธรรม ที่น่าสนใจ :
  - ฝ่ากรงเล็บมาร ...ฯ
  - สงฆ์ไทยชุดแรก เปิด ภูฐาน

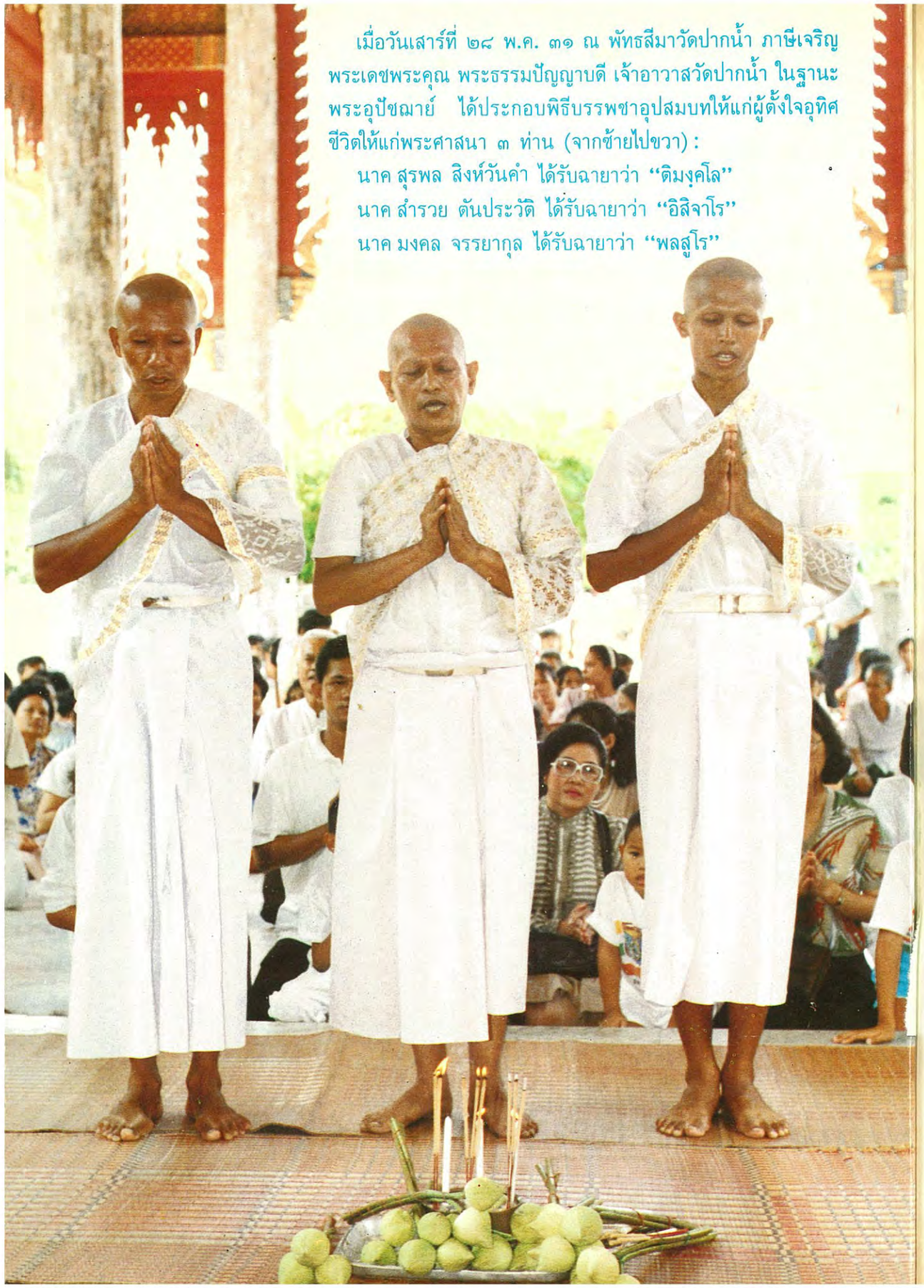

เมื่อวันเสาร์ที่ ๒๘ พ.ค. ๓๑ ณ พัทธสีมาวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ในฐานะพระอุปัชฌาย์ ได้ประกอบพิธีบรรพชาอุปสมบทให้แก่ผู้ตั้งใจอุทิศชีวิตให้แก่พระศาสนา ๓ ท่าน (จากซ้ายไปขวา) :

นาค สุรพล สิงห์วันคำ ได้รับฉายาว่า "ติมงฺคโล"
นาค สำรวย ตันประวัติ ได้รับฉายาว่า "อิสิจาโร"
นาค มงคล จรรยากุล ได้รับฉายาว่า "พลสูโร"

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชวิสุทธิโมลี (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัตกวี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณุตฺตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม (อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ.๗)
พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร

ผู้จัดการ :
รศ. ดร. พัฒนะ ภวะนันท์

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ. ดร. ธีระ เกรอต

กองบรรณาธิการ
รศ. ถาวร สุทธิพงษ์
แพทย์หญิง คุณสวรรยา เดชอุดม
ผศ. ดร. พีระดา สิริจินตกาญจน์
ผศ. ดร. ศิริพร สิทธิประณีต
ผศ. เบญจา ตระกูลบุญ
คุณอรวรรณ เวศอุไร
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณวีระ เนตยกุล

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณบำรุง บุญเชื้อ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณสมชาย บุญเชื้อ

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/ตัวเรียงอักษรคอมพิว : บริษัท วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด โทร. ๒๕๔-๓๓๐๑-๒

พิมพ์ที่ :
ศรีเมืองการพิมพ์ ๕/๓๕ ถนนรองเมือง ซอย ๕ กทม. ๑๐๕๐๐
นายประยุทธ คมอำนาจสกุล ผู้พิมพ์โฆษณา
โทร. ๒๑๔๕๖๖๐, ๒๑๔๔๓๓๐

อธิบายปก :
นิพพาน : กายธรรมที่ได้บรรลุอรหัตผลแล้ว อยู่ภายในอายตนนิพพานที่สว่างไสวไปด้วยรัศมีธรรมอันโชติช่วง ปราศจากความสว่างจากรัศมีอื่นใด พระองค์ที่เป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ท่ามกลางพระอรหันตสาวก เป็นจำนวนมาก ทรงประทับเข้านิโรธสงบกันตลอดหมด

นิตยสาร "ธรรมกาย" ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๓๑

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๕

มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
พระนิพพาน : ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว ..... มงคลบุตร ๒๗

ธรรมปฏิบัติ
วิธีเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ..... พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณุตฺตโม) ๖๑

ธรรมะสำหรับเยาวชน
กฎแห่งกรรม ..... ส.ณ.วิวัฒน์ แสงถวิล (น.ธ.ตรี) ๙๗
ทางออกของชีวิต ..... ศศิประภา ศากยะบุตร ๗๑

จากพระไตรปิฎก ๑๘

ประสบการณ์ผู้ปฏิบัติธรรม
ฝ่ากรงเล็บมาร ..... ณรงค์ ภักตร์เจริญ ๔๔

ตอบปัญหาธรรม ..... พระภาวนาโกศลเถร ๑๑๑

บุคคลกับธรรมะ
หลวงพ่อวัดปากน้ำกับการกลับมาของวิชชาธรรมกาย ..... พระภาวนาโกศลเถร ๗๓

ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๓

แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๑๐๑

ปกิณกะ
พระอรหันต์ดับขันธ์แล้วไม่สูญ ..... เปมงฺกโร ภิกขุ ๑๙
กายนคร ..... สมเด็จพระธีรญาณมุนี ๘๕
คณะสงฆ์ไทยชุดแรกเยือนภูฐาน ..... พระมหาถวัลย์ ทีฏฺตเวโล ๓๖
ของขวัญจากครู ..... ธรรมทัศน์ ๖๖
อาศิรวาทธรรมบท ๑๐๙
กิจกรรม ๑๑๔

ท้ายเล่ม
บวชภายนอกและบวชภายใน ..... ญาณรัตน์ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกายของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ. ดำเนินสะดวก ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิโครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร

● **อัตราค่าสมาชิก :** ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรงศูนย์กลางกายเหนือสะดือสองนิ้วมือ เป็นดวงแก้วกลมใส เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีดำหนิ เรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอ ในอริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหัตน์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอยออก ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้เดินดวงเดินกายคือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก
แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

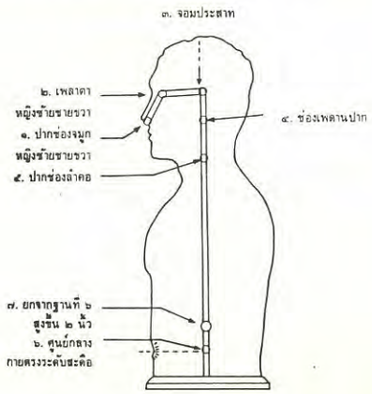

ถ้อยแถลง

ครั้นเมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นองค์พระสยัมภูแล้ว ทรงพิจารณาสัตว์โลกด้วยพุทธจักขุ ได้เห็นเวไนยสัตว์ควรตรัสรู้โลกุตรธรรมมีอยู่มาก จึงทรงตั้งพระหฤทัยจะแสดงธรรม ทรงเลือกหาผู้ควรจะรับปฐมเทศนา ทรงปรารภถึงอาฬารดาบส และอุทกดาบส แต่ทั้งสองสิ้นชีพเสียแล้ว จึงทรงตั้งพระหฤทัยจะแสดงแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์

ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เพ็ญเดือน ๘ ครั้งนั้น หลังจากวันตรัสรู้สองเดือน ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี พระผู้มีพระภาคทรงแสดงปฐมเทศนา ธัมมจักรกัปปวัตตนสูตร แก่พระปัญจวัคคีย์ เมื่อจบปฐมเทศนา พระอัญญาโกณฑัญญะได้เห็นธรรมบรรลุโสดาปัตติผล เป็นพระอริยบุคคลองค์แรกในพระพุทธศาสนา ทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระผู้มีพระภาคทรงประทานอนุญาตด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา เป็นพระอริยสงฆ์องค์แรกในพระพุทธศาสนาพระรัตนตรัยก็ถึงพร้อมในวันนั้น

วันสำคัญนั้นเรียกว่าวันอาสาฬหบูชา จะได้เวียนมาบรรจบครบรอบอีกในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ กรกฎาคมศกนี้ ควรที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย รำลึกถึงพระมหากรุณาทิคุณไม่มีประมาณของพระผู้มีพระภาค ด้วยการตั้งใจปฏิบัติบูชาตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ผู้ปฏิบัติธรรมจะก้าวไปข้างหน้าได้ต้องรู้จักแยกแยะที่สุดทั้งสองอย่าง ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่าบรรพชิตไม่ควรเสพ กามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนพัวพันด้วยกาม และ อัตตกิลมถานุโยค การประกอบความลำบากให้แก่ตนเปล่า ใน **พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณ หลวงพ่อวัดปากน้ำ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** ได้ขยายความถึงที่สุดทั้งสองนี้อย่างละเอียด พร้อมทั้งได้อธิบายถึงข้อปฏิบัติเป็นกลางที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะให้ดำเนิน ควรที่ท่านผู้ปฏิบัติธรรมจะใส่ใจทบทวนอบรมศึกษาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง จึงจะไม่เสียเวลาหลงวกวน สามารถพาตนตรงสู่มรรคผลนิพพานได้โดยไว

มีผู้สนใจธรรมมากมายที่เข้าใจผิดว่าพระอรหันต์ดับขันธ์แล้วสูญโดยการตีความเอาเอง ทำให้เป้าหมายการปฏิบัติธรรมฝั่นเฝือไป บทความ**พระอรหันต์ดับขันธ์แล้วไม่สูญ** ของพระคุณเจ้าเปมงฺกโร ภิกขุ และบทความ**พระนิพพาน** ของพระอาจารย์มงคลบุตร ได้อธิบายเหตุผลอย่างละเอียด เป็นการยืนยันการรู้ เห็น และเข้าถึงของผู้ปฏิบัติธรรมหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เข้าถึงธรรมกาย ย่อมรู้เห็นได้มาก

ถ้อยแถลง

ท่านผู้ที่สนใจการปฏิบัติธรรม จึงควรทดสอบโดยการปฏิบัติให้รู้เห็นด้วยตัวของท่านเอง แล้วจึงค่อยเชื่อ

อาสวกิเลสเป็นธรรมเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ทั้งหลาย เป็นเหตุให้มีความทะยานอยาก ยินดี และพอใจในกามคุณ ในภพภูมิต่างๆ และเป็นเหตุให้มีความยินดีพอใจในความเห็นผิดและไม่รู้สัจจธรรม เป็นเหตุให้วนเวียนอยู่ในวัฏฏสงสารไม่มีสิ้นสุด การปหานอาสวกิเลสย่อมเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการปฏิบัติธรรม จะทำได้อย่างไร โปรดติดตามรายละเอียดได้จากบทความ**วิธีเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน การพิจารณาและปหานอาสวกิเลส** ตามแนววิชชาธรรมกาย

สัตว์โลกทุกรูปนามย่อมเวียนว่ายตายเกิดมานับภพนับชาติไม่ถ้วน กรรมที่กระทำไว้แล้ว ดี ชั่ว หรือไม่ดีไม่ชั่ว ยากที่จะประมาณได้ ต้องรับผลของกรรมนั้นแน่นอน เมื่อเป็นเช่นนี้จะทำอย่างไรได้บ้าง ทุกท่านที่ยังมีชีวิตอยู่อย่าลืมว่าท่านสามารถทำอะไรได้อีกมาก จะเป็นกรรมดีก็ตาม กรรมชั่วก็ตาม กรรมไม่ดีไม่ชั่วก็ตาม แล้วจะทำอะไรจึงจะดี ท่านต้องมีความรู้เรื่องกรรมจึงจะเห็นเหตุผล สามารถนำตนออกจากห้วงทุกข์ได้ บทความ**กฎแห่งกรรม**จะทำให้ท่านเข้าใจธรรมชาติของกรรมได้พอสมควร และถ้าท่านได้ปฏิบัติจนถึงธรรมกายแล้ว ก็ยิ่งจะสามารถเข้าใจจากการรู้เห็นด้วยตัวของท่านเอง ดังท่านที่เข้าถึงธรรมกายกล่าวไว้ในคอลัมน์**แวดวงธรรมกาย**

นอกจากนี้ก็ยังมีบทความที่น่าสนใจอีกมากเช่น กายนครของเจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี โอวาทของหลวงปู่คำอธิษฐาน ฝ่ากรงเล็บมาร เป็นต้น

กิจกรรมที่สำคัญ ณ **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี** ในเวลาอันใกล้นี้ มีการปฏิบัติธรรม**วันอาสาฬหบูชา** ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ กรกฎาคม ศกนี้ ท่านที่ต้องการปฏิบัติต่อก็อาจอยู่จนถึงวันอาทิตย์ที่ ๓๑ กรกฎาคม จึงขอเชิญชวนทุกท่านไปร่วมใจบูชาพระรัตนตรัยด้วยการปฏิบัติธรรม โดยพร้อมเพรียงกัน (สอบถามรายละเอียดได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ** กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕)

บรรณาธิการ

■■■■

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

แสดงโดย **พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** *

...ถ้าเอาใจไปจดเข้ารูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสที่ชอบใจนั้น ใจต่ำ ไม่สูง ใจต่ำทีเดียว ใจมืดทีเดียว ไม่สว่างเพราะเอาไปจดกับอ้ายที่ชอบใจที่มัวซัวเช่นนั้น ถ้าไปจดที่มืดมันก็แสวงหาที่มืดทีเดียว ไม่ไปทางสว่างละ...

*ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ พระภาวนาโกศลเถร วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๔๙๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ครั้ง)

เอวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา พาราณสียํ อิสิปตเน มิคทาเย ตตฺร โข ภควา ปญฺจ วคฺคิเย ภิกฺขู อานมฺเตสิ

เทฺวเม ภิกฺขเว อนฺตา ปพฺพชิเตน นเสวิตพฺพา ฯลฯ สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตตี ติ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถา ในวันปัณรสีที่ ๑๕ ค่ำในเดือนยี่นี้ เป็นวันขึ้นปีใหม่ของทางสุริยคติ ผู้เทศน์ก็ต้องดำริหาเรื่องที่จะต้องแสดงให้สมกับวันขึ้นปีใหม่เป็นวันแรก และเป็นวันมงคลของพระพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย วันนี้แหละถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ เราจะทำอย่างไรจึงจะเป็นคนดี เรื่องนี้เรื่องที่เป็นมงคลดีไม่ดีนั้นพระองค์ทรงรับสั่งยืนยันตัดสิน ตั้งแต่ปีใหม่นี้เราต้องตั้งใจเด็ดขาดลงไป สมกับที่พระองค์จอมปราชญ์แสดงมงคลว่า **อเสวนา จ พาลานํ ปณฺฑิตานญฺ จ เสวนา ปูชา จ ปูชานียานํ เอตมฺมงฺคลมุตฺมํ** เราต้องตัดสินใจเด็ดขาดลงไปว่า **อเสวนา จ พาลานํ ไม่เสพสมาคมคบหาคนพาล**เด็ดขาดทีเดียว ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ตั้งแต่ได้อรุณวันนี้ ไม่เสพคบหาสมาคมกับคนพาลเป็นเด็ดขาด **จะเสพสมาคมคบหาแต่บัณฑิต**เท่านั้น **จะบูชาสิ่งที่ควรบูชา ปูชา จ ปูชานียานํ เอตํมิ วิภตฺตยํ** สามข้อนี้แหละเป็นมงคลอันสูงสุด คือ จะไม่คบคนพาล คบแต่บัณฑิต บูชาแต่สิ่งที่ควรบูชาตั้งใจให้เด็ดขาดลงไปอย่างนี้อย่าลอกแลกไม่เสพสมาคมกับคนพาลน่ะ ในตัวของตัวเองมีหรือ ซีกทางโลกเป็นซีกของ **โลภ โกรธ หลง นั่นเป็นเหตุของคนพาล เป็นเหตุให้เกิด พาล ซีกของไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง เป็นซีกของบัณฑิต เป็นเหตุให้เกิดบัณฑิต** บูชาสิ่งที่ควรบูชามั่นลงไปอย่างนี้นะ นี่วันนี้ ปีใหม่เราต้องตั้งใจให้เด็ดขาดลงไปอย่างนี้ เมื่อเด็ดขาดลงไปดังนี้ละก็ตัดสินใจว่าเราดีแน่ นี่วันนี้ปีใหม่เราต้องตั้งใจให้เด็ดขาดลงไปอย่างนี้ เมื่อเด็ดขาดลงไปดังนี้ ไม่มีทุจริตไม่มีชั่วเข้าไปเจือปนเลย เป็นซีกบัณฑิตแท้ ๆ เหตุนี้แล เมื่อเป็นบัณฑิตแล้วสมควรจะฟังธรรมเทศนา

ในวันใหม่ปีใหม่ในทางสุริยคตินี้ พระจอมไตรอุบัติขึ้นในโลก ยังไม่ได้แสดงธรรมเทศนากับบุคคลใดบุคคลอื่นเลย ได้แสดงปฐมเทศนาเป็นครั้งแรกโปรดพระปัญจวัคคีย์ วันนี้จะแสดงปฐมเทศนาที่พระองค์โปรดปัญจวัคคีย์ทั้งห้า ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันแคว้นเมืองพาราณสี บัดนี้เราจะฟัง**ปฐมเทศนา**ซึ่งเป็นธรรมอันลุ่มลึกสุขุมนัก ไม่ใช่ธรรมพอดีพอร้าย และธรรมนี้เป็นตำรับตำราของพุทธศาสนิกชนสืบต่อไปด้วย ไม่ใช่เป็นเพียงแต่ว่าเป็นปฐมเทศนาเท่านั้น เป็นตำรับตำราของพุทธศาสนิกชนทีเดียว ที่ผู้ปฏิบัติจะเอาตัวรอดได้ในธรรมวินัยของพระบรมศาสดา

เริ่มต้นแห่งปฐมเทศนาว่า **เอวมฺเม สุตํ** นี่เป็นพระสูตรที่พระอานนท์เอามากล่าวปฏิญาณตนเพื่อให้พ้นจากความเป็นสัพพัญญู ว่าตัวไม่ได้รู้เอง เพราะได้ยินได้ฟังมาจากสำนักของสมเด็จ

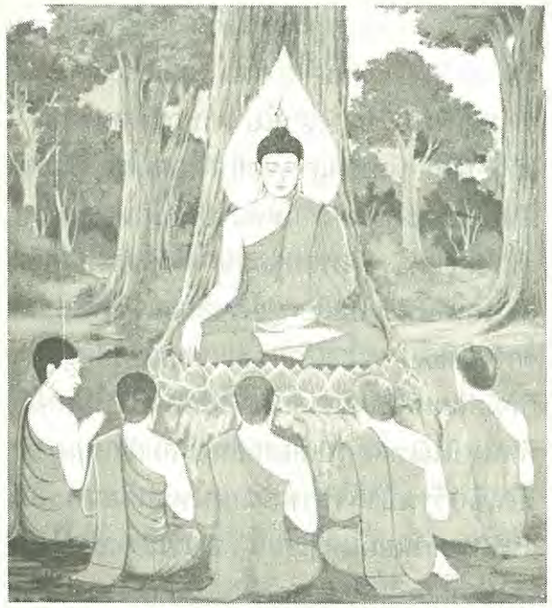

พระผู้มีพระภาคเจ้า **เอวํ อากาเรน** ด้วยอาการอย่างนี้ **เอกํ สมยํ** ในสมัยครั้งหนึ่งสมเด็จพระผู้มีพระภาคผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์โลกทั้งหลาย ทรงประทับสำราญอิริยาบท ณ สำนักมิคทายวันแคว้นเมืองพาราณสี ครั้งนั้น พระองค์ทรงรับสั่งหาพระภิกษุปัญจวัคคีย์ทั้งห้ามา รับสั่งว่า **เทฺวเม ภิกฺขเว อนฺตา ปพฺพชิเตน น เสวิตพฺพา** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ที่สุดทั้งสองอย่างนี่นั้นอันบรรพชิตไม่ควรเสพ **โย จายํ กาเมสุ กามสุขลฺลิกานุโยโค** การประกอบตนให้พัวพันด้วยกามในกามทั้งหลายนี้ที่ใด **หีโน** เป็นของต่ำทราม **คมฺโม** เป็นเหตุให้ตั้งบ้านเรือน **โปถุชฺชนิโก** เป็นคนมีกิเลสหนา **อนริโย** ไม่ไปจากข้าศึกคือกิเลสได้ **อนตฺถสญฺหิโต** ไม่เป็นประโยชน์ นี่คืออย่างหนึ่ง **โย จายํ อตฺตกิลมถานุโยโค ทุกฺโข อนริโย อนตฺถสญฺหิโต** การประกอบความลำบากให้แก่ตนเปล่ากลับเป็นทุกข์แก่ผู้ประกอบด้วย ไม่ไปจากข้าศึกคือกิเลสได้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ นี้อย่างหนึ่ง เป็นสองอย่างนี้ **กามสุขัลลิกานุโยค อัตตกิลมถานุโยค** นี่เป็นตัวกามสุขัลลิกานุโยค อัตตกิลมถานุโยคทีเดียว

เอเต เต ภิกฺขเว อุโภ อนฺเต อนุปคมฺม มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา ข้อปฏิบัติอันเป็นสายกลาง ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อปฏิบัติเป็นกลาง ไม่แวะเข้าใกล้ซึ่งที่สุดทั้งสองอย่างนี้นั่นนั้น อันพระตถาคตเจ้าได้ตรัสรู้แล้วด้วยปัญญายิ่ง และทำความเห็นให้เป็นปกติเรียกว่า **จกฺขุกรณี ญาณกรณี สํวตฺตติ** ย่อมเป็นไปพร้อม **อุปสมาย** เพื่อความเข้าไปสงบระงับ **อภิญฺญาย** เพื่อความรู้ยิ่ง **สมฺโพธาย** เพื่อความรู้พร้อม **นิพฺพานาย** เพื่อความดับสนิท **กตมา จ สาภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อปฏิบัติเป็นกลางนั้น ที่พระตถาคตเจ้าตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่งเป็นไฉน **อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค** หนทางมีองค์ ๘ ประการ ไปจากข้าศึกคือกิเลสได้ **เสยฺยถีทํ** คือ **สมฺมาทิฏฺฐิ** ความเห็นชอบ **สมฺมาสงฺกปฺโป** ความดำริชอบ **สมฺมาวาจา** กล่าววาจาชอบ **สมฺมากมฺมนฺโต** ทำการงานชอบ **สมฺมาอาชีโว** เลี้ยงชีพชอบ **สมฺมาสติ** ระลึกชอบ **สมฺมาสมาธิ** ตั้งใจชอบ นี่ประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ **อยํ โข สาภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย**

สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ อย่างนี้แหละภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แหละข้อปฏิบัติอันเป็นกลางที่พระตถาคตเจ้าตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่ง กระทำความเห็นให้เป็นปกติ กระทำความรู้ให้เป็นปกติ ย่อมเป็นไปเพื่อความออกไปสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่งรู้พร้อมซึ่งพระนิพพาน

นี้หลักประธานปฐมเทศนา ทรงรับสั่งใจความพระพุทธศาสนาบอกพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ โดยตรง ๆ ไม่มีวกไปทางใดทางหนึ่งเลย บอกตรง ๆ ทีเดียว แต่ว่าผู้ฟังพอเป็นวิสัยใจคอเป็นฝ่าย **ขิปปาภิญญา** เท่านี้ก็เข้าใจแล้วว่าธรรมของพระศาสดานี้ลึกจริง ถ้าว่าไม่เป็นขิปปาภิญญาเป็น **ทันธาภิญญา** จะต้องชี้แจงแสดงขยายออกไปอีก จึงจะเข้าใจปฐมเทศนา พระองค์ทรงรับสั่งบอกพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ว่า ที่สุดทั้งสองอย่างนั่นนั้นอันบรรพชิตไม่ควรเสพ ที่สุดสองอย่างน่ะอะไร

เอาใจไปจดในรูปในเสียงในกลิ่นในรสในสัมผัสที่ชอบใจนั่นแหละ หรือ**ยินดีรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสที่ชอบใจนั้นแลตัวกามสุขัลลิกานุโยค** ถ้าว่าเอาไปจดรูปนั้นเข้าแล้วจะเป็นอย่างไร **ทุกฺโข** เป็นทุกข์แก่ผู้เอาใจไปจดนั้น **หีโน** ถ้าเอาใจไปจดเข้ารูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสที่ชอบใจนั้น ใจต่ำไม่สูง ใจต่ำทีเดียว ใจมืดทีเดียว ไม่สว่างเพราะเอาไปจดกับอ้ายที่ชอบใจที่มัวซัวเช่นนั้น ถ้าไปจดที่มืดมันก็แสวงหาที่มืดทีเดียว ไม่ไปทางสว่างละนั่นน่ะจับตัวได้ เอาใจเข้าจดกับรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสที่ชอบใจ ชวนไปทางมืดเสียแล้ว ไม่ชวนไปทางสว่าง ปิดทางสว่างเสียแล้ว เมื่อเป็นอย่างนั้นท่านจึงได้ยืนยัน **หีโน** ต่ำทราม ไม่ไปทางนักปราชญ์ราชบัณฑิต ไปทางโลกไปทางปุถุชนคนพาลเสียแล้ว **หีโน** ต่ำทรามลงไปอย่างนี้ **คมฺโม** ถ้าไปจดมันเข้าไม่สะดวก ทำให้ต้องปลูกบ้านปลูกเรือนให้เหมาะเจาะ มีฝารอบขอบชิดให้ดีจึงสะสมความปรารถนานั้น ไปเสียทางโน้นอีกแล้ว นั้นใจมันชักชวนเสียไปทางนั้นแล้ว นั้น **คมฺโม โปถุชฺชนิโก** ก็หมักหมมสั่งสมกิเลสให้หนาขึ้นทุกที ไม่บางสักทีหนึ่ง นั่นแหละ รูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสเข้ามา ๆ ๆ เป็นตึกร้านบ้านเรือนกันยกใหญ่เชียวคราวนี้แน่นหนากันยกใหญ่เชียว **อนริโย** ออกไม่ได้ ไม่ไปจากข้าศึกคือกิเลสได้ ไม่หลุดจากรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัส ไม่หลุดจากยินดีในรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัส ติดอยู่นั่นเอง พระองค์ทรงรับสั่งว่านี่ ๆ พวกนี้**กามสุขัลลิกานุโยค ไปจากข้าศึกคือกิเลสไม่ได้** ไปไม่ได้ทีเดียว **อนตฺถสญฺหิโต** แล้วเป็นอย่างไรบ้าง ไม่มีประโยชน์เลย ถามคนแก่ดูก็ได้ ที่ครอบครองเรือนมาแล้ว ที่ติดอยู่ในรูปเสียง กลิ่น รส สัมผัสมาแล้ว ติดจนกระทั่งถึงแก่เฒ่าชรา ไปถามเถอะ ร้อยคนพันคนมายืนยันบอกตรงทุกคน ทำไมจึงบอกตรงล่ะ แกวางก้ามเสียแล้วนะ บอกตรงซิ ถ้ายังไม่วางก้าม ยังกระมิดกระเมี้ยนอยู่ ยังจะนิยมชมชื่นอยู่ นั่นพระองค์ทรงรับสั่งว่า กามสุขัลลิกานุโยค ไม่มีประโยชน์อะไร อย่าเข้าไปติด ถ้าเข้าไปติดแล้วไปไม่ได้

นั่นว่า **โย จายํ อตฺตกิลมถานุโยโค ทุกฺโข ประกอบความลำบากให้แก่ตน**เปล่าไร้ประโยชน์

นี่ **อตฺตกิลมถานุโยโค เป็นทุกข์แก่ผู้ประกอบไปจากข้าศึกคือกิเลสนั่นไม่ได้** ไม่มีประโยชน์อีกเหมือนกัน อัตตกิลมถานุโยคนั่นทำอย่างไรประกอบความลำบากให้แก่ตน พวกประกอบความลำบากให้นั่นทำอย่างไร นอนหนาม ตากแดดย่างไฟ ไม้เคาะหน้าแข้ง หาบทราย นี่พวกประพฤติดับกิเลส นอนหนาม ตากแดด ย่างไฟ ไม้เคาะหน้าแข้ง หาบทราย **นอนหนาม** หนามนั่นเจ็บเสียความกำหนัดยินดีก็หายไปได้ เข้าใจว่าหมดกิเลส เป็นทางหมดกิเลส **ตากแดดล่ะ** เมื่อตากแดด แดดร้อนเข้าก็ไม่มีความกำหนัดยินดีเข้านะซิ เข้าใจว่ากิเลสดับแล้ว นั่นความเข้าใจของเขา เข้าใจอย่างนั้น **ย่างไฟล่ะ** ย่างไฟมาจากแดด แดดไม่สะดวกก็เอาไฟย่างมาก่อไฟ ก่อไฟถ่านอยู่ข้างบนเข้าให้ นอนบนกองไฟ นอนบนไฟย่างนอนบนไฟ นอนข้างบนร้อนรุ่มเหมือนอย่างกับไฟย่างนั้น ได้ชื่อว่าย่างไฟ **ไม้เคาะหน้าแข้ง**ล่ะ มีความกำหนัดยินดีขึ้นมา ไม่รู้จะทำอย่างไร มันเดินก็ไม่ถนัด ขาแข็งไปหมด ไม้เคาะหน้าแข้งเปกเข้าไปให้ เงียบ หายความกำหนัดยินดี ดับไปเอ้อ นี่ดีนี่ ได้อย่างทันอกทันใจ ทีหลังกำหนัดยินดีเวลาไหนก็เอาไม้เคาะหน้าแข้งเปก ๆ เข้าไปให้อย่างหนัก นี้ความกำหนัดยินดีก็หายไป อย่างนี้เป็นหมู่เป็นพวกต้องทำเหมือนกัน เป็นหนทางดีทางถูกของเขา พวกไม้เคาะหน้าแข้ง **หาบทราย** หาบทรายเหนื่อยเต็มที่หมดความกำหนัดยินดีควายเปลี่ยว ๆ ยังสยบเลย ถึงอย่างนั้นหาบทรายไอ้ทรายกองใหญ่ที่พวกอัตตกิลมถานุโยคประพฤติ

ปฏิบัติอยู่นาน เข้ามาอาศัย กองใหญ่มหึมาทีเดียว หาบมาเอามากองเข้าไว้ หาบเข้ามากองไว้ใหญ่มหึมา นั่นเพื่อจะทำลายกิเลส ดับกิเลส นี่เขาเรียกว่า อัตตกิลมถานุโยคทั้งนั้น ลักษณะอัตตกิลมถานุโยคมีมากมายหลายประการ ที่ผิดทางมรรคผลปฏิบัติตนให้เหนื่อยเปล่าไม่มีประโยชน์นั่นแหละอัตตกิลมถานุโยคทั้งนั้น ยินดีในรูปเสียง กลิ่น รส สัมผัส อัตตกิลมถานุโยค เหมือนกัน เอาดีไม่ได้ เดือดร้อนร่ำไป นั่นอัตตกิลมถานุโยคเหมือนกัน **อัตตกิลมถานุโยคเป็นอย่างไรล่ะ ร่างกายทรุดโทรมไปตามกัน ฆ่าตัวเอง ทำลายกำลังตัวเอง ตัดแรงตัวเอง นี่งมงายอวดว่าฉลาด** นึกดูทีเอ้อ เราไม่รู้เท่าทัน ถ้ารู้เท่าทันไม่ถึงขนาดนี้เลย เพราะไม่ได้ยินได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ได้ฝึกฝนใจทาง

พระพุทธเจ้าเลย ความรู้ไม่เท่าทันจึงได้เป็นอัตตกิลมถานุโยคอยู่เช่นนี้ นี่เรียกว่าอัตตกิลมถานุโยค

สองอย่างนี้ **กามสุขัลลิกานุโยค อัตตกิลมถานุโยค เลิกเสีย ไม่เสพ อย่าเสพ อย่าเอาใจไปจด อย่าเอาใจไปติด ปล่อยทีเดียว ปล่อยเสียให้หมด เมื่อปล่อยแล้วเดินมัชฌิมาปฏิปทา ข้อปฏิบัติอันเป็นกลาง** ไม่แวะวงเข้าไปใกล้ซึ่งทางทั้งสองอย่างนั้น อันพระตถาคตเจ้าตรัสรู้แล้วด้วยพระญาณอันยิ่ง นี่ข้อปฏิบัติเป็นกลางซึ่งเราควรรู้ กลางนี่ลึกซึ้งนัก ไม่มีใครรู้ใครเข้าใจกันเลย ธรรมที่เรียกว่าข้อปฏิบัติอันเป็นกลางน่ะ ปฏิบัติแปลว่า ถึงเฉพาะซึ่งกลาง **อะไรถึง ต้องเอาใจเข้าถึงซึ่งกลางซิ** เอาใจเข้าไปถึงซึ่งกลาง **กลางอยู่ตรงไหน** กลางมีแห่งเดียวเท่านั้นแหละ เมื่อเราเกิดมาเป็นมนุษย์ใจเราก็หยุดอยู่กลาง เมื่อเวลาเราจะหลับใจเราก็ต้องไปหยุดกลาง ผิดกลางหลับไม่ได้ ผิดกลางเกิดไม่ได้ ผิดกลางตายไม่ได้ ผิดกลางตื่นไม่ได้ ต้องเข้ากลางถูกกลางละก็เป็นเกิด เป็นหลับ เป็นตื่น กันทีเดียว อยู่ตรงไหนในมนุษย์นี่มีแห่งเดียวเท่านั้น **ศูนย์กลางกายมนุษย์** สะดือทะลุหลังขึ้นได้กลุ่มเส้นหนึ่งตึง ได้ระดับกรอบปรอททีเดียว สะดือทะลุหลังขึ้นด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งตึง ขวาทะลุซ้ายขึ้นด้ายกลุ่มอีกเส้นตึงอยู่ในระดับแค่กัน ได้ระดับกันทีเดียว ได้ระดับกันเหมือนแม่น้ำทีเดียว ระดับน้ำหรือระดับปรอทแบบเดียวกัน เมื่อได้ระดับเช่นนั้นแล้ว ดึงทั้งสองเส้น ข้างหน้าข้างหลังตึง ตรงกลางจดกัน ตรงกลางจดกันนั่นแหละเขาเรียกว่ากลางกั๊ก ที่เส้นด้ายคาดกันไปนั่น กดลงไปนั่นกลางกั๊ก กลางกั๊กนั่นแหละถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั่นแหละ แรกเรามาเกิดเอาใจหยุดอยู่ตรงนั้น ตายก็ไปอยู่ตรงนั้น หลับก็ไปอยู่ตรงนั้น ตื่นก็ไปอยู่ตรงนั้น นั่นแหละเป็นที่ดับที่หลับที่ตื่นกลางแท้ ๆ เทียว กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่กลางนั่นแหละตรงกลางนั่นแหละ **ไปหยุดอยู่ที่ศูนย์กลางนั่นแหละได้ชื่อว่ามัชฌิมา** มัชฌิมานะ **พอหยุดก็หมดดีหมดชั่ว** ไม่ดีไม่ชั่วกัน หยุดทีเดียว พอหยุดจัดเป็นบุญก็ไม่ได้ พอหยุดจัดเป็นบาปก็ไม่ได้ จัดเป็นดีก็ไม่ได้ ชั่วก็ไม่ได้ ต้องจัดเป็นกลาง ตรงนั้นแหละกลางใจ **หยุดก็เป็นกลางทีเดียว** นี้ที่พระองค์ให้นัยไว้กับองคุลิมาลว่า สมณะหยุดสมณะหยุด พระองค์ทรงเหลียวพระพักตร์มาสมณะหยุดแล้ว ท่านก็หยุด นี้ต้องเอาใจไปหยุดตรงนี้ หยุดตรงนั้นถูกมัชฌิมาปฏิปทาทีเดียว **พอหยุดแล้วก็ตั้งใจอันนั้นที่หยุดนั้นอย่าให้กลับมาไม่หยุดอีกนะ** ให้หยุดไปท่าเดียว นั่นแหละ พอหยุดแล้วก็ถามซิว่า หยุดลงไปแล้วยังตามอัตตกิลมถานุโยคมีไหม ยินดีในรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัส ตัวรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสยินดีไหม ไม่มีนั่นกามสุขัลลิกานุโยคไม่มี ลำบากยากไร้ประโยชน์ (อัตตกิลมถานุโยค) ไม่มี หยุดตามปกติ ของเขาไม่มี ทางเขาไม่มีแล้ว เมื่อไม่มีทางดังกล่าวแล้ว

นี่ตรงนี้แหละที่พระองค์ทรงรับสั่งว่า **ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา** พระตถาคตเจ้ารู้แล้วด้วยปัญญายิ่งตรงนี้แห่งเดียวเท่านั้น ตั้งต้นนี้แหละจนกระทั่งถึงพระอรหัตตผล

ทีนี้จะแสดง**วิธีตรัสรู้**เป็นอันดับต่อไป ถ้าไม่แสดงตรงไม่รู้ ฟังปฐมเทศนาไม่ออกทีเดียว อะไรล่ะ พอหยุดกึกเข้าคืออะไร **หยุดกึกเข้านั่นละเขาเรียกใจเป็นปกติล่ะ** หยุดนิ่งอย่าขยับไป หยุดนิ่งพอถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ กลางของนิ่งนั้นแหละ จะไปเห็น**ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ บริสุทธิ์สนิทดังกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า อยู่ในกลางหยุดกลางนิ่งนั่นแหละ กลางนั่นแหละ พอเข้าถึงกลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ก็หยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานอีกแบบเดียวกัน พอถูกส่วนเข้าจะถึง**ดวงศีล**เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เหมือนกัน หยุดอยู่กลางดวงศีลอีกเข้าถูกส่วน เข้ากลางดวงศีลนั่นเองจะเข้าถึง**ดวงสมาธิ** หยุดอยู่กลางดวงสมาธินั่นแหละ ดวงเท่ากันพอถูกส่วนเข้าเท่านั้น เข้าถึง**ดวงวิมุตติ** หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง**ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ** หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั่นแหละ พอถูกส่วนเข้าเห็น**กายมนุษย์ละเอียด** เห็นแจ่มแปลกจริง กายนี้เราเคยฝันออกไป เวลาฝันมันออกไป เมื่อไม่ฝันมันอยู่ตรงนี้เองหรือ ให้เห็นแจ่มอยู่ในกลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ กลางตัวของตัวนั่น เห็นชัดเชียว อีกชั้นหนึ่งละนะ เข้ามาถึงนี้ละ **นี่พระพุทธเจ้าเดินอย่างนี้ พักอย่างนี้ทีเดียว** เอา เราเดินเข้ามาชั้นหนึ่งแล้ว เข้ามาถึงอีกชั้นหนึ่งแล้ว ต่อไปนี้ไม่ใช่หน้าที่ของกายมนุษย์หยาบละ เป็นหน้าที่ของกายมนุษย์ละเอียดทำไป

ใจกายมนุษย์ละเอียดก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่เป็นกายมนุษย์ละเอียด แบบเดียวกันที่เดียว พอถูกส่วนก็เห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญาแบบเดียวกัน เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง**กายทิพย์** ที่นี่หมดหน้าที่ของกายมนุษย์ละเอียดไปแล้ว

ใจกายทิพย์หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางกายทิพย์อีก ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าเห็นดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าเห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เห็น**กายทิพย์ละเอียด**

ใจกายทิพย์ละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางกายทิพย์ละเอียดอีก ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน แบบเดียวกัน หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้าเห็นดวงศีล ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าเห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเห็นกาย**รูปพรหม**

ใจกายรูปพรหมหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าเห็นดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าเห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเห็นกาย**รูปพรหมละเอียด**

ใจกายรูปพรหมละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียดนี้เป็นกายที่ ๖ แล้ว พอถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้าเห็นดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล พอถูกส่วนเข้าเห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดกลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเห็น**กายอรูปพรหม**

ใจกายอรูปพรหมหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหม ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนานุสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าเห็นดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าเห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเห็นกาย**อรูปพรหมละเอียด**

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าเห็นดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าเห็นดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าเห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเห็น**กายธรรม** รูปเหมือนพระพุทธปฏิมากรเกตุดอกบัวตูม ใสเป็นกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า หน้าตักโตเล็กตามส่วน ไม่ถึง ๕ วา หย่อนกว่า ๕ วา นี่เรียกว่ากายธรรม

กายธรรมนี่เรียกว่า พุทธรัตนะ นี่พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ได้อย่างนี้ นี่ปฐมยามตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างนี้ทีเดียว เป็นตัวพระพุทธรัตนะอย่างนี้ นี่พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ขึ้นอย่างนี้ นี่ปฐมยามได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างนี้ทีเดียว เป็นตัวพระพุทธเจ้าทีเดียว รูปเหมือนพระปฏิมากรเกตุดอกบัวตูม ใสเป็นกระจกคันฉ่องส่องหน้าที่ทำรูปไว้นี่แหละ นี่แหละตัวพระพุทธเจ้าทีเดียว แต่ว่ากายเป็นที่เก้า กายที่เก้า**เป็นกายนอกภพ ไม่ใช่กายในภพ** ทำไมรู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้า ก็ทำรูปไว้ทุกวัดทุกวาจะไม่รู้ว่าเป็นพระพุทธเจ้าอย่างไร ทำตำราไว้อย่างนี้ก่อนเราเกิดมาเป็นไหน ๆ ก็ทำไว้อย่างนี้ ปรากฏอย่างนี้แหละตัวพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทีเดียว ตัวพุทธรัตนะทีเดียว อ้อ นี่เข้าถึงพุทธรัตนะเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ที่ท่านรับรองว่า **ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา ตถาคเตน** แปลว่า ตถาคต ธรรมกายน่ะ แต่ว่าธรรมกายนั้นท่านทรงรับสั่งว่า **ธมฺมกาโย อหํ อิติปิ เราพระตถาคตผู้เป็นธรรมกาย ตถาคตสฺส วาเสฏฐ เอตํ ธมฺมกาโยติ วจนํ** คำว่า **ธรรมกายน่ะตถาคตแท้ ๆ** ทรงรับสั่งอย่างนี้ เข้าถึงธรรมกายแล้วนี่ตถาคตทีเดียว รู้ขึ้นแล้ว เป็นขึ้นแล้วปรากฏขึ้นแล้ว

ต่อไปนี้เรามาเป็นธรรมกายดังนี้ รู้จักทางแล้ว ใจธรรมกายก็หยุดนิ่งที่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ดวงธรรมของธรรมกายวัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกาย กลมรอบตัวใสเกินกว่าใส ใจธรรมกายก็หยุดนิ่งอยู่ที่ศูนย์

กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย หยุดนิ่ง พอถูกส่วนถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เท่าดวงธรรมนั้น หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงสมาธิ หยุดนิ่งอยู่กลางดวงสมาธิเห็นดวงปัญญา หยุดนิ่งอยู่กลางดวงปัญญาก็เห็นดวงวิมุตติ หยุดนิ่งอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดนิ่งอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เห็น **ธรรมกายละเอียด** หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป **ธรรมกายหยาบเป็นพุทธรัตนะ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายวัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท่าหน้าตักธรรมกายเป็นธรรมรัตนะธรรมกายละเอียดอยู่ในกลางดวงธรรมรัตนะ นั่นแหละเป็นสังฆรัตนะ** ดังนี้ อยู่ในตัว ที่อื่นไม่มี ทุกคนมีอยู่ในตัวของตัว ผู้หญิงก็มีผู้ชายก็มี เช่นเดียวกันทุกคน นี่แหละพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ เมื่อรู้จักดังนี้ เมื่อท่านเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นเช่นนี้แล้ว นี้เป็นโคตรภูแล้ว ท่านก็สำเร็จขึ้นไปอีก ๘ ชั้น ท่านก็**เป็นพระอรหันต์ไปอยู่กับพระพุทธเจ้าทีเดียว**

พอเป็นสัพพัญญูพุทธเจ้า ก็ท่านเอาเรื่องนี้มาแสดงกับพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ฟัง ท่านแสดงเรื่องของท่านว่า อันเราตถาคตเจ้าตรัสรู้แล้วด้วยปัญญาอันยิ่ง ท่านทำความ**เห็นเป็นปกติ เห็นอะไร ตาอะไร ตาพระพุทธเจ้า ตาธรรมกาย** มีตา ตาดีนัก **เห็นด้วยตาธรรมกายนั่นแหละ จกฺขุกรณี ทำให้เห็นเป็นปกติ เห็นความจริงหมด ญาณกรณี กระทำความรู้ให้เป็นปกติ** ญาณของท่าน

เมื่อท่านเป็นมนุษย์ส่วนดวงวิญญาณของท่านก็เล็กเท่าดวงตาดำข้างในของท่าน เมื่อท่านขึ้นไปเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ตาของท่านก็มีเหมือนเราเช่นนี้ ตาธรรมกาย มีญาณของธรรมกาย มี**ดวงวิญญาณนั่นแหละกลับเป็นดวงญาณ**ใหญ่โตมโหฬารใหญ่โตขึ้น **ดวงใสเท่าดวงตาดำ ข้างในแหละ ที่มีความรู้อยู่ในใจนี้แหละเขาเรียกว่าดวงวิญญาณ พอไปเป็นธรรมกายเข้าแล้วกลับเป็นดวงญาณทีเดียว วัดผ่าเส้นศูนย์เท่าหน้าตักธรรมกาย** ดวงญาณเท่าหน้าตักธรรมกาย นั้นแหละเรียก **จกฺขุกรณี** เห็นเป็นปกติ **เห็นด้วยตาธรรมกาย เห็นอะไร เห็นเบญจขันธ์ทั้ง ๕** ในมนุษย์โลกนี้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของมนุษย์ ของมนุษย์ละเอียด รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของกายทิพย์ ของกายทิพย์ละเอียด เห็น รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของกายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด อรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด เห็นเบญจขันธ์ทั้ง ๕ ของ ๘ กายนี้ **เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** เห็นจริง เห็นด้วยตาธรรมกาย เห็นไม่เที่ยงจริง ๆ เห็นจริงอย่างนี้ ตามนุษย์เห็นไม่ได้ **ตา ๘ กาย ในภพนี้เห็นไม่ได้** กายมนุษย์ก็ไม่เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา กายมนุษย์ละเอียดก็ไม่เห็น กายทิพย์ก็ไม่เห็น กายทิพย์ละเอียดก็ไม่เห็น กายรูปพรหมก็ไม่เห็น กายรูปพรหมละเอียดก็ไม่เห็น อรูปพรหมก็ไม่เห็น อรูปพรหมละเอียดก็ไม่เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

...เห็นเป็นอนิจจังน่ะเห็นอย่างไร เห็นตั้งแต่กายมนุษย์เกิด กายมนุษย์เกิดไม่อยู่ที่เกิดเรื่อย ๆ เกิดริบ ๆ เหมือนไฟจุดอยู่ มีไส้มีน้ำมันมีตะเกียงจัดมันก็ลุกโพลง เราเข้าใจว่าไฟดวงนั้นเป็นอย่างนั้นแหละ ไอ้กายมนุษย์มันก็เห็นอย่างนั้นแหละ แต่ตาธรรมกายไม่เห็นอย่างนั้น เห็นไฟเก่าหมดไปไฟใหม่เกิดเรื่อยขึ้นมา ไฟเก่าหมดไปไฟใหม่เกิดเรื่อยขึ้นมา แล้วก็เอามือคล้ำดูข้างบนก็รู้ ร้อนวูบ ๆ ๆ ๆ ไป อ้อ ไฟใหม่เกิดเรื่อย กายมนุษย์นี้ก็เช่นเดียวกัน ไอ้เก่าตายไปไอ้ใหม่เกิดเรื่อย หนุนไม่ได้หยุดเหมือนไฟ เหมือนดวงไฟอย่างนั้นแหละไม่ขาดสาย มันเกิดหนุนอย่างนั้น นั่นเห็นขนาดนั้น เห็นเกิดเห็นตายเรื่อยเกิดแล้วก็ตายไป เกิดแล้วก็ตายไป ไม่มีหยุดละ เหมือนกันหมดทั้งสากลโลกเห็นทีเดียวว่ามีแต่เกิดกับดับ...

เห็นไม่ได้ ตามันไม่ดี ตามันไม่ถึงขั้นที่จะได้เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทำไมไม่ถึงขนาดเล่า ก็มัน**ขั้นสมถะ**นี่ กายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด นี่มันขั้นสมถะ แต่รูปฌาณเท่านั้น เลยไปไม่ได้ พอถึงกายธรรมมัน**ขั้นวิปัสสนา** ตาพระพุทธเจ้าท่านก็เห็นเบญจขันธ์ทั้ง ๕ เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แท้ ๆ เห็นจริง ๆ จัง ๆ อย่างนั้นละ เห็นแท้ทีเดียว เห็นชัด ๆ ไม่ได้เห็นด้วยตากายในภพ **เห็นด้วยตาธรรมกาย รู้ด้วยญาณธรรมกาย** เห็นด้วยตาพระพุทธเจ้า รู้ด้วยญาณพระพุทธเจ้า เห็นอย่างนี้แหละเห็นด้วยตาของพระตถาคตเจ้า รู้ด้วยญาณของพระตถาคตเจ้า ธรรมกายนั่นเป็นตัวของพระตถาคตเจ้าทีเดียว ไม่ใช่อื่น เห็นชัดอย่างนี้ นี่แหละ **เห็นอย่างนี้แหละเขาเรียกวิปัสสนา เห็นเบ็ญจขันธ์ทั้ง ๕ เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา**

เห็นเป็นอนิจจังน่ะเห็นอย่างไร เห็นตั้งแต่กายมนุษย์เกิด **กายมนุษย์เกิดไม่อยู่ที่ เกิดเรื่อย ๆ เกิดริบ ๆ** เหมือนไฟจุดอยู่ มีไส้มีน้ำมันมีตะเกียงจุดมันก็ลุกโพลง เราเข้าใจว่าไฟดวงนั้นเป็นอย่างนั้นแหละ ไอ้กายมนุษย์มันก็เห็นอย่างนั้นแหละ แต่ตาธรรมกายไม่เห็นอย่างนั้น เห็นไฟเก่าหมดไปไฟใหม่เกินเรื่อยขึ้นมา ไฟเก่าหมดไปไฟใหม่เกิดเรื่อยขึ้นมา แล้วก็เอามือคลำดูข้างบนก็รู้ ร้อนวูบ ๆ ๆ ๆ ไป อ้อ ไฟใหม่เกิดเรื่อย กายมนุษย์นี้ก็เช่นเดียวกัน ไอ้เก่าตายไปไอ้ใหม่เกิดเรื่อย หนุนไม่ได้หยุด เหมือนไฟ เหมือนดวงไฟอย่าง

นั้นแหละ ไม่ขาดสาย มันเกิดหนุนอย่างนั้น นั่นเห็นขนาดนั้น เห็นเกิดเห็นตายเรื่อย เกิดแล้วก็ตายไป เกิดแล้วก็ตายไป ไม่มีหยุดละ เหมือนกัน **หมดทั้งสากลโลก เห็นทีเดียวว่ามีแต่เกิดกับดับ ยงฺกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมํ** สิ่งทั้งปวงมีความเกิดเป็นธรรมดา ย่อมมีความเกิดเสมอ สิ่งทั้งปวงมีเกิดเสมอ มีความดับเสมอ มีเกิดกับดับสองอย่างเท่านั้น หมดทั้งสากลโลก เห็นด้วยตาธรรมกาย รู้ด้วยญาณธรรมกายจริง ๆ อย่างนี้ นี้ทำวิปัสสนาเห็นจริงเห็นจังอย่างนี้

ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ก็แบบเดียวกัน **โส สมุปาทยธมฺมํ เห็นตลอดขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาทธรรม แปดดวงนี้เห็นตลอดหมดเห็นจริงเห็นจังทีเดียว เห็นด้วยตาธรรมกาย รู้ด้วยญาณธรรมกาย รู้ชัดอย่างนี้** นี้เรียกว่า **สํวตฺตติ** ย่อมเป็นด้วยพร้อม **อุปสมาย** เพื่อความสงบ เมื่อเห็นเช่นนั้นแล้วความยินดีในรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสไม่มี สงบหมด หายไปหมด เงียบฉี่เชียว ที่ยินดีถอนไม่ออก เงียบฉี่เชียว **อภิญฺญาย** รู้ยิ่งทุกสิ่งทุกอย่าง **สมฺโพธาย** รู้พร้อมรู้จริงทุกสิ่งทุกอย่าง **นิพฺพานาย** ดับหมด ราคะ โทสะ โมหะ ดับหมด ปรากฏอย่างนี้ ดังความจริงอย่างนี้ นี่ที่ไปถึงพระตถาคตเจ้าอย่างนี้ ไปถึงธรรมกายเช่นนี้ ไม่ได้ไปทางอื่นเลย **ไปทางปฐมมรรค ไปกลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ** ดวงศีล คืออะไร **ดวงศีลนะคือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว** อริยมรรค ๓ องค์นั้นเรียกว่าดวงศีล **ดวงสมาธิ สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ** อริยมรรคอีก ๓ องค์ **ดวงปัญญา สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป** เป็นแปดองค์ในอริยมรรคนั้นทั้งสิ้น อยู่ในนั้น **จึงได้เข้าถึงธรรมกายนี้ได้ ถึงพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ** แท้ ๆ นี้แหละให้แน่วแน่ลงไว้ เราก็เกิดมาประสพพบพระพุทธศาสนา พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ไม่ได้ถึงตัวจริงของศาสนาไม่ได้ มีตัวจริงศาสนา นี่แก่นศาสนา อยู่ในตัวของเราเป็นลำดับของกายเข้าไป อย่าไปทางอื่นนะ ไม่ได้ต้องไปทางหยุดทางเดียว จะยุ่งยากอย่างหนึ่งอย่างใดเข้าให้ถึง หยุดให้ถูกส่วน หยุดให้เข้ากลาง หยุดให้ถูกเป้าหมายใจดำของพระพุทธศาสนา

ทำตามที่พระองค์รับสั่งไว้ในปฐมเทศนา ให้แน่นอนอย่างนี้ จะได้เข้าถึงตัวจริงเช่นนี้ ถ้าเข้าถึงตัวจริงเช่นนี้แล้ว ก็พึงรู้ อ้อ ที่แสดงมานี้ **เว้นเสียจากที่สุดทั้งสองสิ่ง ไม่เสพที่สุดทั้ง ๒ นั้น เดินตามมัชฌิมาปฏิปทาไป ทางศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ไปเป็นลำดับนั้น จึงเข้าถึง ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเป็นตถาคตเจ้าแท้ ๆ** ดังที่ได้แสดงมาตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ ผู้มีปรีชาญาณมนสิการกำหนดไว้ในใจทุกคนทุกถ้วนหน้า

วันนี้เป็นวันปีใหม่ ได้แสดงปฐมเทศนา พระองค์ทรงตรัสเทศนาเป็นเบื้องต้น เป็นทีแรก เรียกว่าปฐมเทศนา พอเป็นเครื่องประคับประคองฉลองศรัทธา ประดับสติปัญญา คุณสมบัติของท่านพุทธบริษัท คฤหัสถ์บรรพชิตบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า ว่าเราท่านทั้งหลายผู้เป็นเมธีมีปัญญาต้องการสิ่งที่เป็นมงคล ต้องการความเจริญแล้ว ตั้งใจให้แน่แน่วให้ถึงพระรัตนตรัย วันนี้เป็นวันใหม่ ชั่วร้ายด้วยกายวาจาใจตัดขาดอย่ากระทำ ทำใจให้หยุด ให้ถูกเป้าหมายใจดำทางพระพุทธศาสนา ที่ได้ชี้แจงแสดงมา มนุษย์แท้ ๆ ถึงจะไม่เข้าใจอย่างดี มนุษย์ธรรมดาเห็นจะดีกว่าค้างคาวแน่ ฟังเทศน์เอาบุญกัน ไม่ฟังเทศน์เอาเรื่องเอาราวกัน คนแก่คนเฒ่าเป็นอย่างนั้น คนที่สนใจฟังธรรมจริง ๆ เรียนธรรมจริง ๆ รู้ธรรมจริง ๆ เป็นอีกพวกหนึ่ง ต้องเรียนเอาเรื่องเอาราวกันจริง ๆ จึงจะปฏิบัติธรรมกันในพระพุทธศาสนาได้ ดังนี้

ที่ชี้แจงแสดงมานี้ เป็นตำรับตำราแน่นอนในทางพระพุทธศาสนา ตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา **นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ** สิ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **สรณํ เม รตนตฺตยํ** พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติมาตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทาโสตฺถี ภวนฺ ตุเต** ขอความสุขสวัสดี จงบังเกิดแก่ท่านทั้งหลายบรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา ขอสมมุติยุติธรรมิกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้.

■■■■

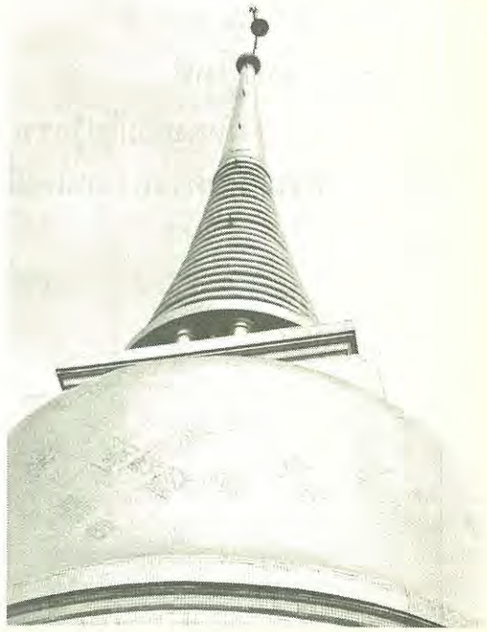

มาเนน วญฺจิตา เส สงฺขาเรสุ สงฺกิลิสฺสมานา เส
ลาภาลาเภน มถิตา สมาธึ นาธิคจฺฉนฺติ.

ผู้ถูกมานะหลอกลวง เศร้าหมองอยู่ในสังขาร
ถูกลาภและความเสื่อมลาภย่ำยี ย่อมไม่ลุถึงสมาธิ

(เสตุจฺฉเถร) ขุ. เถร. ๒๖/๒๘๓

มูฬฺโห อตฺถํ น ชานาติ มูฬฺโห ธมฺมํ น ปสฺสติ
อนฺธตมํ ตทา โหติ ยํ โมโห สหเต นรํ.

ผู้หลงย่อมไม่รู้อรรถ ผู้หลงย่อมไม่เห็นธรรม
ความหลงครอบงำคนใดเมื่อใด ความมืดมิดย่อมมีเมื่อนั้น

(พุทฺธ) ขุ. อิติ. ๒๕/๒๙๖ ขุ. มหา. ๒๙/๑๘

พระอรหันต์ดับขันธ์แล้วไม่สูญ*

โดย **เปมงฺกโร ภิกฺขุ**

...พระนิพพานก็เป็นตัวความบริสุทธิ์อยู่ที่อสังขตธาตุ พระอรหันต์ก็เป็นบัญญัติลงที่อสังขตธาตุ จะใช้คำพูดว่าสูญไม่ได้...

...พระอรหันต์สิ้นตัณหาแล้ว อุปาทานก็ต้องสิ้นตาม เพราะสิ้นเหตุก็เมื่ออุปาทานสิ้นแล้ว จะเอาพระอรหันต์ที่ไหนในขันธ์ ๕ อีกเล่า จึงควรพูดว่า พระอรหันต์ไม่ตาย ไม่สูญจึงจะชอบ...

* *บทความที่ลงในนิตยสารนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ คัดลอกจากหนังสือ "ธรรมประทีป" เรียบเรียงโดยพระคุณเจ้า เปมงฺกโร ภิกฺขุ ซึ่งพระเดชพระคุณ* ***พระชัยนาทมุนี*** *เจ้าคณะจังหวัดชัยนาท วัดหลวงสิริบูรณาราม คัดลอกจากต้นฉบับมาจัดพิมพ์เป็นการกุศล ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ อีกทีหนึ่ง โดยที่ยังมิได้ขออนุญาตจากพระคุณเจ้าผู้เรียบเรียงโดยตรง เพราะไม่ทราบว่าท่านอยู่สำนักไหน อารามใด จะยังมีชีวิตอยู่หรือหาไม่ ก็ไม่ทราบ อาตมภาพเองก็มาได้อ่านดูเห็นว่าเป็นบทความที่ดีมาก สมควรเผยแพร่เพื่อเป็นธรรมทานการกุศลแก่สาธุชนพุทธบริษัทให้กว้างขวางยิ่ง ๆ ขึ้นไป จึงขอถือโอกาสขออนุญาตพระคุณเจ้าเปมงฺกโร ภิกฺขุ คัดลอกพิมพ์ลงในนิตยสารธรรมกายนี้ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย - มงคลบุตร*

พระอรหันต์นิพพานแล้ว สูญไปไม่มีอะไรเหลือ หรือยังมีอยู่อย่างไร ปัญหาข้อนี้นับเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งเหมือนกัน ตามที่ได้สังเกตมาเป็นส่วนมากมายที่เห็นกันว่าพระอรหันต์ตายสูญ ไม่มีอะไรเหลือ ที่เข้าใจอย่างนี้มักอยู่ในจำพวกที่เห็นว่าอัตตาตัวตนไม่มี มีแต่อนัตตา แต่พวกที่ลังเลสงสัยไม่แน่ใจอยู่อีกก็มากมาย จะสูญหรือจะยังอยู่ตั้งอยู่อย่างไร พูดไม่ออก บอกไม่ได้

"สูญ" คำนี้**ใช้ได้เฉพาะสังขารธรรม** คือ **สังขารธรรมเกิดขึ้นแล้วดับสูญไป** ถึงแม้สังขารธรรมบางอย่างเหตุประกอบให้อายุยืนก็อยู่ในเกณฑ์สูญ ให้เป็นกิริยาวิเศษณ์ของคำว่าดับหรือตายน่าจะได้อยู่ คือ ดับสูญ ตายสูญ สำหรับสังขารธรรม **แต่จะใช้กับอสังขตธรรมนั้นไม่ได้เลยทีเดียว เพราะอสังขตธาตุไม่ดับไม่ตาย ไม่สูญหายไปไหน จะพูดว่าอสังขตธาตุสูญ นิพพานหรือพระอรหันต์สูญนั้นไม่ได้ เพราะอสังขตธาตุเป็นธาตุที่ไร้เหตุ** ไม่ใช่อะไร ๆ หรือพระเจ้าได้สร้างสรรค์มา **เป็นของเดิมเป็นอยู่อย่างนั้นเอง พระนิพพานก็เป็นตัวความบริสุทธิ์อยู่ที่อสังขตธาตุ พระอรหันต์ก็เป็นบัญญัติลงที่อสังขตธาตุ จะใช้คำพูดว่าสูญไม่ได้** ลูกคลื่นลูกหนึ่งเกิดขึ้นแล้วดับสูญไป ไม่มีอะไรเหลือ ลูกใหม่เกิดขึ้นอีก ก็ดับสูญไปเช่นเดียวกัน เราพูดว่าลูกคลื่นดับแต่สูญตามความเป็นจริงเช่นนั้น มนุษย์ผู้ลืมตาย่อมฟังได้ ถ้าจะพูดว่าน้ำสูญ มนุษย์ผู้ลืมตาฟังไม่ได้ หรือไฟสูญดินสูญ มนุษย์ผู้ลืมตาก็ฟังไม่ได้ พูดว่าเลิกถอนบัญญัติ หรือสมมติออกเสียแล้วไม่มีวัตถุอะไรเลย อย่างนี้มนุษย์ผู้ลืมตาก็ฟังไม่ได้เหมือนกัน

อสังขตธาตุ หรือ **อมตธรรมนั้นเป็นบัญญัติลงในวัตถุหรือธรรมที่ปราศจากเหตุเป็นของไม่ตาย** จะกล่าวว่าพระอรหันต์ตายสูญได้อย่างไร พระอรหันต์เป็นขันธ์ ๕ หรือ จึงพูดว่า **พระอรหันต์ตายสูญ** พระองค์ตรัสสอนว่า ขันธ์ ๕ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา **พระอรหันต์ก็ถอนอัตตานุทิฏฐิออกจากขันธ์ ๕ แล้ว เหตุใดพระอรหันต์จึงตายสูญอยู่อีกเล่า?**

บางท่านเทศนาสั่งสอนเขาอยู่ว่า พระอรหันต์ท่านดับได้แต่ปกิรณกทุกข์ คือ ทุกข์ใจ แต่ส่วนสภาวทุกข์ คือ ทุกข์กาย ท่านดับไม่ได้ต้องแก่เจ็บตายอยู่เหมือนคนสามัญ เอาตำราเหลวไหลมาพูด ถ้าพระอรหันต์ยังแก่เจ็บตายอยู่เหมือนคนสามัญจริง ๆ แล้ว ที่ตรัสสอนว่าขันธ์ ๕ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรานั้นก็ผิด ขันธ์ ๕ เป็นเราซิ จึงพูดว่าพระอรหันต์แก่เจ็บตายได้ ก็เมื่อขันธ์ ๕ ไม่ใช่เรา ไม่เป็นเราแล้ว พระอรหันต์จะต้องแก่เจ็บตายทำไมอีกเล่า **พระอรหันต์เป็นอสังขตธาตุ อสังขตธาตุนั้นหาได้แก่เจ็บตายไม่** ประการหนึ่งถ้าพระอรหันต์แก่เจ็บตายแล้ว ที่ว่าอุปาทานการยึดถือมีตัณหาเป็นปัจจัยนั้นก็ผิดเหมือนกัน **พระอรหันต์ท่านสิ้นตัณหาแล้ว** อัตตานุปาทาน การยึดถือขันธ์ ๕ ว่าเป็นตัวตน ยังมีอีกหรือ จึงว่าพระอรหันต์แก่เจ็บตายถ้าไม่ผิด **พระอรหันต์สิ้นตัณหาแล้ว อุปาทานก็ต้องสิ้นตาม เพราะสิ้นเหตุก็เมื่ออุปาทานสิ้นแล้ว จะเอาพระอรหันต์ที่ไหนในขันธ์ ๕ อีกเล่า** จึงควรพูดว่า **พระอรหันต์ไม่ตาย**

...อสังขตธาตุนั้นจะเป็นรูปหรือนามก็ตาม หากมีแล้วจะดับสูญไม่ได้เลยทีเดียว เพราะเป็นของเดิมเป็นธรรมชาติไม่ตาย และตั้งอยู่ตามลำพังตนเองได้ไม่ต้องการอาศัยสังขารธรรม...

ไม่สูญจึงจะชอบ และพระองค์ก็ตรัสไว้ว่า

"ปภสฺสรมิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ ตญฺจโขอุปกิเลเสหิ อุปกิลิฏฺฐํ" **ดูกรภิกษุทั้งหลาย จิตนี้บริสุทธิ์ผุดผ่องก็แต่ว่าจิตนั้นแล อันอุปกิเลสทั้งหลายจรเข้ามาทำให้เศร้าหมองเสียแล้ว** ดังนี้ **ที่พระองค์ตรัสว่าจิตเป็นของผ่องใสในที่นี้โดยทรงหมายเอาอสังขตธาตุ ซึ่งเป็นธรรมชาติผ่องใส** และ **อาจทำให้ผ่องใสได้ในเมื่อเศร้าหมองไป** ก็ในสมัยเมื่อจิตต้องตกอับยับเยินด้วยอำนาจอุปกิเลสเช่นนั้น เหตุใดจึงไม่สูญเสียเล่า จิตซึ่งมีอสังขตธาตุอยู่ด้วยนั้น ก็ยังหาได้ดับสูญไปไม่ **ครั้นทำให้บริสุทธิ์ผ่องใส เป็นนิพพานได้นามว่าพระอรหันต์แล้ว จะมาเกิดตายหายสูญขึ้นได้ด้วยเหตุอันใด** ฟังไม่เข้าใจในข้อว่า พระอรหันต์ตายสูญหรือจะหมายความว่า เพราะได้ความบริสุทธิ์เป็นนิพพานขึ้นแลจึงตายสูญ เพราะสิ้นไปแห่งเหตุคือตัวกิเลสอันเป็นเหตุเวียนเกิดเวียนตาย เมื่อเช่นนั้นเหตุใดจึงกล่าวว่าพระนิพพานเป็นของเที่ยงเล่า ก็เมื่ออสังขตธาตุอันเป็นที่ตั้งแห่งความบริสุทธิ์ คือพระนิพพานดับสูญไปแล้ว พระนิพพานก็ดับสูญไปตามกัน เหมือนความบริสุทธิ์ของภาชนะ เมื่อตัวภาชนะแตกยับเยิน หายสูญไปไหนหมดแล้ว ความบริสุทธิ์ของภาชนะนั้นจะตั้งปรากฏอยู่อย่างไรได้ หากจะมีได้ก็คงฟังกันได้ในบุคคลจำพวกหนึ่ง แต่ผู้เขียนเรื่องนี้ฟังไม่เข้าใจ

อสังขตธาตุนั้นจะเป็นรูปหรือนามก็ตาม หากมีแล้วจะดับสูญไม่ได้เลยทีเดียว เพราะเป็นของเดิมเป็นธรรมชาติไม่ตาย และตั้งอยู่ตามลำพังตนเองได้ไม่ต้องอาศัยสังขารธรรม สังขารธรรมเท่านั้น ซึ่งตั้งอยู่โดยลำพังตนเองไม่ได้ต้องอาศัยอสังขตธาตุ ของไม่ตายกับของตายย่อมมีเป็นคู่กัน ของตายย่อมอาศัยของไม่ตายตั้งอยู่ เหมือนน้ำกับลูกคลื่น ลูกคลื่นนั้นแม้มีวัตถุอย่างอื่น เช่น ลม เป็นต้น เป็นปัจจัยก็จริงแล แต่ต้องอาศัยน้ำ ถ้าน้ำไม่มี คลื่นย่อมมีไม่ได้ ส่วนน้ำ หากคลื่นไม่มีก็มีได้ น้ำไม่ต้องอาศัยคลื่น

บางท่านเข้าใจว่าจิตเป็นธรรมชาติที่เกิดดับ ดังได้พูดครั้งหนึ่งแล้วในเรื่องสัสสตทิฏฐิ เกิดแล้วก็ดับไป ๆ ในวันหนึ่ง ๆ จิตได้เกิดดับแล้วแทบจะว่านับไม่ถ้วน อันเป็นสำนวนในหนังสือพระอภิธัมมัตถสังคหะอรรถกถา พระอนุรุทธาจารย์ ซึ่งถือกันว่าเป็นอย่างสูงในพวกคัมภีร์อรรถกถาโดยอรรถ และธรรม บ่นกันว่าเข้าใจยากที่สุด คล้ายกับว่าเป็นหนังสือบอกจำนวนจิต น่าจะทำความเข้าใจว่าในคนหนึ่ง ๆ ก็มีจิตหนึ่งเท่านั้น ไม่ถึงสอง แต่ทว่ามากโดยกิริยาอาการจิต เช่น

โลภะก็เป็นอาการอันหนึ่ง โทสะก็เป็นอาการอันหนึ่ง โมหะก็เป็นอาการอันหนึ่ง เป็นอาทิ เหมือนคนเรากับอัตตภาพร่างกายก็มีอยู่หนึ่ง ไม่ถึงสอง แต่สำแดงกิริยาอาการได้หลายสิบอย่างในวันหนึ่ง ๆ พึงเห็นตามพระพุทธภาษิตนี้ว่า "ทุรงฺคมํ เอกจรํ อสรีรํ คุหาสยํ เย จิตฺตํ สญฺญเมสฺสนฺติ โมกฺขนฺติ มารพนฺธนา" ดังนี้ความว่า **ชนใดจะสำรวมจิตซึ่งเป็นธรรมชาติดวงเดียว ไม่มีสรีระ มีคูหาเป็นที่อาศัย เที่ยวไปสู่ที่ไกลได้ เขาย่อมพ้นจากเครื่องผูก** คือ **กิเลสมาร** ดังนี้ ถ้าหากว่าจิตเกิดดับ จิตก็เป็นกิริยาอาการของอะไรต่อไปอีกสิ่งหนึ่ง ต้องหาตัวประธานของจิตนั้นมาให้ได้ ถ้าได้ก็เป็นการดี ถ้าไม่ได้ก็ฟังไม่ขึ้น แต่ในที่นี้เข้าใจว่า**จิตนั้นเองเป็นบัญญัติลงในสิ่งซึ่งเป็นประธานอยู่แล้ว อันธรรมดาสิ่งซึ่งเป็นประธานย่อมเกิดดับไม่ได้** สิ่งซึ่งเกิดดับไปนั้นเป็นกิริยาอาการของจิตใจ คือ วิญญาณหกข้อที่ ๖ เรียกว่ามโนวิญญาณความรู้แจ้งในทางใจนี้ชี้ให้เห็นว่าวิญญาณเป็นอาการของมโน เกิดขึ้นในขณะผัสสะกระทบ มโนใจหรือจิตนั้นเป็นตัวประธานมโน ปุพฺพงฺคมา ธมฺมา **ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า** มโน เสฏฺฐา มโน มยา **มีใจเป็นใหญ่** สำเร็จแล้วด้วยใจ จิตฺเตน นียติ โลโก **โลกมีจิตเป็นนายผู้นำ** พระพุทธภาษิตที่ว่ามาเหล่านี้ก็ชัดความอยู่รู้แล้ว ว่าใจหรือจิตนั้นเป็นประธานสังขารธรรมทั้งหลายในภายใน หรือนามขันธ์ ๔ เป็นกิริยาอาการของใจ ในชีวิตของผู้เขียนเรื่องนี้จิตยังไม่เคยดับเลยสักครั้ง เป็นแต่เปลี่ยนอารมณ์นี้ เกิดดับแต่กิริยาอาการ ปล่อยจากอารมณ์นี้ จับอารมณ์นั้น ปล่อยจากอารมณ์นั้น จับอารมณ์โน้นอื่น ๆ ต่อไปอีก ถ้าจิตดับเสียแล้ว ก็คิดเขียนเรื่องนี้ไม่ได้ **สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ดี พระอรหันต์-พุทธสาวกก็ดี เมื่อท่านดับขันธ์ปรินิพพาน (ตาย)** เข้าใจว่า**จิตของท่านพ้นไปจากโลกนี้เท่านั้น หาได้ดับสูญไปด้วยไม่ โดยความหมายถึงอสังขตธาตุ** หรืออมตธรรม

พึงพิจารณาดูตามความในบาลีต่อไปนี้ จะยกมากล่าวเฉพาะข้อที่ต้องประสงค์ มีอยู่ในสุตตันตปิฎก ติกนิบาต ปฐโม ภาโค เล่ม ๑ หน้า ๓๐๔ ว่า "วิญฺญาณสฺส นิโรเธน ตณฺหกฺขยวิมุตฺติโน ปชฺโชตสฺเสว นิพฺพานํ วิโมกฺโข เจตโส อหุ" ดังนี้ ความว่า **ความพ้นไปแห่งจิตของพระขีณาสพเหมือนเปลวเพลิงที่ดับไป เพราะดับไปแห่งวิญญาณ** ดังนี้ ศัพท์ว่า ตณฺหกฺขยวิมุตฺติโน เป็นคุณบทแปลว่า **"พ้นพิเศษ เพราะเหตุสิ้นตัณหา"** แต่เอาเป็นชื่อพระขีณาสพ เพราะท่านได้คุณสมบัตินั้นเพื่อต้องการความสะดวกฟังง่ายขึ้น คราวนี้จงกลับไปดูคำแปลนั้นเสียอีกหนหนึ่งว่า **ความพ้นไปแห่งจิตของพระขีณาสพเหมือนเปลวเพลิงที่ดับไป เพราะดับไปแห่งวิญญาณ**ดังนี้ ที่เข้าใจกันว่าจิตกับวิญญาณเป็นอันเดียวกันนั้นในที่นี้ท่านผู้อ่านจะได้เห็นว่ามีอยู่ทั้ง ๒ **วิญญาณใช้กิริยาว่าดับ** (นิโรธ) **จิตว่าพ้น** (วิโมกข์) จะเหมือนกันหรือต่างกันคงจักทราบได้และในที่นี้แสดงว่า **เพราะเหตุวิญญาณดับ จิตของพระขีณาสพ (พระอรหันต์) จึงพ้นไป** วิญญาณนั้นเป็นสังขต-นามธรรม ในพวกนามขันธ์ ๔ คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ท่านยกมาพูดไว้แต่วิญญาณขันธ์ ถึงดังนั้นก็ได้ชื่อว่าเป็นอันพูดหมดทั้ง ๔ ขันธ์ด้วย เมื่อพูดถึงวิญญาณดับแล้ว นามขันธ์นั้น ๆ จะอยู่ได้อย่างไร ก็ต้องดับไปตามกันหมด แม้ไปปรากฏเป็นถ้อยคำ ก็หมายหมดทั้ง ๔ ขันธ์ เมื่อเช่นนั้น ก็ควรทำความเข้าใจว่าเพราะรูปขันธ์ตาย นามขันธ์ ๔ เหล่านั้นจึงดับ **เพราะนามขันธ์ ๔ เหล่านั้นดับ จิตของพระขีณาสพจึงพ้นไป เมื่อจิตของพระขีณาสพพ้นไปจากสังขตนามธรรมสิ้นเสร็จเช่นนี้แล้ว สภาพแห่งอสังขตธาตุของท่านก็เกิดปรากฏเต็มที่ พร้อมด้วยอริยผลเข้าเป็นเครื่องกำกับ ไม่กลับเกิดในโลกอีกต่อไป** ส่วนจิตของคนสามัญ เมื่อตายแล้วต้องกล่าวว่าวิญญาณย่อมถือปฏิสนธิเกิดอีกในโลกต่อไปด้วยอำนาจสังขตธรรมที่เจือปนดังกล่าวแล้ว **ตามความในพระพุทธภาษิตที่ยกมากล่าวนี้เห็นได้ว่าจิตพ้นไปจากโลกนี้เท่านั้น หาได้ดับสูญหายไปไหนไม่ พระอรหันต์ก็เป็นบัญญัติลงที่จิต จิตนั้นเล่าก็เป็นบัญญัติลงที่อสังขตธาตุ ๆ ก็เป็นบัญญัติลงในธรรมธาตุสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นของเดิม เป็นธาตุที่ไม่ตาย เพราะฉะนั้นเราก็พยากรณ์ได้ว่าพระอรหันต์ตายแล้วไม่สูญ เรื่องนี้มีนัยอันสุขุมลุ่มลึก เห็นได้ยากในเมื่อไม่พิจารณ์ให้ถึงใจ** ในสมัยครั้งพุทธกาล ใคร ๆ เมื่อเกิดความสงสัยเข้าไปเฝ้า ทูลถามถึงเรื่องนี้อยากทราบว่ามีคติเป็นอย่างไร พระองค์ทรงแสดงยกคติแห่งเปลวไฟที่ดับมาเปรียบเทียบให้ฟังเสมอ

...จิตพ้นไปจากโลกนี้เท่านั้น หาได้ดับสูญหายไปไหนไม่ พระอรหันต์ก็เป็นบัญญัติลงที่จิต จิตนั้นเล่าก็เป็นบัญญัติลงที่อสังขตธาตุ ๆ ก็เป็นบัญญัติลงในธรรมธาตุสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นของเดิมเป็นธาตุที่ไม่ตาย เพราะฉะนั้นเราก็พยากรณ์ได้ว่าพระอรหันต์ตายแล้วไม่สูญ เรื่องนี้มีนัยอันสุขุมลุ่มลึก เห็นได้ยากในเมื่อไม่พิจารณ์ให้ถึงใจ...

เท่าที่ได้พบเห็นเช่นที่มาอีกแห่งหนึ่งว่า "อจฺจิยถาวาตเว เคน ขิตตํ อตฺถํ ปเลติ น อุเปติ สงฺขํ เอวํ มุนี นาม กายา วิมุตฺโต อตฺถํ ปเลติ น อุเปติ สงฺขํ" ดังนี้ ความว่า **เหมือนเปลวไฟที่ถูกลมพัดโดยแรงย่อมดับไป ไม่นับว่าตั้งอยู่อย่างไร ที่ไหน มุนี (พระอรหันต์) ที่พ้นแล้วจากนามกาย (นามขันธ์ ๔) ก็อย่างนั้น ย่อมดับไป ไม่นับว่าไปตั้งอยู่อย่างไร ที่ไหน** ดังนี้ ถ้าพระอรหันต์พ้นจากอัตตภาพนี้แล้วสูญไป อย่างความเข้าใจของคนบางจำพวกแล้ว เหตุใดจึงไม่ทรงแสดงว่าสูญไว้ให้ชัดความเล่า เข้าใจว่าเพราะพระองค์เป็นสัพพัญญูแท้จริงทีเดียว เป็นเอกอัครมหาบัณฑิตโดยเที่ยงแท้ ความเป็น*ของพระองค์ย่อมบังคับพระวาจาไม่ให้ผิดจากความเป็นจริง ถ้าพระองค์ตรัสว่าสูญแล้ว ความรู้ของพระองค์เองในที่ทั้งปวงจะขัดกันขึ้นทำให้ฟั่นเฝือ ผู้รู้ตริตรองแล้ว จะไม่เชื่อว่าพระองค์เป็นสัพพัญญูโดยจริงแท้ การที่ทรงแสดงยกเอาคติแห่งไฟเข้ามาเปรียบเทียบนั้น ทำให้เห็นว่าคติของพระอรหันต์คล้ายกันกับคติแห่งไฟมาก จึงควรยกไฟขึ้นพิจารณาก่อน ไฟเท่าที่เรารู้จัก ก็คือ ร้อนอย่างหนึ่ง เปลวอย่างหนึ่ง แสงสว่างอย่างหนึ่ง ๓ อย่างนี้ไม่เหมือนกัน ก็ที่เรียกว่าไฟนั้นหมายเอาอย่างไหน เข้าใจว่าหมายเอาความร้อนเรียกว่า อัคคี ไฟ ส่วนเปลวและแสงสว่างเป็นอาการของไฟ หรือคุณภาพของไฟ อาการย่อมเป็นของเกิดดับ แม้พุทธภาษิตที่ยกมาพูดนั้น พระองค์ก็ตรัสว่าเปลวไฟดับเหมือนกัน อาการของไฟจะกล่าวว่าสูญได้อยู่แล แต่ธาตุไฟซึ่งเป็นตัวประธานจะสูญด้วยหรือ ถ้าธาตุไฟสูญ ธาตุดินและธาตุน้ำ ก็อยู่ในคติแห่งของสูญเป็นอย่างเดียวกัน ของที่สูญไปแล้วไม่กลับมีอีกได้ แต่เราเห็นเกิดอยู่ในที่นั้น ๆ โดยปกตินั้นมาจากไหนเป็นอย่างไร ไฟเมื่ออาการดับหมดแล้วก็ไม่ปรากฏด้วยจักษุ คือ ตาเนื้อ ทั้ง ๒ ของท่านได้ แต่ชนผู้มีปัญญาจักษุยังเห็นอยู่ว่ามี แต่จะชี้ให้เห็นว่าเป็นรูปอย่างไร ตั้งอยู่ที่ไหนนั้นยาก เพราะไฟไม่ใช่วิสัยของจักษุ เราจะต้องทราบได้ด้วยกายสัมผัส เพราะฉะนั้นไฟที่ดับจากอาการแล้ว เป็นของมีคติอันนับว่าอย่างไรไม่ได้ ก็เพราะไม่เห็นอาการให้หมายรู้กันนั้นเอง นี่แหละฉันใดพระอรหันต์ที่พ้นจากโลกนี้ไปแล้ว ก็มีคติอันถึงซึ่งอันนับว่า

* หมายถึง ความเป็นสัพพัญญูของพระองค์

เป็นอย่างไรไม่ได้ ก็เพราะสิ้นอาการที่สามัญสัตว์โลกจะพึงเห็น มีแต่อาการอันพระอริยเจ้าจะพึงเห็นได้ด้วยปัญญาจักษุของท่านเท่านั้นฉันนั้นแล จะกล่าวว่า "สูญ" นั้นไม่ได้เลยทีเดียว ถ้าสูญแล้วจะบัญญัติเรียกสิ่งนั้นว่าอสังขตธาตุหรืออมตธรรมนั้นผิด **อสังขตธาตุที่ได้ความบริสุทธิ์เป็นนิพพานแล้วย่อมเป็นธรรม ธาตุที่เที่ยงถาวรและไม่ตาย** แต่ขันธ์ ๕ นั้นเป็นของไม่เที่ยงไม่ถาวรก็ต้องแปรปรวนแตกดับไป เมื่อเช่นนั้น **ขันธ์ ๕ เท่านั้นเป็นของตายสูญ พระอรหันต์หาได้สูญด้วยไม่ พระอรหันต์ไม่ใช่ขันธ์ ๕ นั้นจริงแท้ แต่เมื่อขันธ์ ๕ ยังตั้งอยู่ พระอรหันต์ก็เกี่ยวเนื่องอยู่กับขันธ์ ๕** ถ้าไม่เกี่ยวเนื่องกันแล้ว ท่านจะครองขันธ์ ๕ อยู่ทำอะไรเล่า ออกไปเสียมิดีกว่าหรือ ไม่พักรอให้กายตาย เพราะความจริงมีอยู่ว่า "ภาราหเว ปญฺจกฺขนฺธา" **ขันธ์ทั้ง ๕ แล เป็นภาระหนักจะต้องบริหาร** จะบริหารเอาประโยชน์อะไรเล่า แต่นี้ออกไปไม่ได้ง่ายอย่างว่านั้น หากจะได้ก็ต้องฆ่าตัวตายเท่านั้น เรื่องนี้เข้าใจว่า **สังขตธรรม คือ นามขันธ์ ๔ เหล่านั้น เป็นลักษณะอาการแห่งอสังขตธาตุ** อย่างที่ได้พูดมาแล้วแต่ต้น ๆ แยกให้ออกจากกันยากในเมื่อเหตุตั้งอยู่ นามขันธ์ ๔ ซึ่งเป็นลักษณะอาการแห่งอสังขตธาตุนั้นอาศัยผัสสะจึงเกิดขึ้น ผัสสะนั้นเล่าก็อาศัยอายตนะมีตาเป็นต้นจึงเกิดขึ้น อายตนะนั้นเล่าก็อาศัยรูปขันธ์คืออัตตภาพร่างกายนี้แหละตั้งอยู่ ก็เมื่อรูปขันธ์ยังไม่แตกตาย อายตนะก็ยังตั้งอยู่ได้ ก็เมื่ออายตนะยังมีอยู่ผัสสะก็ยังมี เมื่อผัสสะยังมีอยู่ นามขันธ์ ๔ ก็ยังมี เมื่อนามขันธ์ ๔ ยังเป็นไปอยู่ พระอรหันต์ก็ยังเกี่ยวเนื่อง **แต่ต้องทำความเข้าใจให้มั่นว่าพระอรหันต์นั้นไม่ใช่ขันธ์** เพราะฉะนั้น จึงว่าพระอรหันต์จะออกไปเสียง่าย ๆ ก่อนที่รูปขันธ์จะแตกตายตามประสงค์นั้นไม่ได้ **ในเมื่อเหตุยังตั้งอยู่เหมือนเปลวและแสงสว่างของดวงประทีบ จะดับไปก่อนเหตุนั้นไม่ได้ ก็ครั้นรูปขันธ์กล่าวคือ อัตตภาพร่างกายอันนั้นถึงความพิบัติตายลง เพราะสิ้นไปแห่งเหตุแล้วเมื่อใด เมื่อนั้นนามขันธ์ ๔ ก็ดับไปตามหมดสิ้น เมื่อนั้นพระอรหันต์จึงเกิดเป็นอสังขตธาตุเต็มที่ พระอรหันต์หาได้สูญไปไหนไม่** ดังว่ามานี้แล

เรื่องอริยสัจจ์ ๔ หรือนิพพาน ตามที่ได้พูดมามากมายถึงเพียงนี้ หากจะพูดว่ายังไม่แจ่มแจ้งชัดเจนยังมืดมนมัวซัวอยู่อีกมากก็ตาม ก็พอเป็นเงื่อนเงาเลาทางให้แก่ผู้ที่สนใจในทางนิพพานหรือจิตศาสตร์ชั้นสูงได้บ้างแล้ว การแจ่มแจ้งชัดเจนนั้นเป็นเพราะอำนาจบารมี การอบรมสร้างสมของผู้อ่าน ผู้ฟังด้วยก็ได้ ไม่ใช่เป็นเพราะผู้แสดงผู้เขียนอย่างเดียว ถ้าเช่นนั้น ได้พูดกันมามากแล้วก็ควรจะเอวังจบกันเสียเท่านี้ที

อริยสัจจ์ ๔ หรือนิพพานนี้เป็นความรู้ของพระมหาบุรุษรัตน์สิทธัตถราชกุมารคนเดียวโดยตรง แปลว่าพระองค์เป็นคนที่ ๑ ในความรู้เรื่องนี้ ไม่มีศาสดาจารย์คนใดในโลกมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วย เมื่อพระองค์ตรัสรู้ความรู้นี้แล้วก็ทรงได้เนมิตตกนามว่า พุทฺโธ **เป็นพระพุทธเจ้าพ้นจากความเป็นสามัญชนหรือสัตว์โลก คือ**

พ้นจากอำนาจของกิเลสมารเป็นทาสขี้ข้าของกิเลสมาร ๆ คือ อวิชชาตัณหาอุปาทานเป็นต้น อวิชชาเป็นตัวพระยามาราธิราช เป็นเจ้าจอมโจกของกิเลสมารทั้งหลาย กิเลสมารทั้งหลายนอกนั้นจัดเป็นเสนามารหมด แปลว่า**กิเลสน้อยใหญ่ทั้งปวง ต้นเหตุ รากฐาน สมุฏฐาน ไปร่วมลงที่อวิชชา** อ้ายโง่บ้าตัวเดียวเท่านั้น พระพุทธองค์ได้เป็นผู้วิเศษประเสริฐเลิศกว่าเทวาดามนุษย์ทั้งหลาย ได้อิสรภาพเสรีภาพเต็มสมบูรณ์ เพราะตรัสรู้สัจจ ตรัสรู้อริยสัจจ์ ๔ หรือนิพพาน ดังแสดงมานั้น ณ ภายใต้ไม้วัสสถอสัตถพฤกษ์ หรือโพธิพฤกษ์ ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา อุรุเวลาประเทศ อำเภอเสนา เขตแคว้นแดนดินมคธ อาณาจักรชมพูทวีปภารตวรรตอินเดีย เมื่อวันพุธขึ้น ๑๕ ค่ำ เพ็ญกลางเดือนหกก่อนพุทธศก ๔๖ ปี มีโดยประการดังนี้

นิพเอย นิพพาน
อยู่วิมานเมืองแมน หรือแคว้นไหน
เที่ยวงมคลำงมคิดจะผิดไป
นิพพานอยู่ที่ใจข้างในนั้น
ปกติจิตที่ปลิดตัณหา
อวิชชาตายดับกับโมหัน
จตุราริยสัจจ์ ชัดทุกอัน
พึงสำคัญมั่นหมายคงได้เอย
สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ
นิพพานอยู่ที่ไหน ก็ที่ใจเหมือนกัน

ในที่สุดแห่งการเขียนเรื่องนี้ ข้าพเจ้ามีใจอิ่มเอิบด้วยสมคิด น้อมอุทิศส่วนกุศล บุญราศีที่เกิดโดยน้ำพักน้ำแรงในการคิดแต่งเขียนจบลงให้แก่บรรดาท่านผู้เป็นปุพพการีของข้าพเจ้า มีมารดาบิดาเป็นต้น และให้แก่ทวยเทพทุกหมู่เหล่าในกามา ตลอดถึงพรหมเทวาเป็นที่สุดทั้งหมดกับมนุสสนีกรทั้งใกล้ไกล กว้างออกไปถึงสรรพสัตว์โลกจบสากลชนิดเพศพร้อมด้วยเมตตาจิต ส่วนอโนทิสสผรณาไม่จำเพาะเจาะหมาย ขอให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย จงอย่าเบียดเบียนกัน ประสบความสุขสมมาด นิราศจากโรคาพาธ สรรพภัยพิบัติอุปัทวะอันตรายทั้งปวง และจงเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ อีกด้วยเทอญ

■■■■

พระนิพพาน : ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว

เป็นอสังขตธาตุอสังขตธรรม วิราคธาตุวิราคธรรมโดยแท้*

โดย **มงคลบุตร**

*ชำระโดย **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ*

...ธรรมกายนั้นเป็นกายพ้นโลก มีพุทธลักษณะเหมือนพระพุทธปฏิมากร เกตุดอกบัวตูม ครองจีวรม้วนขวา (เข้าใน) วรรณะขาวใสบริสุทธิ์ และมีรัศมีสว่าง มีขนาดหน้าตัก ความสูง และเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม เท่ากัน...

..."ธรรมกาย" เป็นธาตุล้วนธรรม ล้วนที่อยู่เหนือความปรุงแต่ง ด้วยบาปอกุศล (อกุสลาธัมมา) และแม้ด้วยบุญกุศล (กุสลาธัมมา) ในระดับโลกียธรรม...

** จากหนังสือ ชีวประวัติ ผลงาน และรวมพระธรรมเทศนา ๖๓ กัณฑ์ ของหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระเดชพระคุณ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) หน้า ๒๖๓ – ๒๖๙*

๑. **ธรรมกาย คือกายในกายที่สุดละเอียดพ้นจากกายในกายโลกียะ** (คือกายมุนษย์ละเอียด, กายทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด, กายรูปพรหมหยาบ รูปพรหมละเอียด และกายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด) ซึ่งมนุษย์หรือสัตว์ทุกตัวตนมีอยู่ ณ ภายใน ซ้อนกันอยู่เป็นชั้น ๆ กันเข้าไปจนสุดละเอียด แต่**ธรรมกายนั้นเป็นกายพ้นโลก มีพุทธลักษณะเหมือนพระพุทธปฏิมากร เกตุดอกบัวตูม ครองจีวรม้วนขวา (เข้าใน) วรรณะขาวใสบริสุทธิ์ และมีรัศมีสว่าง มีขนาดหน้าตักความสูง และเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม เท่ากัน** กล่าวคือ

ธรรมกายโคตรภูหยาบ โคตรภูละเอียด มีขนาด ๔ วาครึ่งขึ้นไป

ธรรมกายพระโสดาหยาบ (หรือพระโสดาปัตติมรรค) พระโสดาละเอียด (หรือพระโสดาปัตติผล) มีขนาด ๕ วาขึ้นไป

ธรรมกายพระสกิทาคามีหยาบ (หรือพระสกิทาคามิมรรค) พระสกิทาคามีละเอียด (หรือพระสกิทาคามิผล) มีขนาด ๑๐ วาขึ้นไป

ธรรมกายพระอนาคามีหยาบ (หรือพระอนาคามิมรรค) พระอนาคามีละเอียด (หรือพระอนาคามิผล) มีขนาด ๑๕ วาขึ้นไป

ธรรมกายพระอรหัตหยาบ (พระอรหัตมรรค) พระอรหัตละเอียด (หรือพระอรหัตผล) และธรรมกายตรัสรู้ มีขนาด ๒๐ วาขึ้นไป

ธรรมกายอุบัติขึ้น ณ ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ เหนือระดับสะดือประมาณ ๒ นิ้วมือของผู้ปฏิบัติธรรม ถึงซึ่งความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจ จากอวิชชา กิเลส ตัณหาอันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งปวง **"ธรรมกาย" เป็นธาตุเป็นธรรมเป็น คือมีชีวิตจิตใจ** ความบริสุทธิ์อันประมวลมาอุบัติเป็นธรรมกายนั้นพอมีสรุปได้ดังต่อไปนี้

กายและหัวใจ เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระวินัยปิฎก เป็นปฐมมรรค

ดวงจิต เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระสุตตันตปิฎก เป็นมรรคจิต

ดวงปัญญา เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระอภิธรรมปิฎก เป็นมรรคปัญญา

จึงเป็นอสังขตธาตุ อสังขตธรรม (ธาตุล้วนธรรมล้วนทั้งองค์) เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรม (ปราศจากตัณหา ราคะ) โดยแท้ ใสละเอียดและมีรัศมีสว่างยิ่งนัก เพราะบริสุทธิ์และปราศจากอวิชชา กิเลส ตัณหา เครื่องเศร้าหมองทั้งปวงอยู่เหนือความปรุงแต่งทั้งปวง จึงไม่ต้องตกอยู่ในสามัญลักษณะ (คือความเป็นอนิจจัง ทุกขังและอนัตตา) **ธรรมกายนี้**เองคือ **"พระพุทธรัตนะ" ธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายคือ "พระธรรมรัตนะ"** และ**ธรรมกายที่ละเอียด ๆ คือ "พระสังฆรัตนะ"** (ผู้ปฏิบัติและรักษาพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้) **มนุษย์หรือสัตว์โลกจะ "เข้าถึง" "รู้" "เห็น" และ "เป็นได้" ก็แต่โดยปฏิบัติพระสัทธรรม ตามทางมัชฌิมาปฏิปทาคืออริยมรรคมีองค์ ๘ ให้เป็นขึ้น ณ ศูนย์กลาง**

...ความอุบัติโดยธรรมกาย (ธมฺมภูต) นั้น ก็มิใช่การเกิด (ชาติ) ตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรมโดยมีอวิชชาเป็นมูลรากฝ่ายเกิดแต่ประการใด แต่เป็นความอุบัติขึ้นด้วยความบริสุทธิ์อันประมวลเข้าไว้...

กำเนิดธาตุธรรมเดิม ผ่านกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิตและธรรมในธรรม เป็น ณ ภายในและภายนอก (ที่หยาบกว่าคือ ณ ภายนอก ที่ละเอียดเข้าไปคือ ณ ภายใน) **อันชื่อว่า "เอกายนมรรค" ทางสายเอก เป็นที่ไปของบุคคลคนเดียว และไปทางนี้ทางเดียว ไม่มีสองทาง ทางนี้แหละคือทางไปของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทุกพระองค์**

แม้ผู้เขียนยังไม่พบเอกสารหลักฐานในพระไตรปิฎกโดยแน่ชัดว่า พระอริยบุคคลในระดับต่ำกว่าพระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้า จะต้อง "เป็น" และ "เห็น" ธรรมกายของตนเองด้วยหรือไม่ จึงจะบรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคล แต่ก็แน่ใจว่าพระอริยบุคคลจักต้องเป็นธรรมกายตามระดับภูมิธรรมแน่นอน เพราะมีเอกสารหลักฐานในพระไตรปิฎกในที่มากแห่งว่า **สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า** (หรือพระตถาคต) และ**พระอรหันต์สาวกของพระพุทธองค์ นั้นเป็นธรรมกาย** (ธมฺมกาโย) **อุบัติแท้โดยธรรมกาย** (ธมฺมภูต) **ทั้งสิ้น (แม้พระอรหันต์องค์อื่น ๆ จักมิได้แสดงไว้เช่นนั้น ก็ยังไม่ปรากฏว่าพระอรหันต์ท่านปฏิเสธเอาไว้ ณ ที่ใด ว่าท่านมิใช่ธรรมกาย)**

ความอุบัติโดยธรรมกาย (ธมฺมภูต) **นั้น ก็มิใช่การเกิด** (ชาติ) **ตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรมโดยมีอวิชชาเป็นมูลรากฝ่ายเกิดแต่ประการใด แต่เป็นความอุบัติขึ้นด้วยความบริสุทธิ์อันประมวลเข้าไว้ดังที่ได้กล่าวแล้ว จึงมิใช่นามรูป มิใช่นิมิต อันเกิดแต่อวิชชา หรือ กิเลสตัณหาใด ๆ แต่เป็น "ธรรมกาย"** (ธมฺมกาโย) **ที่บริสุทธิ์** หรือ **"พรหมกาย"** (พฺรหฺมกาโย) **ที่ประเสริฐ เป็นกายที่ยั่งยืนของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย** ดังผู้ปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายได้รู้ เห็น ปรากฏว่ามีอยู่ในอายตนนิพพาน นับประมาณจำนวนองค์ไม่ถ้วนอยู่แล้ว สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ตอบปัญหาที่วัจฉโคตตปริพาชก มีความปรากฏอยู่ในอัคคิวัจฉโคตตสูตร, เฉพาะท้ายสูตร (ม.ม. ๑๓/๒๔๘-๒๕๒/๒๔๕-๒๔๙) ดังต่อไปนี้

วัจฉโคตต์ : ท่านพระโคดมผู้เจริญ ภิกษุผู้มีจิตหลุดพ้นแล้วอย่างนี้ จะเกิด ณ ที่ไหน ?

พระพุทธเจ้า : ดูก่อนวัจฉะ คำว่าจะเกิด ก็ใช้ไม่ได้

วัจฉโคตต์ : ถ้าอย่างนั้น ก็ไม่เกิด

พระพุทธเจ้า : คำว่า ไม่เกิด ก็ใช้ไม่ได้

วัจฉโคตต์ : ถ้าอย่างนั้น ก็ทั้งเกิดและไม่เกิด

พระพุทธเจ้า : คำว่าทั้งเกิดและไม่เกิด ก็ใช้ไม่ได้

วัจฉโคตต์ : ถ้าอย่างนั้น จะว่าเกิดก็ไม่ใช่ ไม่เกิดก็ไม่ใช่

พระพุทธเจ้า : คำว่า จะเกิดก็ไม่ใช่ ไม่เกิดก็ไม่ใช่ ก็ใช้ไม่ได้

วัจฉโคตต์ : ท่านพระโคดมผู้เจริญ ฯลฯ ในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าถึงความงุนงงเสียแล้ว ข้าพเจ้าถึงความหลงไปหมดเสียแล้ว, แม้เพียงความเลื่อมใสที่ได้มีแก่ข้าพเจ้าด้วยถ้อยคำสนทนาเบื้องต้นของท่านพระโคดมผู้เจริญนั้น ถึงบัดนี้ก็ได้หายไปหมดแล้ว

พระพุทธเจ้า : **ดูก่อนวัจฉะ ควรแล้วที่ท่านจะงุนงง ควรแล้วที่ท่านจะหลงไป เพราะว่าธรรมนี้ลึกซึ้ง เห็นได้ยาก (ตรัส) รู้ตามได้ยาก สงบ ประณีต หยั่งไม่ได้ด้วยตรรก (คิดเดาไม่ได้), ละเอียด บัณฑิตพึงรู้ได้, ธรรมนั้นอันท่านผู้มีทิฏฐิอื่น มีแนวความเห็นอื่น มีหลักที่พอใจอย่างอื่น มีความเพียรที่ประกอบแบบอื่น ถืออาจารย์สำนักอื่น ยากจะรู้ได้,** ถ้าอย่างนั้น เราจักย้อนถามท่านในเรื่องนี้, ท่านเห็นควรอย่างไร พึงกล่าวชี้แจงอย่างนั้น, ดูก่อนวัจฉะ ท่านสำคัญว่าอย่างไร ถ้าไฟลุกโพลงอยู่เบื้องหน้าท่าน, ท่านจะรู้ไหมว่า ไฟนี้ลุกโพลงอยู่เบื้องหน้าเรา ?

วัจฉโคตต์ : .....ข้าพเจ้าพึงรู้ได้ ฯลฯ

พระพุทธเจ้า : ก็ถ้าใคร ๆ พึงถามท่านอย่างนี้ว่า ไฟที่ลุกโพลงอยู่เบื้องหน้าของท่านนี้อาศัยอะไรจึงลุกโพลง, ท่านถูกถามอย่างนี้ จะพึงกล่าวชี้แจงอย่างไร ?

วัจฉโคตต์ : .....ข้าพเจ้าพึงกล่าวชี้แจงว่า ไฟที่ลุกโพลงอยู่เบื้องหน้าข้าพเจ้านี้ อาศัยเชื้อคือ หญ้าและไม้ จึงลุกโพลงได้

พระพุทธเจ้า : ดูก่อนวัจฉะ ถ้าไฟเบื้องหน้าท่านนั้นพึงดับไป ท่านจะรู้ไหมว่า ไฟเบื้องหน้าเรานี้ดับแล้ว

วัจฉโคตต์ : .....ข้าพเจ้าพึงรู้ได้ว่า ไฟเบื้องหน้าข้าพเจ้านี้ดับแล้ว

พระพุทธเจ้า : ก็ถ้าใคร ๆ พึงถามท่านอย่างนี้ว่า ไฟเบื้องหน้าท่านนี้ที่ดับแล้วนั้น ไปจากนี้สู่ทิศไหน ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ทิศเหนือ หรือว่า ทิศใต้, ท่านถูกถามอย่างนี้แล้ว จะพึงกล่าวชี้แจงว่ากระไร?

วัจฉโคตต์ : (ข้อความถามตอบอย่างนั้น) ใช้ไม่ได้ดอก ท่านพระโคดมผู้เจริญ, เพราะว่าไฟนั้นอาศัยเชื้อคือหญ้าและไม้ใดจึงลุกโพลงอยู่ได้, เพราะเชื้อนั้นหมดสิ้นไป และเพราะไม่ได้เชื้ออื่นเติม ไฟนั้นก็ถึงความนับว่าหมดเชื้อดับไปเท่านั้นเอง

พระพุทธเจ้า : ฉันนั้นเหมือนกันแล วัจฉะ **บุคคลเมื่อจะบัญญัติตถาคต พึงบัญญัติด้วยรูป... เวทนา... สัญญา... สังขาร... วิญญาณใด รูป... เวทนา... สัญญา... สังขาร... วิญญาณ นั้น ตถาคตละได้แล้ว ถอนรากเสียแล้ว ทำให้เป็นดุจตาลยอดด้วน ถึงความไม่มี มีความไม่เกิดขึ้นต่อไปเป็นธรรมดา, ตถาคต พ้นจากการนับว่ารูป... พ้นจากการนับว่าเวทนา... พ้นจากการนับว่าสัญญา... พ้นจากการนับว่าสังขาร... พ้นจากการนับว่าวิญญาณ ลึกซึ้งประมาณไม่ได้ หยั่งได้ยาก เปรียบเหมือนมหาสมุทร, คำว่าเกิดก็ใช้ไม่ได้ คำว่าไม่เกิดก็ใช้ไม่ได้ คำว่าทั้งเกิดทั้งไม่เกิด ก็ใช้ไม่ได้ คำว่า จะว่าเกิดก็ไม่ใช่ ไม่เกิดก็ไม่ใช่ ก็ใช้ไม่ได้**

เมื่อจบคำสนทนาตอนนี้ วัจฉโคตตปริพาชกเกิดความเลื่อมใส ประกาศตนเป็นอุบาสก ต่อมาได้ขออุปสมบทในพระพุทธศาสนา และได้บรรลุพระอรหัตผล

ที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงกับวัจโคตตปริพาชกว่า **คำว่า "เกิด" ก็ใช้ไม่ได้ ก็เพราะมิใช่การเกิด (ชาติ) ตามสายปฏิจจสมุปบาทธรรม แต่เป็นความอุบัติ (ภูต) ขึ้นโดยหมู่ธรรมที่บริสุทธิ์ (ธรรมกาย)** และที่ทรงแสดงว่า **คำว่า "ไม่เกิด" ก็ใช้ไม่ได้ ก็เพราะว่ามีความ "อุบัติ" (ภูต) ขึ้น** ดังที่ได้กล่าวแล้ว *(มงคลบุตร)*

๒. **"ธรรมกาย" เป็นธาตุล้วนธรรมล้วน ที่อยู่เหนือความปรุงแต่ง ด้วยบาปอกุศล** (อกุสลาธัมมา) **และแม้ด้วยบุญกุศล** (กุสลาธัมมา) **ในระดับโลกียธรรม** กล่าวคือเป็นความดีสูงที่สุด **จนเป็นธาตุธรรมที่บริสุทธิ์ทั้งองค์ เป็นวิสุทธิ-**

ขันธ์ หรือวิสุทธิสัตว์แท้ ๆ เป็นกายที่เที่ยงแท้ยั่งยืน พระพุทธองค์จึงได้ทรงเรียกธรรมกายบ้าง พรหมกายบ้าง แทนคำว่า "ตถาคต" (ดังมีปรากฏในบาลีพระพุทธภาษิต ในอัคคัญญสูตร แห่งพระไตรปิฎก ปาฏิกวรรค ทีฆนิกาย หน้า ๙๒ แปลความว่า "ดูก่อนวาเสฏฐโคตรทั้งหลาย คำว่า ธรรมกายก็ดี พรหมกายก็ดี ธรรมภูตก็ดี พรหมภูตก็ดี เป็นชื่อของตถาคต") **โดยนัยนี้ ธรรมกายจึงไม่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือความเป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา**

พระยมกผู้เคยเข้าใจแต่เพียงธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง อย่างเช่น สังขารขันธ์ของสัตว์โลกและมนุษย์ทั้งหลายว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา โดยที่ไม่รู้จักว่า "ธรรมกาย" หรือ "พรหมกาย" คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และพระสังฆรัตนะองค์จริง ซึ่งมีซ้อนอยู่ ณ ภายในที่สุดละเอียดของพระวรกายเนื้อเจ้าชายสิทธัตถะ หรือกายเนื้อของพระอรหันต์ขีณาสพทั้งหลาย จึงได้เที่ยวคุยว่ารู้ทั่วในธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดีแล้ว ว่า พระอรหันต์ขีณาสพเมื่อตายแล้วก็จะขาดสูญ พระอรหันต์ที่ทราบข่าวจึงได้พากันช่วยแก้ไขทิฏฐิของพระยมก แต่ก็ไม่สำเร็จ ในภายหลังจึงพากันไปทูลอาราธนาพระสารีบุตรมหาเถระท่านช่วยแก้ทิฏฐิให้กลับเข้าใจที่ถูกต้อง จนบรรลุธรรม และรับกับพระสารีบุตรว่าท่านเคยมีทิฏฐิอันผิด ๆ และรับว่า เฉพาะแต่สังขารขันธ์เท่านั้น ที่เป็นอนิจจังทุกขังและอนัตตา ดังปรากฏในข้อความตอนท้ายแห่งการสนทนาโต้ตอบปัญหากับพระสารีบุตรมหาเถระ มีปรากฏอยู่ในสังยุตตนิกาย ขันธวรรค พระไตรปิฎก

ฉบับบาลีสยามรัฐ เล่มที่ ๑๗ ข้อ ๑๙๘ หน้า ๑๓๓ ดังต่อไปนี้

พระสารีบุตร : ท่านสำคัญว่าอย่างไร ท่านยมก ท่านมองเห็นรูป... เวทนา... สัญญา... สังขาร... วิญญาณ ว่า **เป็น "ตถาคต"** หรือ ?

พระยมก : มิใช่เช่นนั้น ท่านผู้มีอายุ

พระสารีบุตร : ท่านสำคัญว่าอย่างไร ท่านยมก ท่านมองเห็นว่า **"ตถาคต"** นี้ นั้นเป็นสภาวะไม่มีรูป ไม่มีเวทนา ไม่มีสัญญา ไม่มีสังขาร ไม่มีวิญญาณ หรือ ?

พระยมก : มิใช่เช่นนั้น ท่านผู้มีอายุ

พระสารีบุตร : **นี่แน่ะท่านยมก ในปัจจุบันนี้เอง ที่ตรงนี้ ท่านยังหาตถาคตโดยจริงโดยแท้** (ให้เห็นจริงมั่นเหมาะลงไป) **ไม่ได้, ควรหรือที่ท่านจะกล่าวแถลงว่า "ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรม ตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้วว่า ภิกษุผู้เป็นขีณาสพ ต่อจากกายแตกทำลายก็จะขาดสูญหายสิ้น หลังจากตายจะไม่มีอยู่อีก"**

พระยมก : **ข้าแต่ท่านสารีบุตร แต่ก่อนเมื่อยังไม่รู้ ผมจึงได้มีความเห็นชั่วร้ายนั้น, แต่เพราะได้สดับธรรมเทศนาของท่านสารีบุตรนี้ ผมจึงละความเห็นชั่วร้ายนั้นได้แล้ว และผมก็ได้บรรลุธรรมแล้ว**

พระสารีบุตร : แน่ะท่านยมก ถ้าชนทั้งหลายพึงถามท่านอย่างนี้ว่า "ท่านยมก ภิกษุผู้เป็นอรหันตขีณาสพหลังจากร่างกายแตกทำลายตายไปแล้วจะเป็นอย่างไร? ท่านถูกถามอย่างนี้

พระยมก : "รูปํท โข อาวุโส อนิจฺจํ, ยทนิจฺจํ, ตํ ทุกฺขํ ยํ ทุกฺขํ, ตํ นิรุทฺธํ, ตทตฺถํ คตํ ฯลฯ

ผมพึงกล่าวชี้แจงอย่างนี้ว่า **"รูปแลเป็นสิ่งไม่เที่ยง, สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์, สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นดับแล้ว สิ่งนั้นถึงความไม่ตั้งอยู่แล้ว, เวทนา... สัญญา... สังขาร... วิญญาณ เป็นสิ่งไม่เที่ยง, สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์, สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นดับแล้ว สิ่งนั้นถึงความไม่ตั้งอยู่แล้ว,** ข้าพเจ้าถูกถามอย่างนี้ พึงกล่าวชี้แจงอย่างนี้

พระสารีบุตร : ดีแล้ว ดีแล้ว ท่านยมก ฯลฯ"

ธรรมข้อนี้ยืนยันไปถึงข้อความอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน **เฉพาะสังขาร** (มีวิญญาณครองหรือไม่ก็ตาม) **เท่านั้นที่เป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา** แม้จะปรากฏในติลักขณาธิคาถาว่า

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ
ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข
เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ
ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข
เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ
ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข
เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา

เมื่อใด บุคคลเห็นอยู่ด้วยปัญญาว่า
สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
ข้อนี้เป็นทางแห่งความหมดจด
เมื่อใด บุคคลเห็นอยู่ด้วยปัญญาว่า
สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
ข้อนี้เป็นทางแห่งความหมดจด
เมื่อใด บุคคลเห็นอยู่ด้วยปัญญาว่า
ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
ข้อนี้เป็นทางแห่งความหมดจด

ก็เป็นเนื้อความต่อเนื่องของเรื่อง "สังขาร" ซึ่งหาได้ครอบคลุมถึง "วิสังขาร" หรืออสังขตธาตุ อสังขตธรรม ตามที่แปลตรง ๆ (คำต่อคำ) ไม่

ถ้าหากจะแปลคำว่า "สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา" เอาความที่ถูกต้องแล้วก็จะต้องแปลความว่า "ธรรม (ธรรมชาติที่เป็นสังขาร) ทั้งหลายเหล่านี้เป็นอนัตตา" *(โปรดดูพระบาลีในหนังสือ **ธมฺมปทฏฺฐกถา (สตฺตโม ภาโค)** ของ**มหามกุฏราชวิทยาลัย (ฉบับพิมพ์ พ.ศ.๒๕๒๗) หน้า ๖๑-๖๒** กับ โปรดดูคำแปลในหนังสือ **พระธัมมปทัฏฐกถาแปล** ของ**มหามกุฏราชวิทยาลัย (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๐/๒๕๒๗) หน้า ๙๘-๙๙***

*ความตอนหนึ่งว่า ตตฺถ **"สพฺเพ ธมฺมาติ:** ปญฺจกฺขนฺธาเอว อธิปฺเปตา. **อนตฺตาติ:** ...ฯลฯ คำแปลแก้อรรถนี้ว่า **"บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า สพฺเพ ธมฺมา พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาขันธ์ ๕ นี้เอง"***

*บทว่า **อนตฺตา** ความว่า ชื่อว่า อนัตตา คือความว่างเปล่า ไม่มีเจ้าของ ได้แก่ไม่มีอิสระ เพราะอรรถว่าไม่เป็นไปในอำนาจ เพราะใคร ๆ ไม่อาจให้เป็นไปในอำนาจว่า "ธรรมทั้งปวงจงอย่าแก่ จงอย่าตาย."*

บทที่เหลือ ก็เช่นกับบทที่มีแล้วในก่อนนั้นเอง ดังนี้แล)

๓. **ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว ชื่อว่า "พระนิพพาน"** ทำหน้าที่เข้า **"สอุปาทิเสสนิพพาน"** กล่าวคือเข้า **"อายตนนิพพาน"** ในขณะที่กายหยาบโลกิย" (เช่นกายเนื้อของมนุษย์เรานี้) ยังมีชีวิตอยู่ เมื่อกายหยาบแตกทำลายคือตายแล้ว พระนิพพานที่สุดละเอียดจะทำหน้าที่เข้า **"อนุปาทิเสสนิพพาน"** ไปปรากฏสถิตยั่งยืนเข้านิโรธ สงบตลอดกันหมด ในอายตนนิพพานแดนเกษมที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

ส่วนกายโลกิยะ อันเป็นที่ตั้งของธรรมกายในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ อย่างเช่นกายมนุษย์ ทิพย์ หรือ พรหม อรูปพรหม ซึ่งเป็นกายสุคติภพ และกายของเปรต สัตว์นรก อสุรกาย หรือสัตว์เดียรัจฉาน ซึ่งเป็นกายทุคตินั้น ทำหน้าที่เวียนว่าย ตาย เกิด อยู่ในสังสารจักรนี้ คือในภพ ๓ นี้ (กามภพ รูปภพ และอรูปภพ) ด้วยเหตุปัจจัยปรุงแต่ง (เช่นบุญกุศล บาปอกุศล, ธาตุ ขันธ์ อายตนะ อาหาร อุณหภูมิ ฯลฯ เป็นต้น) ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุปัจจัยดังกล่าว ดังคำกล่าวที่ว่า "สัตว์โลก ย่อมเป็นไปตามกรรม" กล่าวคือความมีกิเลสแล้วก็สร้างกรรม (ดีบ้างชั่วบ้าง) แล้วก็ได้รับผลแห่งกรรมนั้น ๆ ต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด

...กายโลกิยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กายมนุษย์ ทิพย์ พรหม เป็นต้นนี้ มีคุณค่าสำหรับการบำเพ็ญบารมี ปฏิบัติคุณความดีจากระดับโลกิยธรรม ให้เป็นพื้นฐานสำคัญไปสู่การบรรลุโลกุตตร ได้เป็นอย่างดี...

แต่ถึงกระนั้นกายโลกิยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กายมนุษย์ ทิพย์ พรหม เป็นต้นนี้ มีคุณค่าสำหรับการบำเพ็ญบารมี ปฏิบัติคุณความดีจากระดับโลกิยธรรม ให้เป็นพื้นฐานสำคัญไปสู่การบรรลุโลกุตตรได้เป็นอย่างดี ในขณะที่กายทุคติทั้งหลาย (อย่างเช่น เปรต สัตว์นรก อสุรกาย และสัตว์เดียรัจฉาน) และสัตว์ในสุคติภูมิบางเหล่า เช่น อสัญญีพรหม หรืออรูปพรหม แทบไม่มีโอกาสที่จะกระทำเช่นนั้นได้ เพราะสัตว์ในทุคติเอาแต่เสวยผลกรรมชั่ว ประสบแต่ความทุกข์ทรมาน หรือความไม่รู้เรื่องบาปบุญ คุณโทษ ส่วนอสัญญีพรหมกับ อรูปพรหมนั้น ก็เอาแต่เสวยสุขอยู่ในฌานสมาบัติเสียจนแทบไม่มีโอกาสจะได้นึกถึงความทุกข์ จนกว่าจะเคลื่อนจากพรหมโลกนั้น

จึงกล่าวได้ว่า กายโลกิยะทั้งหลาย ทำหน้าที่เป็นฐานหรือเป็นหุ่นให้ภาคพระหรือภาคมารเขาเชิด ไปวันหนึ่ง ๆ โดยเวียน ว่าย ตาย เกิด อยู่ในสังสารจักรนี้ไม่มีที่สิ้นสุด เป็นกายอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา หรือถ้าจะกล่าวโดยย่อที่สุดก็คือ ทำหน้าที่เกิดดับอยู่ในสังสารจักรนี้

คณะพระสงฆ์ไทยชุดแรก เยือนประเทศภูฐาน (BHUTAN)

๑๘ — ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๑

โดย **พระมหาถวัลย์ ทีฏฺตเวโล**

คณะพระสงฆ์ไทยชุดแรกจำนวน ๑๐ รูป โดยมีพระเดชพระคุณ **พระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ รองแม่กองพระธรรมทูตรูปที่ ๒ เจ้าคณะภาค ๗ เป็นหัวหน้าคณะ พร้อมด้วย

พระเดชพระคุณ พระเทพมุนี	วัดดอนยานนาวา กทม.
พระเดชพระคุณ พระเทพปัญญาสุธี	วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จจ.กาญจนบุรี
พระเดชพระคุณ พระราชวิสุทธิโมลี	เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม กทม.
พระเดชพระคุณพระราชปริยัติกวี	รองเจ้าอาวาส วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.
พระครูสาครกิตติคุณ	วัดโกรกกราก อ.เมือง จ.สมุทรสาคร
พระครูสุนทรโฆษิต	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระนคร กทม.
พระครูปลัดชวลิต	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระนคร กทม.
พระมหาถวัลย์ ทีฏฺตเวโล	วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.
พระเสริมชัย ชยมงฺคโล	วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

คณะสงฆ์ชุดนี้ได้เดินทางไปเยือนประเทศภูฐาน โดยออกเดินทางจากประเทศเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๑ ไปยังเมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย แล้วเข้าประเทศภูฐานในวันที่ ๑๘ มีนาคม และกลับเข้ามายังประเทศอินเดียในวันที่ ๒๓ มีนาคม ถึงประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม รวมเวลาที่เดินทางเยือนและเยี่ยมชมวัดต่าง ๆ ในประเทศภูฐาน ๖ วัน

นับเป็นคณะพระสงฆ์ไทยชุดแรกที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลภูฐานให้เข้าไปเยี่ยมชมวัดต่าง ๆ ในประเทศภูฐาน ซึ่งเป็นเมืองปิด ไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติต่างศาสนาเข้าไปท่องเที่ยว เยี่ยมชมวัดวาอาราม และสถานที่ต่าง ๆ ภายในประเทศภูฐานเป็นเวลาช้านานมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ เว้นแต่จะเป็นชาวต่างชาติที่เข้าไปอยู่ทำงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญ หรือรับจ้างแรงงานเท่านั้น นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่างศาสนาแล้วเขาอนุญาตน้อยมาก เพียงปีละประมาณ ๒,๕๐๐ คนเท่านั้น และจะไม่อนุญาตให้เข้าเยี่ยมชมวัดวาอารามต่าง ๆ ของเขาเลย คงอนุญาตและยินดีต้อนรับคณะพระสงฆ์ไทยเราชุดนี้เป็นคณะแรกที่มีโอกาสได้เข้าเยี่ยมชมพุทธศาสนสถาน และได้พบปะบุคคลสำคุญในพระพุทธศาสนา

ของเขา ด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง

รู้จักประเทศภูฐาน(BHUTAN)

พอสังเขป

ประเทศภูฐานตั้งอยู่ในตอนเหนือของประเทศอินเดีย บนเทือกเขาที่ต่อเนื่องมาจากเทือกเขาหิมาลัย ในตอนเหนือของประเทศติดต่อกับประเทศธิเบต มีพื้นที่ ๑๘,๐๐๐ ตารางไมล์ มีพลเมืองประมาณ ๒ ล้านคน นครหลวงชื่อทิมปู(THIMPHU) มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) คล้ายของไทยเรา แต่ไม่มีนายกรัฐมนตรี รับสนองพระบรมราชโองการ คงใช้พระราชอำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา ๒๔๕ คน กับผู้แทนพระสงฆ์อีก ๕-๑๐ รูปจากคณะกรรมการมหาเถรสมาคมคัดเลือกขึ้นมา ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล และทรงใช้อำนาจบริหารทางรัฐมนตรีที่พระองค์ทรงแต่งตั้ง

ให้ทำหน้าที่บริหารแทนพระองค์ในแต่ละกระทรวง

องค์พระประมุขชื่อจิกมี่ ซิงเกย์ วังชุค (JIGME SINGYE WANGCHUCK) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์หนุ่มโสด ทรงมีพระชนมายุประมาณ ๓๔ พรรษา ทรงเป็นพุทธมามกะ **ประชาชนชาวภูฐานเป็นพุทธศาสนิกชนทั้งสิ้น นับถือพระพุทธศาสนาลัทธิมหายาน (สาขา Drukpa Kagyupa) เป็นศาสนาประจำชาติ** ใช้เงินตราสกุล Ngultrum (nu) 1 nu = ๑ รูปี เงินรูปีอินเดียใช้ได้ในอัตราเท่าเงิน nu ของภูฐาน แต่เงินภูฐานใช้ไม่ได้(ไม่ยอมรับ)ในประเทศอินเดีย

มี ๔ ฤดู ในปีหนึ่งคือ ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือน ธันวาคม-กุมภาพันธ์ ฤดูใบไม้ผลิ ตั้งแต่เดือน มีนาคม-พฤษภาคม ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน-สิงหาคม ฤดูใบไม้ร่วง ตั้งแต่เดือนกันยายน-พฤศจิกายน

มีจังหวัดต่าง ๆ ๑๘ จังหวัด **บ้านเมืองตั้งอยู่ระหว่างหุบเขา และมีบ้านเรือนกระจัดกระจายอยู่ตามไหล่เขาต่าง ๆ**

การศึกษามีถึงชั้น ๑๕ เป็นโรงเรียนรัฐบาล ได้ทราบว่ามีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอีกด้วย

อาชีพพลเมืองส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรม เพาะปลูกข้าวสาลี ข้าวเจ้า (แดง) และพืชผักต่าง ๆ และเลี้ยงสัตว์

บ้านช่องส่วนใหญ่มีโครงวงกบประตูหน้าต่างทำด้วยไม้สน ฝาผนังอัดด้วยดินเหนียวผสมใบสนแห้งและฟางสับละเอียด ที่ก่อด้วยหินหรืออิฐแล้วฉาบด้วยดินเหนียวมีน้อย เฉพาะผู้มีฐานะดี อาคารที่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กเพิ่งจะมีส่วนใหญ่อยู่ในเมือง หลังคาที่ดีหน่อยเป็นสังกะสีหรือกระเบื้องมีเฉพาะบ้านสมัยใหม่ในเมืองหรือของผู้มีฐานะดี หลังคาชาวบ้านทั่วไปส่วนมาก(มองดู)เหมือนใบไม้แผ่นโต ๆ แล้วเอา

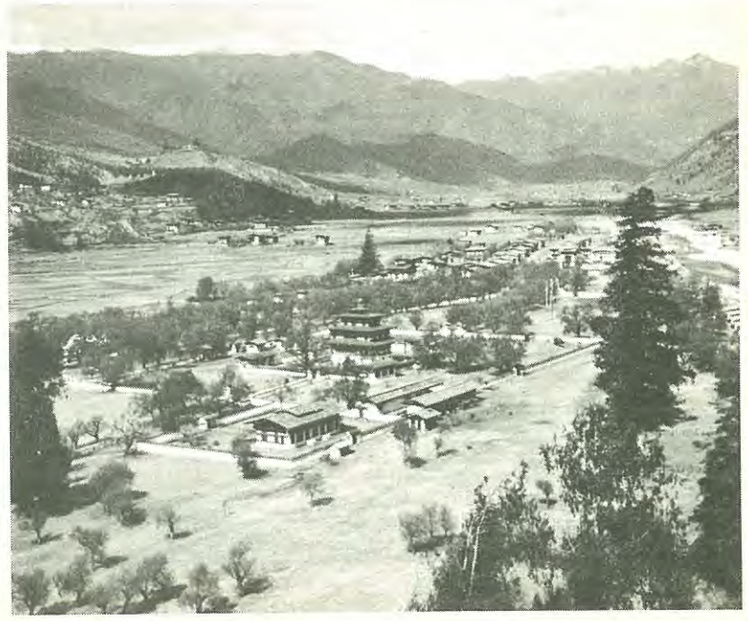

ก้อนหินทับไว้เป็นระยะ ๆ ห่างพอประมาณกันลมพัดปลิว ตรงกลางหลังคาจะปักธงทิวด้วยผ้าสีขาวเขียนพระธรรมไว้ให้ลมพัดสะบัดพริ้วอยู่ตลอดเวลา เพื่อความเป็นสิริมงคลและเผยแพร่ธรรมด้วย โครงไม้ก็ไม่ค่อยตอกตะปู คงใช้สลักด้วยไม้ยึดกันแบบเรือนไทย นอกจากอาคารใหญ่ในเมืองแล้ว บ้านเรือนโดยทั่วไปมีทั้ง ๒ ชั้นและชั้นเดียว แต่ยังมีชั้นติดหลังคาทำไว้โปร่ง ๆ เพื่อเก็บเครื่องใช้และอาหารแห้ง เช่น หัวหอม ข้าวสาลี

ฯลฯ แต่ละบ้านจะมีวัดจำลองเล็ก ๆ ทำนองห้องพระของเรา

เพื่อสวดมนต์บูชาพระทุกหลังคาเรือน ชาวภูฐานจะอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ทั้งพ่อแม่ ลูก ๆ ตลอดทั้งลูกเขยลูกสะใภ้ ฯลฯ

อากาศในพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศหนาวมาก เพราะอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเล ที่ว่าอบอุ่นของเขาก็ยังจัดว่าค่อนข้างหนาว (สำหรับเรา) ขณะที่ชาวคณะไปถึง (๑๘-๒๓ มี.ค.) อุณหภูมิอยู่ระหว่าง ๔°—๑๐° เซลเซียส ต้นไม้ใหญ่ที่ใช้ก่อสร้างได้เป็นต้นสนแทบทั้งสิ้น เฉพาะจังหวัดทางใต้เป็นที่ราบมาก ภูเขาน้อยลง และมีต้นไม้และพืช

เมืองร้อนเช่นในประเทศอินเดีย และไทย

การขนส่งคมนาคม เฉพาะการขนสินค้าด้วยรถบรรทุกส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ส่งเข้ามาจากอินเดีย เส้นทางลดเลี้ยวไปตามไหล่เขา บางแห่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลถึงหมื่นฟิต (๓,๐๐๐ กว่าเมตร) มีสนามบินขนาดเล็กเพียงแห่งเดียวที่เมือง PARO มีเครื่องบินโดยสารขนาด ๒ เครื่องยนต์ ๑๖ ที่นั่ง ได้ยินว่าเดือนตุลาคมศกนี้ จะเปิดสายการบินระหว่างสิงคโปร์-กรุงเทพฯ-บังคลาเทศ/เนปาล-ภูฐาน และจะมีสนามบินนานาชาติที่เมือง PHUNTSO-LING ในประมาณ ๑-๒ ปีข้างหน้า

เนื่องจากภูฐานตั้งอยู่บนเทือกเขาซึ่งสูง มีหิมะตามยอดเขาสูง ๆ ตลอดปี และมีน้ำซึ่งละลายจากหิมะไหลลงสู่หุบเขาผ่านบ้านเมืองที่ทำการเกษตรตลอดปี จึงมีความจำเป็นในการสร้างเขื่อนกั้นน้ำเพื่อการเกษตรไม่มาก เพียงจำเป็นเพื่อการพลังงานไฟฟ้า ซึ่งสามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าไปขายให้อินเดียอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่งทะเลเบงกอล แต่ไฟฟ้าที่ใช้ในภูฐานเองขณะที่คณะพระสงฆ์ไทยไปเยี่ยมชมอยู่นั้นติด ๆ ดับ ๆ เพราะลมแรง สายไฟฟ้าขาดบ่อย และประกอบกับเป็นระหว่างฤดูร้อนของเขา น้ำที่เขื่อนกั้นน้ำทำไฟฟ้ามีน้อย โรงงานไฟฟ้าจึงผลิตไฟฟ้าได้ไม่สมบูรณ์

แร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีทั่วไปในภูฐานแทบจะเรียกว่าหินทุกก้อนที่ไปเรียงทำถนนมีแร่ทั้งนั้นเห็นยิบ ๆ ไปหมด รัฐบาลภูฐานไม่อนุญาตให้ชาวต่างชาติมาลงทุนทำเหมืองแร่ที่มีค่าเช่น ทองคำ เงิน น้ำมัน แต่กำลังส่งวิศวกรของภูฐานเองไปเรียนวิศวกรรมเหมืองแร่ต่อในสหรัฐ เมื่อสำเร็จกลับมาจึงจะให้ทำกิจการเหมืองแร่ที่มีค่า ซึ่งเป็นกิจกรรมของรัฐบาล ชาวต่างประเทศได้รับอนุญาตให้ขุดแค่ทำเหมืองแร่ได้แต่เฉพาะที่มีค่าน้อยและที่จำเป็นต้องใช้ในภูฐาน เช่น ปูนซีเมนต์ เป็นต้น

ภาษาที่พูดส่วนใหญ่พูดภาษา Dzongkha, เนปาล (Nepali) รองลงไปก็ภาษาอังกฤษและภาษาพื้นเมืองชาวเขา รวมทั้งภาษา Sharchop Kha และ Khen Kha

ปัจจุบันภูฐานยังไม่มีสถานีโทรทัศน์ ผู้มีฐานะดีบางคนซื้อเครื่องรับโทรทัศน์ไว้รับรายการจากต่างประเทศผ่านดาวเทียมได้ แต่มีไม่มาก มีสถานีวิทยุ (เข้าใจว่ามีสถานีเดียว) และกำลังปรับปรุงติดตั้งเสาวิทยุใหม่ที่เมืองทิมปูนครหลวง ในวันที่คณะพระสงฆ์ไทยของเราเดินทางไปถึงทิมปู (วันที่ ๒๐ มี.ค.) ก็มีรายการข่าวออกอากาศการมาเยือนประเทศภูฐานของคณะพระสงฆ์ไทยเราด้วย

เครื่องแต่งกายพื้นเมืองของชาวภูฐานเท่าที่เห็นโดยทั่วไป ชายแต่งกายด้วยเสื้อแขนยาวทรงกระบอก ส่วนหน้าอกพาดทับกันเหมือนชุดพื้นเมืองญี่ปุ่น และดูจะเป็นผ้าผืนเดียวกันยาวลงไปเลยเข่า เหมือนเครื่องแต่งตัวชาวสก๊อต ไม่มีเป้ากางเกง และดูเหมือนเป็นผ้าพาดทับกัน เห็นชายข้างหนึ่งอยู่ด้านหน้า ชายอีกด้านหนึ่งอยู่ข้างหลัง ชอบกลดีและนิยมใช้ผ้าลายสก๊อตแต่สี

เม่ฉูดฉาด สวมถุงน่อง รองเท้าคัชชู ถ้าหนาวจัดก็มีเสื้อกันหนาวสวมทับอีกชั้นหนึ่ง

ส่วนหญิงนุ่งผ้าซิ่นกรอมเท้า เสื้อแขนกระบอกยาว และนิยมใช้ผ้าชนิดเดียวกันตลอดทั้งชุด แล้วมีเสื้อกั๊กสวมทับอีกชั้นหนึ่ง

ที่แต่งกายหลากหลายแบบกึ่งชาวตะวันตกและชาวเขาก็มีมากเช่นกัน

ชาวภูฐานส่วนใหญ่ (ยกเว้นวัยหนุ่มสาวสมัยใหม่) จะเคี้ยวหมาก ปากแดง ๆ แทบทุกคน **แต่ไม่เห็นใครสูบบุหรี่และดื่มเหล้า อีกทั้งไม่มีแหล่งอบายมุข เช่น ไนท์คลับ บาร์เหล้า หรือสถานการพนันใด ๆ ได้ยินว่าเขาอนุญาตให้ผลิตเหล้าแต่เพียงเพื่อไว้ใช้ในพิธีบางอย่างเท่านั้น ส่วนชาวต่างประเทศถ้าจะดื่มเหล้า-เบียร์ ก็มักจัดหามาเอง แต่จะไม่มีขายทั่วไปเหมือนในประเทศอื่น ๆ**

ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะอาบน้ำเพราะหนาวจัดมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านสมัยเก่าและเด็ก ๆ อาหารประกอบด้วยเนยมาก จึงสะสมกลิ่นไว้ประทับใจยิ่งนัก ส่วนชาวเมืองหรือผู้มีฐานะดีแต่งกายเรียบร้อยสะอาดสะอ้านดี

โดยทั่วไปการสุขาภิบาลอนามัยยังไม่ค่อยได้มาตรฐานนัก สำหรับชาวต่างชาติที่ไปเยือนภูฐานซึ่งยังไม่คุ้นเคยกับสภาพความเป็นอยู่ที่นั่น ก็คงจะต้องใช้บริการห้องน้ำได้เฉพาะในสถานที่สำคัญ ๆ หรือจำเป็น เช่น สถานที่ราชการ โรงแรมหรือภัตตาคาร เป็นต้น ส่วนน้ำดื่มที่

เป็นน้ำต้มสุกหรือน้ำแร่จะมีจำหน่ายตามภัตตาคารหรือโรงแรม

เนื่องด้วยชาวภูฐานเคร่งครัดในขนบธรรมเนียบประเพณีวัฒนธรรม และในศีลธรรมตามแนวทางแห่งพระพุทธ-ศาสนา บ้านเมืองของเขาจึงดูสงบสันติ และเท่าที่พบเห็นส่วนใหญ่ดูเป็นคนซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา

เรือนจำมีแห่งเดียวไม่ใหญ่โตนัก ตั้งอยู่บนยอดเขาสูง ได้ยินว่ามีนักโทษไม่เกิน ๑๕ คน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง คดีอุกฉกรรจ์อย่างเช่นฆาตกรรมหรือปล้นสะดมภ์มีน้อย รัฐบาลภูฐานจึงไม่ต้องการให้ชาวต่างชาติต่างศาสนาเข้าไปในภูฐาน เว้นแต่ไปอยู่ทำงานในฐานะผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น อังกฤษ อเมริกัน หรือลูกจ้างแรงงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวอินเดียรับจ้างซ่อม-สร้างทาง เพราะเขากลัวว่าชาวต่างชาติต่างศาสนาจะไปทำ-ลายขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม และจะไปลบหลู่พระพุทธศาสนาของเขา

เฉพาะคณะพระสงฆ์ไทยได้รับอนุญาตให้เข้าไปเยี่ยมชมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัดวาอารามต่าง ๆ ด้วยความยินดี และได้รับการต้อนรับจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล พระสงฆ์เถรานุเถระและประชาชนที่พบเห็นด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่งและยังออกข่าวการมาเยือนประเทศของเขาของคณะพระสงฆ์ไทยเราทางวิทยุกระจายเสียงอีกด้วย

■■■■

"ฝ่ากรงเล็บมาร"

โดย **ณรงค์ ภักตร์เจริญ**

ท่านที่เคยฟังคำบรรยายอ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับวิชาธรรมกาย จะสังเกตได้ว่ามีการกล่าวถึง **มาร ภาคมาร และวิชามาร**อยู่เสมอ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่รับฟังหรืออ่านจะนึกภาพไม่ออกว่ามารคืออะไรกันแน่ รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร มีฤทธิ์เดชมีพวกพ้องบริวารมากมายแค่ไหน มีการดำเนินงานกันกว้างขวางลึกล้ำอย่างไร และการที่ไม่รู้รายละเอียดของภาคมารดังกล่าวนี้เอง ทำให้หลาย ๆ ท่านแม้ผู้ที่ทรงคุณวุฒิในด้านพระปริยัติ และพระอภิธรรมพากันตั้งคำถามขึ้นว่า มารมีจริงหรือ มารจริง ๆ มิใช่ภาวะจิตของเราเองในขณะใดขณะหนึ่งดอกหรือ (เข้าทำนองสวรรค์ในอก นรกในใจ) อันแนวความคิดดังกล่าวได้มีการกล่าวล่วงไปถึงตอนที่พระพุทธเจ้าของเราจะทรงบรรลุพระโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีพญามารและบริวารมาผจญเพื่อมิให้ตรัสรู้ได้นั้น เป็นเพียงการเปรียบเทียบให้เห็นภาวะจิตขณะนั้นของพระองค์เท่านั้นเอง

ข้าพเจ้าไม่บังอาจที่จะวิจารณ์ว่าแนวความคิดอย่างนั้นผิดหรือถูกอย่างไร เนื่องด้วยภูมิธรรมยังไม่ถึงขั้น การที่ข้าพเจ้าได้รับความรู้จากตำหรับตำราอันเป็นคำสอนของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำและจากคำบรรยายของอาจารย์ "หลวงป๋า" ว่ามารประกอบด้วย พญามารทั้งหลายและบริวาร มีกิเลสมาร ขันธมาร มัจจุมาร เทพบุตรมารและอุปาทานในอภิสังขารมารก็เป็นการรู้ด้วยสัญญาความจำเท่านั้นในขั้นแรก ต่อมาเมื่อท่านกล่าวถึงวิชชาธรรมกายชั้นสูงว่า ภาคมารนั้นมีทุกอย่างที่ภาคพระมี ตั้งแต่ระดับต้น ๆ ขึ้นไปจนถึงต้นธาตุต้นธรรมทีเดียว ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ท่านได้เมตตาถ่ายทอดให้ได้รู้ได้ฟังตามโอกาส และความเหมาะสมของภูมิธรรมของผู้ที่ได้ปฏิบัติจนเข้าถึงเป็นขั้น ๆ ไป

จากการปฏิบัติจิตภาวนาและได้รับความรู้จาก "หลวงป๋า" เป็นลำดับ ทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจมากขึ้น แม้ยังไม่ลึกซึ้งพอ แต่ก็พอจะทำให้ได้รู้ว่า ภาคมารนั้นยิ่งใหญ่ทางด้าน ความชั่วบาป อกุศลเสียจริง ๆ เขามีอิทธิพลครอบคลุมไปทั่วสากลจักรวาล ทุกภพ ทุกมิติ ทุกอนุของสรรพสิ่ง จะมีก็แต่เฉพาะจิตของผู้ที่หลุดพ้น ตัดขาดจากกิเลส อวิชชา ตัณหาและอุปาทานเป็นสมุจเฉทปหานเท่านั้น ที่พ้นจากอิทธิพลของภาคมารไปได้ จึงเป็นกรรมของสรรพสัตว์ทั้งหลายที่จะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ตลอดไป เพราะมาร

...ปฏิบัติมาเกือบครบสองปียังไม่สามารถทำใจให้หยุดนิ่งได้เลย จนบันทึกผลการปฏิบัติซึ่งวิทยากรบันทึกไว้ทุกครั้งเกือบจะเต็มสองแผ่น...

เขาไม่ยอมปล่อยให้หลุดจากกรงขังแห่งวัฏฏสงสารไปง่าย ๆ เขาจะล่อหลอกให้สัตว์ต้องสร้างกรรมกันต่อไปไม่สิ้นสุด ผู้ที่ตั้งใจบำเพ็ญเพียรเพื่อความหลุดพ้นจะถูกตามผจญอย่างไม่ลดละ ยิ่งปฏิบัติได้ผลมีภูมิธรรมสูงขึ้นจะยิ่งถูกขัดขวางมากขึ้นตามลำดับ ถ้าใครท้อถอยจะถูกดึงกลับไปที่จุดเดิมหรือต่ำกว่าเดิมเสียอีก

ข้าพเจ้าเองได้พบกับความพยายามขัดขวางของมารมาตลอด ตั้งแต่เริ่มหันมาปฏิบัติตามวิชชาธรรมกาย ในช่วงปีแรกต้องทนทรมานอยู่กับอาการปวดเมื่อย ขา เอว และหลัง จนแทบทนไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถทำใจให้สงบได้เลย แต่ก็พยายามฝืนทนด้วยมุ่งมั่น จนในที่สุดร่างกายเกิดความเคยชิน ไม่ปวดเมื่อยอีกต่อไป ต่อมาเกิดอาการใหม่คือความง่วง และความฟุ้งซ่านเมื่อใดก็ตามที่ลงนั่งขัดสมาธิ อาการสองอย่างนี้จะเกิดขึ้นสลับกันไปทันที แม้ว่าจะแก้ไขด้วยการอาบน้ำให้สบายและสดชื่นก่อนปฏิบัติภาวนา (ที่บ้าน) ก็ไม่ได้ผล ต่อมาเปลี่ยนเวลาเป็นตื่นตอนตีสี่ เนื่องจากเห็นว่าเป็นเวลาที่เงียบสงัดดี และได้พักผ่อนพอสมควรแล้วก็ยังไม่ได้ผลอยู่ดี ตอนนั้นข้าพเจ้ายอมรับว่าเริ่มท้อถอยบ้างเหมือนกัน เพราะว่าปฏิบัติมาเกือบครบสองปียังไม่สามารถทำใจให้หยุดนิ่งได้เลย จนบันทึกผลการปฏิบัติซึ่งวิทยากรบันทึกไว้ทุกครั้งเกือบจะเต็มสองแผ่น แม้จะไม่ได้ไปทุกอาทิตย์ (ที่วัดสระเกศฯ) ก็ตาม ในที่สุดก็ขาดช่วงการปฏิบัติไประยะหนึ่ง เนื่องจากสุขภาพไม่ดีบ้างติดธุระบ้าง

ข้าพเจ้ามาเริ่มใหม่อีกครั้งเมื่อได้เข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่น ๑๐ ที่ดำเนิน-

สะดวก โดยครั้งนี้ข้าพเจ้าได้ตั้งใจเอาไว้เลยว่าจะต้องพยายามให้เห็นธรรมให้ได้ จะไม่ยอมแพ้เด็ดขาด ปรากฏว่าในสี่วันแรก อาการปวดขาซึ่งหายไปนานแล้วได้กลับมาอีก และปวดมากกว่าเดิมเสียอีก ปวดจนทนไม่ไหวไม่อาจนั่งนิ่ง ๆ ได้เลย นับเป็นการโจมตีที่หนักหน่วงเอาการ พอวันที่ห้าค่อยเบาลง วันที่หกไม่ปวดอีกเลย สามารถทำใจให้สงบได้บ้างแต่ไม่ได้นาน พอดีเกิดภัยธรรมชาติซึ่งสร้างความลำบากทุลักทุเลพอสมควร คือมีพายุลมแรง และฝนตกลงมาอย่างหนักเกือบตลอดเวลาอยู่หลายวัน ปรากฏว่ากลดถูกลมพัดถอนเสาปลิวตกน้ำกันเป็นแถว พื้นดินก็เละเต็มไปด้วยโคลน ข้าพเจ้าพยายามกัดฟันสู้ไม่ยอมเข้าไปนอนในศาลา ทนนอนกับเสื่อชื้น ๆ ดินแฉะ ๆ แม้ว่าเพื่อนสหธรรมิกส่วนมากได้ย้ายเข้าศาลาหรือที่พักกันเกือบหมดแล้วก็ตาม บางคืนกลางดึกกำลังหลับสบายก็กระหน่ำลงมาทั้งลมทั้งฝน ต้องลุกขึ้นมานั่งจับเจ่าหลังพิงเสากลด เปียกโชกหนาวสั่นไปทั้งตัว ในที่สุดเห็นว่าไม่ไหวแน่ และพอดี "หลวงป๋า" ท่านคงจะสงสารผู้ที่ยังคงทนสู้อยู่ได้ประกาศทางเครื่องขยายเสียงให้อพยพเข้าศาลาให้หมด ความจริงท่านเคยประกาศและอนุญาตให้ละทิ้งกลดได้ตั้งแต่ฝนตกวันแรก ๆ แล้ว ข้าพเจ้าจึงได้เก็บของเข้ามานอนกับพื้นชั้นล่างรอบนอกศาลาเอนกประสงค์ ค่อยสบายขึ้นแต่ต้องทนรำคาญกับแมลงสารพัดชนิดยั้วเยี้ยไปหมด ทั้งปีกอ่อนและปีกแข็ง ทั้งชนิดกัดและไม่กัด บางชนิดไม่เคยเห็นมาก่อนก็มี บางชนิดส่งกลิ่นเหม็นร้ายกาจดูเหมือนพวกมันจะไม่ยอมให้ข้าพเจ้าได้หลับได้นอน บ้างคลานขึ้นตามตัวเข้าในเสื้อ บินมาเกาะหน้าแทรกเข้าไปตามเส้นผมพยายามจะเข้าหูก็มี เป็นอย่างนี้ทั้งคืน

แต่อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าไม่ได้ท้อถอยแต่ประการใด ยังคงตั้งใจปฏิบัติภาวนาอย่างเต็มที่ซึ่งในวันท้าย ๆ สามารถทำใจให้หยุดนิ่งได้นานขึ้น แต่ต้องพบกับผู้ขัดขวางรายใหม่อีกคือ แทบทุกครั้งที่ลงนั่งหลับตาภาวนา พอจิตเริ่มสงบนิ่ง จะมีแมลงวันบินมาเกาะตรงหัวตา และพยายามชอนไชอยู่ตรงนั้นไม่ไปไหนพฤติกรรมเหมือนกันทุกครั้ง ทั้งคันทั้งรำคาญ ไล่ไปสักประเดี๋ยวก็มาใหม่อีก ไม่ว่าจะนั่งด้วยตนเองหรือมีวิทยากรคุมตอนแบ่งกลุ่มก็เหมือนกัน จนเหลืออีกสี่วันจะปิดการอบรมแล้ว ข้าพเจ้ายังไม่ได้เห็นธรรมเลย ขณะนั้นจิตใจหดหู่พอสมควร แต่ก็ยังไม่ยอมแพ้ และแล้วในตอนเย็นวันที่สิบเอ็ด ข้าพเจ้าได้ไปกับกลุ่มที่มีการแบ่งใหม่โดยมีพระวิทยากรคุม ท่านได้พาไปนั่งในสนามหญ้าด้านข้างศาลาเอนกประสงค์ ซึ่งดินแห้งหมาด ๆ พอจะนั่งได้ เนื่องจากตอนกลางคืนฝนไม่ตก และมีแดดตลอดวัน อากาศกำลังสบาย สายลมอ่อน ๆ พัดเอาไอดินกลิ่นหญ้ามากระทบทำให้จิตใจปลอดโปร่งสบาย รู้สึกผ่อนคลายมาก ปรากฏว่า

...ขณะใจหยุดนิ่งข้าพเจ้าเห็นเป็นพระพุทธรูปเกตุดอกบัวตูมสีขาวใส ผุดขึ้นมาเป็นสายจากศูนย์กลางกายคล้ายกับฟองน้ำซึ่งผุดไล่กันขึ้นมาจากใต้น้ำ...

ขณะใจหยุดนิ่งข้าพเจ้าเห็นเป็นพระพุทธรูปเกตุดอกบัวตูมสีขาวใส ผุดขึ้นมาเป็นสายจากศูนย์กลางกายคล้ายกับฟองน้ำ เมื่อจี้ใจเข้าไปในกลางของกลางหนักเข้า ก็ยิ่งผุดขึ้นมาเร็วขึ้น ๆ ตลอดเวลาจนดูไม่ทัน พอถึงเวลาพักได้เล่าให้พระวิทยากรฟังท่านบอกว่า **"นั่นแหละ ๆ ใช่แล้ว"!** และท่านได้บันทึกผลการปฏิบัติพร้อมกับบอกให้ไปต่อสิบแปดกายตอนเช้าวันรุ่งขึ้น หลังจากต่อสิบแปดกายได้สองวัน พระอาจารย์ผู้เป็นวิทยากรบอกให้ไปต่อวิชชากับหลวงป๋าได้

ข้าพเจ้ากลับจากดำเนินสะดวกด้วยความสบายอกสบายใจ พร้อมกับภูมิใจที่สามารถทำได้สำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ลืมที่จะระลึกอยู่เสมอว่านี่เป็นเพียงขั้นเริ่มต้นเท่านั้น ยังต้องปฏิบัติและฝึกฝนอีกมาก ระยะทางยังอยู่อีกยาวไกล กิเลส อวิชชา ตัณหา และอุปาทานนั้นเราได้สะสมมาเป็นหมื่นชาติ แสนชาติ ยังไม่หมดไปง่าย ๆ

ข้าพเจ้าไม่ลังเลเลย ที่จะกล่าวว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในลักษณะของการขัดขวางการปฏิบัติธรรมของข้าพเจ้าและเพื่อนสหธรรมิกนั้นเป็นผลงานของภาคมารทั้งสิ้น จึงขอฝากมายังกัลยาณมิตรผู้ใฝ่ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย ขออย่าได้ท้อถอยเป็นอันขาดไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม ขอให้ตั้งใจไว้ให้มั่นว่าเราจะต้องหลุดพ้นจาก กิเลส อวิชชา ตัณหาและอุปทานให้ได้ บางท่านอาจจะผจญกับมารมาอย่างโชกโชนและสามารถผ่านมาได้เป็นขั้น ๆ แต่อย่าได้คิดว่าเขาจะยอมแพ้ง่าย ๆ เขาอาจเปลี่ยนกลยุทธใหม่โดยส่งความสุขความสบายความสมบูรณ์พร้อมพรั่งด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายทำให้เราติดสุข หลงระเริงในสิ่งเย้ายวนต่าง ๆ ทอดทิ้งการปฏิบัติธรรม ทำให้ห่างไกลพระนิพพานออกไปทุกที ๆ กว่าจะรู้ตัวอีกทีก็อาจจะสายเกินไปเสียแล้ว **ฉะนั้นขอให้ทุกท่านที่ปฏิบัติได้ผลดีแล้วอย่าได้ประมาท ส่วนผู้ที่ยังไม่เห็นธรรมก็อย่าได้ท้อถอย จงมุ่งหน้าปฏิบัติต่อไป เมื่อถึงเวลาท่านจะได้รู้ เห็น และเป็นแน่นอน**

■■■■

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

คุณพวงแก้ว ศุขวัฒนะกุล	ถวาย – พระธรรมเสนานี วัดโสธรวราราม อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐
คุณขจร เปรมสุวรรณ	ถวาย – พระญาณนายก วัดอุดมธานี อ.เมือง จ.นครนายก ๒๖๐๐๐
คุณจันทนา สุวรรณแสง	ถวาย – พระปราจีนมุนี วัดหลวงปรีชา อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี ๒๕๐๐๐
คุณขันทอง สายบุญขันธ์	ถวาย – พระครูอมรคุณาวสัย วัดนิมมานนรดี ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
คุณอรวรรณ เวศอุไร	ถวาย – พระอุบล สนฺตมโน วัดไทยเดิมผดุงธรรม ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ๓๐๑๓๐
คุณไช้เตียง แซ่เตีย	ถวาย – พระโพธิวรญาณ วัดอ่างทอง อ.เมือง จ.อ่างทอง ๑๔๐๐๐
คุณบุญสม ศรีบุญเรือง	ถวาย – พระธรรมรัตนากร วัดพระพุทธบาท อ.เมือง จ.สระบุรี ๑๘๐๐๐
คุณบุญสม ศรีบุญเรือง	ถวาย – พระเมธีรัตนดิลก วัดพระพุทธบาท อ.เมือง จ.สระบุรี ๑๘๐๐๐
คุณจรัสศรี เข็มทอง	ถวาย – พระธรรมญาณมุนี วัดกวิศราราม อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐
คุณสมจิตร์ อารีรอบ	ถวาย – พระมหาทองสุข ฉนฺนธมฺโม วัดคฤหบดี ต.บางยี่ขัน อ.บางกอกน้อย กทม. ๑๐๗๐๐

อปริยันตะ	ถวาย – พระอาจารย์วินัย ปิยธโร วัดแก่งกระจาน ต.แก่งกระจาน อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี ๗๖๑๓๐
คุณสมพร เภาทอง	ถวาย – พระอาจารย์วิโรจน์ วรมงฺคโล วัดประสาทสิทธิ์ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๒๑๐
คุณธนะพล รุจิรัชกร	ถวาย – พระครูวิเชียรธรรมโกวิท เจ้าอาวาสวัดคูหาสวรรค์ ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
คุณลั่งเซียง แซ่ล้อ	ถวาย – พระราชเมธาภรณ์ วัดสัตตนารถปริวัตร อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐
คุณสุพรรณี หังสสูต	ถวาย – พระครูอุดมบัณฑิต วัดศรีสุริยวงศ์ อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐
คุณกิมฮวย เลิศธรรมเทวี	ถวาย – พระโศภณธรรมรังษี วัดมัชฌิมบุรี อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือ ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์
ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

๑. หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล และญาติโยม

๒. บริษัทไตรสตาร์ อินคอร์ปอเรชั่น จำกัด

๓. คุณปิยะบุตร-สุจินตนา ชลวิจารณ์ และครอบครัว

๔. บริษัท มงคลนิธิ จำกัด

๕. คุณวิรัช-นารีรัตน์ เต็มแสงสุขมณี

๖. พลตรีอังกูร-เพ็ญศรี กาญจนะโหติ
และนาวาอากาศตรี (หญิง) จริมจิต กาญจนะโหติ

ผู้มีรายนามข้างบนนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคโปรดติดต่อ ขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

รายชื่อเจ้าภาพร่วมสร้างอุโบสถ (เพิ่มเติม)

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

รายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

กำนันชูชาติ มากสัมพันธ์

พระกิจสุเมธ สุธมฺโม	๑,๐๐๐	คุณชนิยา มานิตสุภวงศ์	๑,๐๐๐
พระมหาพยุง ปรฑฺฒนธมฺโม	๑,๐๐๐	คุณสุนันท์ ชัยวิบูลย์ผล	๑,๐๐๐
หลวงปู่-คุณปราโมทย์ สุรีพิทักษ์	๓,๑๕๐	คุรธีรเทพ ตรีรุจิรวง – คุณอรทัย เหล่าฤกษ์อุทัย	๑,๐๐๐
แม่ชีพยงค์ เอี่ยมภักดิ์ และญาติมิตรบุตรหลาน	๑,๖๐๐	คุณชูจิตร สืบุญเรือง	๑,๐๐๐
คุณนิตย์ ปิ่นถาวรรักษ์	๑,๐๐๐	คุณอนงค์ ชัยมัธยมผล	๑,๐๐๐
คุณทองเจือ อยู่แก้ว	๒,๕๐๐	คุณวิเชียร รัมมณีย์และครอบครัว	๑,๑๐๐
พล.อ.อ. วรนารถ อภิจารี – คุณดวงพร ธารีฉัตร		คุณละออ-ประเสริฐ หอมจันทร์โต และพี่น้อง	๑,๐๕๐
คุณอาคม ทันนิเทศ และคณะพลังชีวิตมิตรประชา๐๑	๖๐,๓๑๙	คุณเค้าโตว แซ่ล้อ-คุณมุยเกียว แซ่เต็ง และลูกหลาน	๒,๐๐๐
คุณพึ่งใจ อธิคมประภา	๑,๐๐๐	คุณธงชัย ปัญญาวัฒนา และครอบครัว	๒,๐๐๐
คุณรัตนาภรณ์ พิมมานนท์	๑,๐๐๐	คุณอวยชัย ศุภวานิช	๑,๐๐๐
คุณเรือง บุญเนียม	๑,๐๔๙	คุณรณภพ โสภณพละกุล	๑,๐๐๐
คุณธีรวัฒน์ สมศิริกาญจนคุณและครอบครัว	๑,๐๐๐	คุณแม่เฮียง แซ่ลิ้ม	๑,๐๐๐
คุณวสันต์-กุสุมา พูลบำเพ็ญ	๑,๐๐๐	คุณแสวง จารุภากร	๑,๐๐๐
คุณบักเซ้ง แซ่ซึ้ม	๑๐,๐๐๐	แม่ชีพยงค์ เอี่ยมภักดิ์ และญาติมิตรบุตรหลาน	๑,๖๐๐
คุณสมศักดิ์ ปองวุฒิพงศ์	๑,๐๐๐	คุณหยุ่นจี้ แซ่ปึ้ง-ซิ่วเอี้ยว แซ่ตั้ง	๑๐,๐๐๐
คุณปัญญา เรี่ยวแรง	๑,๐๐๐	คุณบุญมี อย่างธารา	๑,๐๐๐
คุณแม่เขียว อินทราสุข	๑,๐๐๐	คุณมนต์ชัย อัครประภากุล	๑,๐๐๐
คุณทองอยู่ ชัยโสตถี	๑,๑๐๐	คุณออมสิน การ์ดิเนอร์ และครอบครัว	๒,๔๙๒

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกเสาร์ต้นเดือน
ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๒,๕๐๐ บาท

รายชื่อผู้มีจิตศรัทธาร่วมทอดผ้าป่า
๑ พฤษภาคม ๒๕๓๑
ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

หลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร (วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.) และคณะศิษย์	๑๕,๕๕๒.๕๐
หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล และคณะศิษย์	๕๗,๔๕๘.๕๐
คุณวิรุฬห์ - โกสุม เกรอต และคณะ	๒๙,๙๓๓.๐๐
คุณบุษดี พานิชเจริญผล และคณะ	๑๕,๘๙๑.๐๐
คุณธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล และคณะ	๑๒,๖๐๐.๐๐
คุณนุ่มนวล บุญญวงศ์ และคณะ	๑๑,๖๗๖.๐๐
บริษัท พริ้นติ้งเทรด จำกัด	๑๑,๑๑๔.๐๐
คุณกาญจนา ฉิมพาลี และคณะ	๑๐,๐๗๐.๒๕
คุณปิยะบุตร - สุจินตนา ชลวิจารณ์	๑๐,๐๐๐.๐๐
คุณสุชาติ ศุภผล และคณะ	๗,๒๓๐.๐๐
คุณมงคล จรรยากุล และคณะ	๖,๕๐๓.๐๐
คุณสุพล ฝอยหิรัญ และคณะ	๖,๒๖๐.๐๐
คุณบุญไทย นินตระกูล และคณะ	๖,๐๔๖.๗๕
คุณวัฒนา เลาหเวชวานิช และคณะ	๔,๗๓๐.๐๐
คุณเซ็ง แซ่โง้ว และคณะ	๔,๖๑๐.๐๐
คุณปาริชาติ แซ่โค้ว - คุณเจริญ เลาหเรืองปัญญา และคณะ	๔,๓๘๒.๐๐
คุณนัยนา ปัญญา และคณะ	๔,๒๐๕.๐๐
คุณพิม อย่างธารา และคณะ	๓,๗๓๐.๐๐
คุณกาญจนา เมธาชัยวุฒิ และคณะ	๓,๗๐๗.๐๐
การบินไทย	๓,๔๔๐.๐๐
คุณชื่น - หับ คงเกิด และญาติมิตร	๓,๒๐๐.๐๐
เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลกรุงเทพ และ พ.ญ. เพ็ญงาม อรุณไพโรจน์	๒,๙๗๕.๐๐
น.ต. จำเนียร ศรีพิณ ร.น. และคณะ	๒,๗๘๐.๐๐
คุณวีรวรรณ โรจนวานิช และคณะ	๒,๗๓๐.๐๐
คุณสมพล ทองอนันต์ และคณะ	๒,๗๐๐.๐๐
คุณพัชนี แดงสุภา และคณะ	๑,๘๐๐.๐๐
คุณสุมาลี วัฒนวิภา และคณะ	๑,๕๔๐.๐๐
คุณชลัท ชลบุษปกุล และคณะ	๑,๑๔๐.๐๐
คุณสุวรัตน์ พูลบำเพ็ญ และคณะ	๑,๑๓๑.๐๐
พ.อ. ชาญ ดิษยเดช และคณะ	๑,๑๓๐.๐๐
ม.ร.ว. ศุภชัย ชยางกรู	๑,๐๐๐.๐๐
คุณปราณี พิมนาภรณ์ และคณะ	๑,๐๐๐.๐๐
ดร. สัจจา - นันทพร บุญยฉัตร และคณะ	๙๑๐.๐๐
คุณซิวย้ง แซ่ปึง - คุณไซกี่ แซ่โง้ว และญาติมิตร	๗๕๙.๐๐
คุณประเสริฐ พุ่มตาลพงษ์	๕๒๐.๐๐
คุณประภาส - วาสนา เนตรกระจ่าง	๓๐๐.๐๐
สาธุชนทั่วไปมีจิตศรัทธาร่วมสมทบกองผ้าป่า	๑๖,๖๓๙.๐๐

ธรรมสภา

โดย **วิมังสา**

ทุกย่างก้าวของนิตยสารธรรมกาย ที่ได้ก้าวเดินมาจนถึงฉบับที่ ๙ แล้วนี้ ท่านสมาชิกตลอดจนผู้อ่านที่สนใจในธรรมปฏิบัติจะเห็นว่าเนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้มีแนวทางที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติได้ดำเนินตนอยู่ในหลักของมัชฌิมาปฏิปทาโดยตลอด ไม่นิยมให้เอนเอียงไปสุดทางด้านเพลิดเพลินปรุงแต่งเกินสุขเกินพอดี อันอยู่ในแนวของโลกียะ หรือสุดไปทางด้านทรมานตนให้ได้ทุกข์นานาเช่นพวกนิกายทรมานตนต่าง ๆ ที่ชอบนำมาเป็นจุดเด่นของตน

แต่นิตยสารธรรมกายนี้จะเดินอยู่บนเส้นทางตามที่ปรากฏอยู่ใน **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร**ที่ว่า "ข้อปฏิบัติสายกลางนี้ อันตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว เป็นเหตุให้เกิดธรรมจักษุ เป็นเหตุให้เกิดญาณ เป็นไปเพื่อความสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อพระนิพพาน"

กรมศาสนายกย่องพระดี

ในจำนวนผู้ที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณยกย่องว่าเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาประจำปีนี้ ซึ่งกรมการศาสนาร่วมกับคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาได้มีมติประกาศยกย่องไว้ ๓๙ ท่านนั้น ก็ได้มี **พระครูโสภณธรรมภาณี** เจ้าคณะอำเภอบางแพ เจ้าอาวาสวัดบางแพใต้ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องอยู่ใน**ประเภทส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์** ด้วย จึงนำมาซึ่งความปลาบปลื้มยินดีมาสู่ศิษยานุศิษย์และญาติโยมทั้งหลาย เหล่าผู้ปฏิบัติธรรมจาก**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายทุกคน** ต้องขอกราบอนุโมทนาในกิจการกุศลต่าง ๆ ที่หลวงพ่อได้สนับสนุนมาตลอด แม้ในส่วนงานที่สถาบันฯได้จัดขึ้นหลายครั้งหลายครา หลวงพ่อพระครูโสภณธรรมภาณีก็ได้เมตตาให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีตลอดเวลา.....สาธุ

บุญวันวิสาขบูชา

อดไม่ได้ที่จะพูดถึงงานใหญ่โตทางพระพุทธศาสนาที่จัดกันขึ้น ณ บริเวณสนามหลวง เมื่อ ๒๔ – ๓๐ พ.ค. ๓๑ นั้นคือ งาน**สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวิสาขบูชา** ที่มีประชาชนให้ความสนใจไปร่วมกิจกรรมกันไม่ขาดระยะตลอดสัปดาห์ เพราะเป็นงานที่เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่นคณะสงฆ์ ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนเอกชนก็ได้มีส่วนร่วมด้วยเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้นตลอดงานนั้น เป็นที่รวมข้อมูลความรู้ทางพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนที่สนใจทั่วไป ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการบรรยายธรรม การแสดงพระธรรมเทศนาโดยพระอาจารย์มีชื่อเสียงมากมายหลายท่าน การประกวดจัดโต๊ะหมู่บูชา ฯลฯ ก็ได้รับความสนใจเป็นอันมาก และที่โดดเด่นที่สุดนอกไปจากขบวนรถบุปผาชาติอันสวยงามตระการตาแล้ว ก็เห็นจะเป็น**พระที่นั่งชัยมังคลาภิเษก** ที่ได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุมาประดิษฐานไว้ ให้ชาวพุทธได้สักการะบูชาจนตลอดงาน.....และในวันสำคัญเช่นนี้ เมื่อ ๓๐ พ.ค. ๓๑ ทางสถาบันฯ ก็ได้ต้อนรับบรรดาพุทธศาสนิกชนร่วม ๕๐๐ กว่าท่าน ที่ได้เดินทางไปเพื่อร่วมกันสร้างบุญกุศลทั้งส่วนที่เป็นอามิสบูชาและปฏิบัติบูชา เนื่องใน**วันวิสาขบูชา**ด้วยการร่วมทำวัตรสวดมนต์ อาราธนาศีลและเจริญภาวนาแล้ว ก็ยังมีการเวียนเทียนทำประทักษิณรอบศาลาเอนกประสงค์ ซึ่งมีพระประธานปางปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ อันงดงามเป็นศูนย์รวมใจของสาธุชนในวันนั้น เนื่องด้วยในพระเกศเป็นที่บรรจุไว้ซึ่งพระบรมสารีริกธาตุเป็นจำนวนมาก

ชีวิตเพื่อพระศาสนา

เมื่อได้เตรียมตัวเตรียมใจมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว

คุณมงคล จรรยากุล คุณสำรวย ตันประวัติ และ**คุณสุรพล สิงห์วันคำ** ก็สละเพศฆราวาสก้าวขึ้นสู่เพศบรรพชิตตามวันเวลาที่**พระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ผู้เป็นองค์อุปัชฌาย์ เมื่อ ๑๕.๐๐ น. ของวันเสาร์ที่ ๒๘ พ.ค. ๓๑ ณ พระอุโบสถวัดปากน้ำ ท่ามกลางหมู่สงฆ์ และญาติมิตรที่มาร่วมงานบุญนี้เป็นจำนวนมากจนล้นออกมานอกพระอุโบสถ เมื่อเสร็จสิ้นสังฆกรรมพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ตามพระวินัยบัญญัติที่พระสงฆ์ได้รักษาสืบทอดต่อ ๆ กันมานับเป็นเวลานานกว่า ๒๐๐๐ ปี หลังจากที่พระพุทธองค์ทรงเมตตาประทานอำนาจให้แก่คณะสงฆ์สามารถบวชกุลบุตรในพระศาสนาได้ ภายใต้ชื่อว่า "ญัตติจตุตถกรรมวาจาอุปสัมปทา" นวกะภิกษุทั้ง ๓ จึงได้นามฉายาตามลำดับว่า **ติมงฺคโลภิกขุ อิสิจาโรภิกขุ และพลสุโรภิกขุ**

เป็นอันว่านับแต่นี้ต่อไป พระพุทธศาสนา จะได้มีผู้ที่ยินดีเสียสละเวลา กำลังความสามารถทั้งมวล เพื่อสร้างสรรและจรรโลงรักษาพระสัทธรรมให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น... สาธุ สาธุ

อานันทโพธิมาไทย

แล้ววันคืนที่ชาวพุทธไทยจะต้องบันทึกไว้ในความทรงจำไปอีกนานไม่รู้ลืมว่า เมื่อใกล้ค่ำของวันศุกร์ที่ ๓ มิ.ย. ๓๑ เวลา ๑๘.๔๕ น. เที่ยวบินทีจี ๓๐๘ ของการบินไทยได้ถึงสนามบินดอนเมือง พร้อมด้วยคณะศิษย์วัดปากน้ำภาษีเจริญ นำโดย**ท่านเจ้าคุณพระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ที่ได้นำเอาต้นพระศรีมหาโพธิ์จำนวน ๔ ต้น ที่ได้รับถวายมาจาก**พระจันทานันทะมหาเถระ มหานายกะอัสสะคิริยะ** แห่งประเทศศรีลังกา โดยมีประวัติว่าเป็นพันธุ์ของต้นโพธิ์ที่เรียกว่าอานันทโพธิ คือต้นโพธิ์ที่พระอานนท์มหาเถระ ได้นำหน่อพันธุ์โพธิ์ตรัสรู้ไปปลูกไว้ที่วัดเชตวันเมืองสาวัตถี นอกจากนั้นพระเดชพระคุณหลวงพ่อ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ยังได้รับการถวายต้นสาละจาก**พระวิมลสิริมหาเถระ มหานายกะ สัทธัมมะ ยุตติกะ** อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ๑ ในจำนวน ๔ ต้นโพธิ์นี้ **พระครูสุนทรโฆษิต**แห่งวัดโพธิ์ท่าเตียน กรุงเทพฯได้ขอไป ดังนั้นต้นโพธิ์ทั้ง ๓ นั้นก็จะได้นำไปปลูกเป็นศิริมงคลแก่พื้นที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายไว้เป็นอนุสติให้ชาวพุทธได้ระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระรัตนตรัยสืบต่อไป.

วันอาสาฬหบูชา

วันพฤหัสที่ ๒๘ ก.ค. ปีนี้ เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกวันหนึ่ง ที่เรียกว่า **"วันอาสาฬหบูชา"** อันมีความหมายที่ให้ระลึกถึง วันที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนาด้วยการแสดงปฐมเทศนาเป็นครั้งแรกในโลก จนบังเกิด

พระสงฆ์สาวกรูปแรกของโลกขึ้น ได้แก่พระอัญญาโกณฑัญญะมหาสาวก ที่ได้รับประทานให้ได้เอหิภิกขุอุปสัมปทาจากพระพุทธองค์ จึงนับว่าเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอักวันหนึ่ง ที่ได้มีทั้งพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ บังเกิดมีขึ้นเป็นองค์พระรัตนตรัย โดยสมบูรณ์ในวันนั้นเอง

วาระเช่นนี้เมื่อเวียนมาอีกครั้ง**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** จึงได้จัดให้มีการปฏิบัติบูชา ด้วยทานศีลและการเจริญภาวนาเช่นกัน ก็หวังว่าสาธุชนทั้งหลายจะได้ร่วมสร้างบุญกุศลเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์อันสำคัญยิ่งในอดีต หากท่านใดมีจิตตั้งมั่นจะปฏิบัติบูชาให้เกิดมรรคเกิดผลเป็นอานิสงส์แก่ตนอย่างเต็มที่ ท่านก็สามารถไปอยู่กลดกลางแจ้งหรือใต้ร่มไม้ ทานอาหาร ๒ มื้อ รักษาศีล ๘ โดยเริ่มกันได้ตั้งแต่วันอาสาฬหบูชา ซึ่งเป็นวันพฤหัสที่ ๒๘ ก.ค. เรื่อยไปถึงวันศุกร์ที่ ๒๙ ก.ค. ที่เป็นวันเข้าพรรษาแล้วปฏิบัติรักษาใจต่อไปอีกในวันเสาร์ที่ ๓๐ จนถึงวันอาทิตย์ที่ ๓๑ ก.ค. จึงค่อยเดินทางกลับก็ย่อมได้ เพื่อจิตใจของท่านจะได้ปลอดโปร่งมีพละกำลังที่จะกลับไปต่อสู้กับชีวิตประจำวันของชาวโลกกันต่อไป.

เอาละครับ พอมาถึงตรงนี้ ธรรมสภาก็เห็นจะต้องปิดฉากลงชั่วคราวและบอกลาท่านด้วยธรรมบทที่กล่าวว่า **"คนเราควรมองผู้มีปัญญาใด ๆ ที่คอยชี้โทษและกล่าวคำขนาบอยู่เสมอไปว่า ผู้นั้นแหละ คือ ผู้ชี้ขุมทรัพย์"**

■■■■

งานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ในปีนี้ระหว่าง ๒๔ – ๓๐ พ.ค.นั้น จุดเด่นที่สุดของบริเวณจัดงานที่ท้องสนามหลวงได้แก่ พระที่นั่งชัยมังคลาภิเษกอันเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่มีประชาชนจำนวนมากเข้านมัสการ และทำประทักษิณด้วยการเดินเวียนขวาไม่ได้ขาดตลอดสัปดาห์

ในการนี้ พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และรองประธานสถาบันฯ เป็นประธานสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์

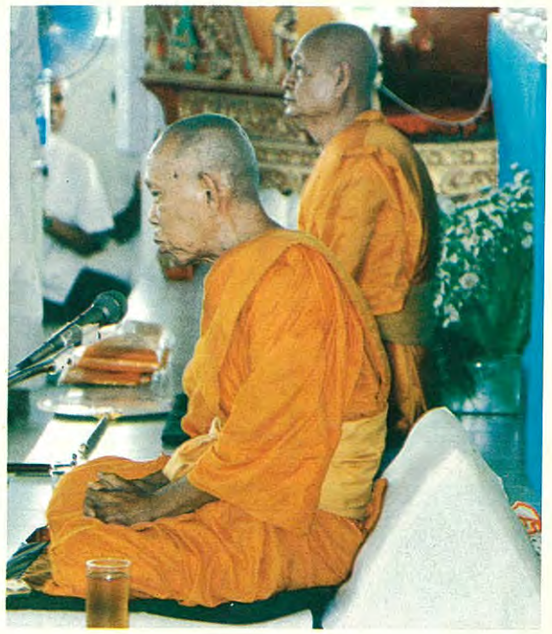

● พิธีเปิดอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่น ๑๕ ●

ในวันเดียวกันนี้ เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี ได้ประกอบพิธีเปิดอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ รุ่นที่ ๑๕ และประทานโอวาทแก่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่เข้าร่วมรับการอบรม

คณะพระเถรานุเถระประกอบด้วย :

พระเทพวิสุทธิโมลี รองเจ้าคณะภาค ๑๕ วัดมหาธาตุ ราชบุรี

พระเทพสุธี รองเจ้าคณะภาค ๒ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.

พระราชวรเวที เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี เจ้าอาวาส วัดช่องลม ราชบุรี

พระราชปริยัติกวี รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ ฝ่ายคันถธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.

พระเมธีสุทธิพงศ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.

พระปัญญาวชิราภรณ์ เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๐ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.

พระครูโสภณธรรมภาณี เจ้าคณะอำเภอบางแพ เจ้าอาวาสวัดบางแพใต้ ราชบุรี

พระครูศรีเมธาภรณ์ เจ้าคณะตำบลท่านัด วัดโคกบำรุงราษฎร์ อ.ดำเนินสะดวก ราชบุรี

พระครูภาวนาวิริยาจารย์ เจ้าอาวาสวัดเขาพระ เพชรบุรี

พระมหาถวัลย์ ทีฏฺตเวโล พระอาจารย์ปริยัติธรรม ฝ่ายบาลี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.

● สงกรานต์ ๓๑ ●

พระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล นำคณะศิษย์สรงน้ำพระเถระผู้ใหญ่ เนื่องในวันสงกรานต์ ๑๓ เมษายน ๒๕๓๑

● สมโภชหิรัณยบัฏ พระธรรมปัญญาบดี ●

คณะศิษย์ในพระเดชพระคุณพระธรรมปัญญาบดี นำโดยพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล เข้ากราบนมัสการเพื่อถวายมุทิตาสักการะ เนื่องในวันสมโภชหิรัณยบัฏ เมื่อ ๒๔ เม.ย. ๒๕๓๑

● วิสาขบูชา ๓๐ พ.ค. ๓๑ ●

ร.ต. วัฒนา สูตรสุวรรณ รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ร่วมกับชาวกรุงเทพฯ และชาวดำเนินสะดวก สวดมนต์ทำวัตรปฏิบัติธรรมเป็นพุทธบูชาในวันสำคัญนี้

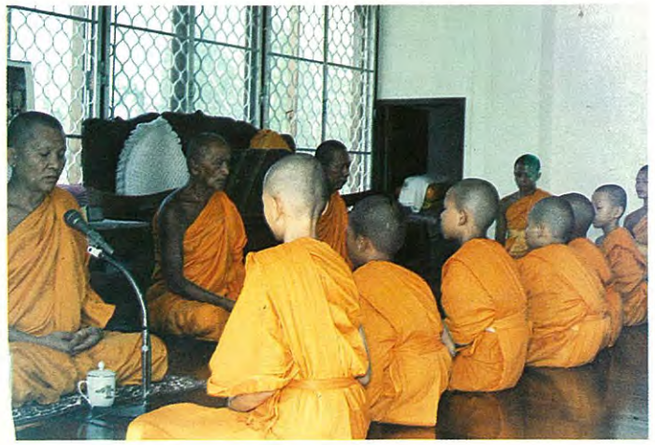

● อบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน รุ่นที่ ๓ ●

๔-๑๔ เมษายน ๒๕๓๑

สามเณรที่เข้ารับการอบรม ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ส่วนหนึ่งที่ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้ว กำลังต่อวิชชาชั้นสูง ณ กุฏิต่อวิชชา

หลังจากสิ้นสุดการอบรมในรุ่นที่ ๑๕ นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคขอนแก่น (ไทย-เยอรมัน) ร่วมกับสาธุชนผู้เข้าปฏิบัติธรรมต่างช่วยกันเก็บอุปกรณ์การอยู่ธุดงค์ ไว้ใช้ในคราวต่อไป

● อบรมเยาวชน ที่จังหวัดลำปาง ●

๑-๒๓ เม.ย. ๒๕๓๑

เยาวชนที่บรรพชาเป็นสามเณร เข้ารับการอบรมพระกัมมัฏฐานที่จัดขึ้น ณ วัดเกาะวาฬุการาม อ.เมือง จ.ลำปาง

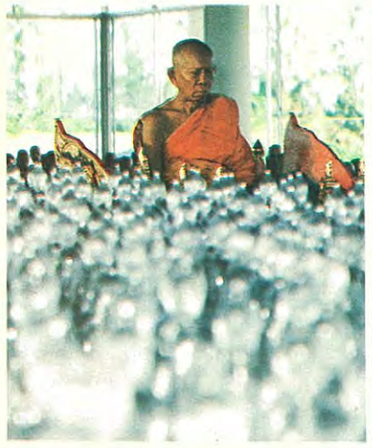

● พิธีมหาพุทธาภิเษกพระธรรมกายแก้ว ●

๑ พ.ค. ๒๕๓๑ ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ราชบุรี

เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนิท เขมจารี ป.ธ. ๙) เจ้าคณะภาค ๑ เป็นประธานจุดเทียนชัย ประกอบพิธีมหาพุทธาภิเษกพระธรรมกายแก้ว เมื่อเวลา ๑๕.๐๐ น. โดยมีพระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม) องค์รองประธานสถาบันฯ และพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้อำนวยการสถาบันฯ พร้อมด้วยคณะพระวิปัสสนาจารย์ พระวิทยากรของสถาบันฯ ร่วมเจริญพระกัมมัฏฐาน (นั่งปรก)

วิธีเจริญจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน : พิจารณาและปหานอาสวกิเลส

โดย **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)**

รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

รองประธาน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

ในลำดับก่อน ได้แนะนำวิธีพิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นทั้งภายในและภายนอก โดยให้พิจารณาอนุสัยกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในจิตสันดานของสัตว์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้บรรลุมรรค ผลนิพพาน ว่ามีอยู่อย่างไร และได้แนะนำวิธีเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย เพื่อกำจัดอนุสัยกิเลสเหล่านี้ให้หมดไปจากจิตสันดานได้อย่างไรไปแล้ว

ลำดับนี้ จะได้แนะนำการพิจารณาเห็นจิตในจิตโดยให้พิจารณาอาสวกิเลส อันเป็นธรรมเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นเหตุให้มีความทะยานอยากและยินดีในกามคุณและในภพภูมิต่าง ๆ และเป็นเหตุให้มีความยินดีในความเห็นผิด ด้วยความไม่รู้สัจธรรมและสภาวะของธรรมชาติทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริง

อาสวกิเลสดังกล่าวนี้มีอยู่ ๔ อย่างด้วยกัน คือ

กามาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ อันเป็นเหตุให้มีความทะยานอยากและยินดี พอใจ ในกามคุณทั้ง ๕ ได้แก่ความทะยานอยากและยินดีในรูป ในรส ในกลิ่น ในเสียง และในสิ่งสัมผัสทางกาย นี้อย่างหนึ่ง

ภวาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์อันเป็นเหตุให้อยากได้อยากมี อยากเป็น หรือที่รวมเรียกว่ามีความยินดีในภพภูมิต่าง ๆ นี้อย่างหนึ่ง

ทิฏฐาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ อันเป็นเหตุให้มีความยินดี พอใจ ในความเห็นผิด นี้อย่างหนึ่ง และ

อวิชชาสวะ คืออกุศลธรรมที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์ อันเป็นเหตุให้มีความยินดี ความพอใจ ในความไม่รู้สัจธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่รู้ในสภาวะของธรรมชาติทั้งที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง และที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริง นี้อย่างหนึ่ง

รวมเป็นอาสวกิเลส ๔ อย่างด้วยกัน แต่ถ้าจะกล่าวโดยหลักใหญ่ ๆ ก็มีเพียง ๓ คือ กามาสวะ

ภวาสวะ อวิชชาสวะ เท่านั้น ส่วนทิฏฐาสวะนั้น เป็นแต่เพียงประเภทย่อยที่แยกมาจากอวิชชาสวะนั่นเอง อาสวกิเลสเหล่านี้เองที่เป็นเครื่องหมักดองจิตสันดานของสัตว์, เอิบ อาบ ซึม ซาบ ปน เป็นอยู่ในเห็น จำ คิด รู้, เป็นรส เป็นชาติ เจือปนอยู่ในเห็น จำ คิด รู้ ของสัตว์ผู้ที่ยังไม่บรรลุมรรคผล นิพพาน เป็นเหตุให้มีความทะยานอยากและยินดี พอใจในกามคุณและในภพภูมิต่าง ๆ และประการสำคัญที่สุดก็คือ เป็นเหตุให้ยินดี พอใจในความเห็นผิดและไม่รู้สัจธรรม หรือไม่รู้สภาวธรรมตามที่เป็นจริง แล้วก็จะสะสมตกตะกอนนอนเนื่องอยู่ในจิตสันดานของสัตว์ ในลักษณะของอนุสัยกิเลสที่เป็นเครื่องห่อหุ้ม เห็น จำ คิด รู้ เป็นชั้น ๆ เข้าไปข้างในจิตสันดานของสัตว์ พร้อมที่จะฟุ้งขึ้นมาพร้อมกับอกุศลจิตเมื่อจิต

...กิเลสทั้งปวง นับตั้งแต่อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายที่รวมเรียกว่า สมุทัยนั้น ต่างก็ประชุมรวมลงอยู่ที่จิตใจของสัตว์ คือในเห็น จำ คิด รู้ ทั้ง ๔ อย่างนี้ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น การแก้หรือปหานกิเลสทั้งมวลเหล่านี้ ก็จะต้องแก้ที่จิตใจคือที่ เห็น จำ คิดและรู้นี่เอง กิเลสจึงจะดับหมด...

ออกไปยึด ไปเกาะเกี่ยวกับอารมณ์ภายนอกต่าง ๆ

ทีนี้ ถ้าหากว่าผู้นั้นประมาท ขาดสติสัมปชัญญะ รู้สึกผิด ชอบ ชั่ว ดี บาป บุญ คุณ โทษ หรือทางเจริญ ทางเสื่อม แล้วปล่อยให้จิตใจเลื่อนลอยตามอารมณ์นั้นแล้ว กิเลสที่เกิดขึ้นพร้อมกับอกุศลจิตนั้นก็จะมีอำนาจเหนือจิตใจ แล้วดลจิตดลใจให้ปฏิบัติหรือประกอบอกุศลกรรมด้วยกาย วาจา และใจ อันเป็นผลให้เกิดโทษ หรือความทุกข์เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นต่อไป

กล่าวโดยสรุป กิเลสทั้งปวง นับตั้งแต่อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ ทั้งหลายที่รวมเรียกว่า **สมุทัย**นั้น ต่างก็ประชุมรวมลงอยู่ที่จิตใจของสัตว์ คือในเห็น จำ คิด รู้ ทั้ง ๔ อย่างนี้ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น การแก้ หรือปหานกิเลส

ทั้งมวลเหล่านี้ ก็จะต้องแก้ที่จิตใจ คือที่ เห็น จำ คิดและรู้นี่เอง กิเลสจึงจะดับหมด แล้วธรรมกายจึงจะใสสะอาดบริสุทธิ์ ขยายส่วนใหญ่โตออกไปได้เต็มธาตุ เต็มธรรม แล้วก็จะไม่กลับมัวหมองและไม่กลับเล็กเข้ามาอีก เพราะเบิกบานเต็มที่เหมือนดอกบัวที่บานแล้ว ก็จะเห็นธรรมกายนั้นใสสว่างอยู่ทุกเมื่อ

วิธีแก้ สำหรับผู้ถึงธรรมกายแล้ว ก็ให้หมั่นพิสดารกายไปสู่สุดละเอียดอยู่เสมอ และพยายามรวมใจ อย่างน้อยครึ่งหนึ่งของใจ ให้หยุดอยู่ ณ ศูนย์กลางกายพระอรหัตองค์ที่ละเอียดที่สุด ให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอ ทุกอิริยาบถ คือ ไม่ว่าจะยืน จะเดิน จะนั่งหรือจะนอน ก็ให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอ **เมื่อสังเกตเห็นกลางธาตุธรรมหรือดวงเห็น ดวงจำ ดวงคิด ดวงรู้ ดำหรือขุ่นมัวไม่ผ่องใสก็จงรีบทำให้ใส โดยรวมใจหยุดในหยุดพิสดารกายไปสู่สุดละเอียด เพื่อชำระธาตุธรรมและเห็น จำ คิด รู้ ให้ใสละเอียด สะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองทั้งปวงโดยพลัน**

เห็น จำ คิด รู้ ของพระธรรมกายก็จะขยายส่วนโตขึ้นเต็มธาตุ เต็มธรรม คือ มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ๒๐ วาเต็ม

เมื่ออนุสัย เครื่องหุ้ม เห็น จำ คิด และรู้ ถูกถอดออกไปเป็นชั้น ๆ จากกายโลกียะ จนถึงกายโลกุตตระ คือ ธรรมกาย จนใสละเอียดสะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองแล้ว เครื่องหุ้ม เห็น จำ คิด รู้ นั้นก็จะกลับเป็น **วิชชา** อันเป็นธรรมเครื่องช่วยให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะจริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริง กล่าวคือ **ให้เห็นแจ้งในสังขารธรรมทั้งหลายที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งว่าเป็น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา และให้เห็นธรรมขันธ์ที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งว่าเป็น นิจจัง สุขัง และอัตตา อย่างชัดแจ้ง**

วิชชาที่ว่านี้ได้แก่ วิชชา ๓ วิชชา ๘ อันมีวิปัสสนาวิชชา หรือวิปัสสนาญาณ, บุพเพนิวาสานุสติญาณ, จุตูปปาตญาณ, ทิพจักขุ, ทิพโสต, เจโตปริยญาณ และอาสวักขยญาณ เป็นต้น

เมื่อ **อาสวกิเลส**ที่เจืออยู่ในเห็น จำ คิด และรู้ ถูกคลายลงด้วยภาวนาธรรมดังกล่าวจนสิ้นรสสิ้นชาติ จืดสนิทลงได้แล้ว เห็น จำ คิด และรู้ ที่ใสสะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองและขยายส่วนโตขึ้นเต็มธาตุ เต็มธรรมแล้วนี่เองก็จะกลับเป็น **อาสวักขยญาณ** คือ ปรีชาญาณหยั่งรู้การทำอาสวกิเลสให้สิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ เป็นพระอรหันต์ขีณาสพต่อไป

ธรรมกายที่ขยายส่วนโตขึ้นเต็มธาตุเต็มธรรม คือ มีขนาดหน้าตัก ความสูง และเส้นผ่าศูนย์กลางดวงธรรม ๒๐ วาเต็มนั้น ก็จะเห็นใสสว่างอยู่ตลอดเวลา ไม่กลับมัวหมอง และไม่กลับเล็กเข้ามาอีก

อนึ่ง การที่ท่านให้พิจารณาบุพเพนิวาสานุสติญาณ คือ ปรีชาญาณหยั่งรู้อดีตชาติของตนเองและสัตว์ทั้งหลายก็ดี และให้พิจารณา **จุตูปปาตญาณ** คือ ปรีชาญาณหยั่งรู้จุติและปฏิสนธิของสัตว์ทั้งในอดีตและในอนาคตก็ดี **ก็มี**

ความมุ่งหมายที่จะให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้เห็นการเกิด–ดับของนามรูปหรือสังขาร หรือให้เห็นสภาวะที่แท้จริงของสังขารธรรมอันประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ตามที่เป็นจริงว่าล้วนแต่เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาทั้งสิ้น และทั้งมีความมุ่งหมายที่จะให้เห็นโทษภัยในการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรนี้ วนเวียนอยู่ในไตรวัฏฏ์ คือ กิเลสวัฏฏะ กรรมวัฏฏะ และวิบากวัฏฏะโดยชัดแจ้ง จะได้เกิดธรรมสังเวช คิดเบื่อหน่ายต่อการครองขันธ์ และการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรอย่างไม่รู้จักจบสิ้นนี้ เรียกว่า **นิพพิทาญาณ** อันเป็นเหตุให้คิดปรารถนาที่จะพ้นไปจากสังสารจักรนี้ เรียกว่า **มุญจิตุกามยตญาณ** แล้วเพียรพยายามคลายกิเลสจากจิตสันดาน คือในเห็น จำ คิด และรู้ ให้สิ้นรสสิ้นชาติต่อไป เรียกว่า **ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ** แต่ก็ไม่อาจจะละทิ้งสังขารธรรมนี้ไปได้ จึงกำหนดรู้ด้วยปัญญา วางเฉยในนามรูปหรือสังขารธรรมนี้ ไม่อินังขังขอบอีกต่อไป ประดุจความรู้สึกต่อสตรีที่หย่าขาดจากกันแล้ว เรียกว่า **สังขารุเปกขาญาณ** ปล่อยไปตามวิถีแห่งอารมณ์นิพพาน เรียกว่า **อนุโลมญาณ** จนกำหนดรู้ภูมิธรรมที่ข้ามโคตรปุถุชน เรียกว่า **โคตรภูญาณ** และได้ **มรรคญาณ, ผลญาณ** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับการเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายนี้ ก็จะสามารถถึงอายตนนิพพาน เป็นผลญาณอีกด้วย, ต่อจากผลญาณนี้ไปก็จะมี **ปัจจเวกขณญาณ** หยั่งรู้ภูมิธรรมและภูมิปัญญาที่ปฏิบัติได้ต่อไปตามลำดับ

...การเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย ดังที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นนี้เอง ที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรม สามารถมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต เป็นทั้งภายในและภายนอกได้อย่างสมบูรณ์จากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็น...

...เมื่อรู้ชัดว่าจิตมีกิเลส ผู้ปฏิบัติธรรมก็จะต้องแก้ไข เจริญภาวนาเพื่อกำจัดกิเลสนั้นให้หมดจากจิตใจ...

จงถอนกิเลสออกจาก เห็น จำ คิด รู้ โดยพิจารณาตามนัยแห่งวิปัสสนาญาณทั้ง ๑๐ ประการนี้เถิด เห็น จำ คิด และรู้ ก็จะได้สิ้นรส สิ้นชาติ จืดสนิทลงได้ และกลับเป็นตัว อาสวักขยญาณ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การเจริญภาวนา**ตามแนววิชชาธรรมกาย** ดังที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นนี้เอง ที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรม **สามารถมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต เป็นทั้งภายในและภายนอกได้อย่างสมบูรณ์จากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็น** กล่าวคือ สามารถพิจารณาเห็นจิตในจิตทั้งของตนเองและทั้งของผู้อื่นว่าจิตนั้นมัวหมองด้วยกิเลสใด เช่นว่า จิตมีราคะ มีโทสะ หรือโมหะอย่างไร ก็รู้ชัดว่าจิตมีกิเลสอย่างนั้น, และ**เมื่อรู้ชัดว่าจิตมีกิเลส ผู้ปฏิบัติธรรมก็จะต้องแก้ไข เจริญภาวนา เพื่อกำจัดกิเลสนั้นให้หมดจากจิตใจ** ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อจิตใสละเอียด สะอาดบริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมอง ก็รู้ชัดว่าจิตไม่มีกิเลสแล้ว, เมื่อจิตหดหู่หรือฟุ้งซ่าน ก็รู้ชัดว่าจิตหดหู่หรือฟุ้งซ่านแล้ว**ก็ต้องแก้ไขให้จิตสงบ ระงับ จากนิวรณ์ธรรม,** เมื่อจิตเป็นสมาธิ ก็รู้ชัดว่า จิตเป็นสมาธิ, เมื่อจิตเป็นมหรคต คือยิ่งใหญ่ด้วยพรหมวิหาร หรือ จิตมีธรรมยิ่งกว่า ก็รู้ชัดว่าจิตเป็นมหรคต หรือมีธรรมยิ่งกว่า, เมื่อจิตยังไม่หลุดพ้นก็รู้ชัดว่าจิตยังไม่หลุดพ้น

และประการสำคัญก็คือว่า การเจริญภาวนาตามแนวนี้ ช่วยให้สามารถเจริญ**วิชชา** อันเป็นเครื่องช่วยให้รู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมและในสภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติตามที่เป็นจริงจากการที่ได้ทั้งรู้และเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสภาวะจริงของสัจธรรมหรือนามรูปว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาได้โดยชัดแจ้ง **จึงช่วยให้เห็นเป็นธรรมดาในความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปในจิต และเป็นเครื่องช่วยให้สามารถปหานอวิชชา กิเลส ตัณหา อุปาทาน คือความยึดมั่นถือมั่นในจิต** ด้วยความเห็นผิดที่ว่า จิตเป็นของเรา หรือเราเป็นตัวจิต, จิตมีในตัวเรา หรือตัวเรามีในจิต ที่รวมเรียกว่า **สักกายทิฏฐิ อีก ๔ ประการ** ซึ่งเป็นเหตุแห่งทุกข์ให้หมดสิ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อจิตหลุดพ้นจากอาสวกิเลสแล้ว ก็รู้ชัดว่าจิตหลุดพ้นแล้ว ดั่งนี้

จึงควรที่สาธุชนจะพึงเจริญให้มาก แม้ผู้ปฏิบัติภาวนาธรรมที่ยังไม่ถึงธรรมกาย หากหมั่นตรึก นึกให้เห็นดวงที่ใส หรือพระพุทธรูปขาวใส ณ ศูนย์กลางกาย ให้ใจหยุดอยู่ในกลางดวงที่ใสที่ตรงกลางพระพุทธรูปขาวใส หรือกายละเอียดกายใดที่สามารถเจริญภาวนาถึงได้ ให้เห็นใสละเอียดอยู่เสมอในทุกอิริยาบถแล้วจะได้ผลมากเช่นกัน เพราะการเจริญภาวนาดังกล่าวถูกทางสายกลาง คือกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม โดยผ่านดวงธรรม ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา ดวงวิมุติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะ มุ่งตรงต่อมรรค ผล และนิพพาน อันเป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันตเจ้าทั้งหลาย

■■■■

ของขวัญจากครู

โดย **ธรรมทัศน์**

...คำอธิษฐาน เป็นเสมือนการวางโครงการชีวิตและนโยบายหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อความบรรลุหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง เป็นการตีกรอบของทางเดินชีวิตให้ไปสู่ความเจริญที่ตั้งใจมุ่งหวังไว้ ไม่ให้หลงทางหรือออกนอกลู่นอกทาง โดยตอกย้ำถึงเป้าหมายเฉพาะในส่วนที่เป็นสัมมาทิฏฐิ...

ในราวต้นปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ ขณะที่ผู้เขียนกำลังนั่งอ่านหนังสือเตรียมตัวสอบไล่ ประจำปี ๒๕๒๐ ในวิชาสุดท้าย ที่ชมรมพุทธศาสตร์และประเพณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่นั้น ได้มีเพื่อนรุ่นพี่เข้ามาที่ชมรมและนำหนังสือ **"รวมพระธรรมเทศนา หลวงพ่อวัดปากน้ำ"** และ **"ธรรมสู่สันติ"** มามอบให้แก่เจ้าหน้าที่ของชมรม และด้วยความคุ้นเคยเดิมและหวังดีของเพื่อนรุ่นพี่ท่านนั้นที่มีต่อผู้เขียน เขาจึงได้เอ่ยปากชวนผู้เขียนว่าเขาจะไปหา "อาจารย์เสริมชัย พลพัฒนาฤทธิ์"* จะไปด้วยไหม ผู้เขียนวางมือจากงานที่กำลังทำอยู่ทันที เพราะผู้เขียนได้ทราบผลงานของท่านผู้นี้จากการจัดรายการ "ธรรมสู่สันติ" ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุยานเกราะ ๗๙๐ เป็นประจำทุกวัน และผู้เขียนได้มีโอกาสร่วมอนุโมทนาบุญกับท่านและคณะในพิธีถวายพระพุทธรูปธรรมกายขนาดหน้าตักกว้าง ๕" ที่หล่อด้วยโลหะทองคำและเงิน ถวายเป็นสมบัติของวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า อาจารย์เสริมชัย ก็เป็นผู้สร้างบารมีที่ทรงความรู้ คุณธรรมท่านหนึ่ง ที่ผู้เขียนซึ่งเป็นผู้สนใจในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ใฝ่หาความรู้ในวิชชาและข้อธรรมปฏิบัตินี้อยู่เสมอ จึงไม่ต้องเสียเวลาคิด ผู้เขียนได้ตอบตกลงไปกับเพื่อนรุ่นพี่นั้นทันที

เมื่อคณะของเรา (๓ คน) ไปถึงที่ทำงานของอาจารย์เสริมชัย เพื่อนรุ่นพี่ก็ได้แนะนำให้ผู้เขียนได้รู้จักกับ อ.เสริมชัย ซึ่งท่านก็มีปฏิสันถารเป็นอย่างดี และไม่ให้เวลาหรือโอกาสผ่านเลยไป ผู้เขียนได้ถามข้อปัญหาธรรมกับ อ.เสริมชัยทันทีหลายข้อ ท่านก็กรุณาตอบให้เข้าใจทีละข้อด้วยความเมตตา วันนั้นจึงนับได้ว่าเป็นวันที่ผู้เขียนได้ฝากตัวเองเป็นศิษย์ของครูผู้นี้แล้ว

จากวันนั้นผู้เขียนได้หาโอกาสไปพบ อ.เสริมชัยเสมอ ณ ที่ทำงานของท่าน และได้มีโอกาสศึกษาธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายกับท่านในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติภาวนากับท่านในช่วงเวลาพักเที่ยงหรือการถามข้อธรรม ตลอดจนการศึกษาจากหนังสือธรรมปฏิบัติต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือ **"ทางมรรคผลนิพพาน"** ซึ่งรวบรวมและจัดพิมพ์โดย**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** อันมีพระเดชพระคุณ พระธรรมธีรราชมหามุนี* เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เป็นประธาน และพระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาส และพระอาจารย์ใหญ่ ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เป็นรองประธานโครงการฯ และ อ.เสริมชัย พลพัฒนาฤทธิ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้เขียนได้มีโอกาสร่วมสร้างบารมีกับท่านโดยการช่วยงานเผยแผ่ธรรมปฏิบัติในโครงการดังกล่าวให้เป็นที่แพร่หลายมากที่สุด

** ปัจจุบันคือ พระอาจารย์ เสริมชัย ชยมงคโล*

** ปัจจุบันคือ พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี*

เท่าที่จะทำได้ และด้วยความรัก ความเมตตา ที่ อ.เสริมชัยมีต่อผู้เขียนและเพื่อนสหธรรมิกที่มาช่วยงานหรือศึกษาธรรมปฏิบัติกับท่าน พวกเราทุกคนจึงพร้อมใจกันเรียกท่านในคำที่มีความหมายถึง ความรัก เคารพ ว่า "ป๋า"

และแล้วในต้นปีถัดไป วันนั้นตรงกับวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๒๒ ผู้เขียนได้ไปพบกับป๋าที่ทำงาน หลังจากที่นั่งเจริญภาวนาธรรมในช่วงเวลาพักเที่ยงแล้ว ป๋าก็ได้มอบของขวัญชิ้นหนึ่งให้กับผู้เขียนและเพื่อนสหธรรมิกที่ไปที่นั่น นับว่าเป็นของขวัญที่ล้ำค่าที่สุดที่ผู้เขียนเคยได้รับมา สิ่งนั้นคือ คำอธิษฐานในการสร้างบารมี

อธิษฐานบารมี นับเป็นบารมีที่สำคัญข้อหนึ่งในบารมี ๑๐ ทัศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้ปฏิบัติได้ บรรลุ มรรค ผล นิพพาน เนื่องด้วยว่า คำอธิษฐาน เป็นเสมือนการวางโครงการชีวิตและนโยบายหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อความบรรลุหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง เป็นการตีกรอบของทางเดินชีวิต ให้ไปสู่ความเจริญที่ตั้งใจมุ่งหวังไว้ไม่ให้หลงทางหรือออกนอกลู่นอกทาง โดยตอกย้ำถึงเป้าหมายเฉพาะในส่วนที่เป็นสัมมาทิฏฐิ อาศัยความดีทั้งหลายที่สั่งสมมาตลอดชีวิต นำมารวบรวมไว้ด้วยกันจนแน่น เฉียบขาด ไม่หวั่นไหว กลั่นตัวเป็นบารมี รวบรวมบารมีทั้งหลายให้รวมกันแน่น เฉียบขาด ไม่หวั่นไหว กลั่นตัวเป็นอุปบารมี รวบรวมอุปบารมีทั้งหลายให้รวมกันแน่น เฉียบขาด ไม่หวั่นไหว และกลั่นตัวเป็นปรมัตถบารมีในที่สุด และบารมีทั้ง ๓๐ ทัศ นี้เอง จะรวมตัวกันเป็นธรรมาวุธ สำหรับประหาณกิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นมูลรากฝ่ายเกิดทั้งหลายให้หมดสิ้น บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นอเสขบุคคลในที่สุด

ณ โอกาสนี้ ผู้เขียนขอนำสาระสำคัญของคำอธิษฐานที่ผู้เขียนได้รับจากป๋า และใช้อธิษฐานมาตลอด ๑๐ ปีที่ผ่านมานี้มาเสนอแก่ท่านผู้อ่าน เพื่อเป็นแนวทางในการตั้งจิตอธิษฐาน เพื่อความบรรลุหลุดพ้นจากบ่วงของมารต่อไป บุญกุศลใดที่เกิดจาก **"คำอธิษฐาน"** นี้ ผู้เขียนขอน้อมนำถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และครู ของผู้เขียนที่ให้ความรู้ทางธรรมแก่ผู้เขียนทุก ๆ ท่านเทอญ.

คำอธิษฐาน

โดย **อาจารย์เสริมชัย พลพัฒนาฤทธิ์**

ขอบุญกุศลที่ข้าพเจ้าได้ประกอบบำเพ็ญมาแล้วแต่อดีตจนตราบเท่าถึงปัจจุบัน และที่กำลังจะได้กระทำต่อไปในบัดนี้ จงเป็นพลวปัจจัยให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีปัญญาอันเห็นชอบในพระอริยสัจทั้ง ๔ และได้ดวงตาเห็นธรรม ขอให้สิ้นอาสวกิเลส ตัณหา อุปาทาน และได้บรรลุมรรคผล นิพพาน ฝ่ายสัมมาทิฏฐิแต่ส่วนเดียว และขอจงเป็นพลวปัจจัยเกื้อหนุนข้าพเจ้า

๑. ให้ได้เข้าถึงและให้ได้เป็นพระธรรมกาย เห็นแจ้งด้วยตาพระธรรมกาย และรู้แจ้งด้วยญาณพระธรรมกายในธรรมที่ควรรู้ ทั้งสังขตธาตุ สังขตธรรม และอสังขตธาตุ อสังขตธรรม ทั้งหลายตามที่เป็นจริง

๒. ขอให้ได้ซึ่งสิทธิ อำนาจ บุญศักดิ์สิทธิ์ บารมี รัศมี กำลัง ฤทธิ์ และอำนาจสิทธิเฉียบขาดเป็นทับทวี ตามศักดิ์แห่งบารมีและหน้าที่ทนายแห่งพระพุทธศาสนา

๓. ให้ได้และเจริญซึ่งทิพจักขุ ทิพโสต และเจโตปริยญาณ ปัจจุปันนังสญาณ อติตังสญาณ อนาคตังสญาณ ขอให้ได้และเจริญซึ่งวิชชา ๓ วิชชา ๘ อันมีวิปัสสนาญาณ เป็นประธาน อภิญญา ๖ และจตุปฏิสัมภิทาญาณ แตกฉานในพระปิฎกทั้ง ๓ อันมีพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก และขอให้ถึงพร้อมด้วย จารณะ ๑๕ ตลอดไป

๔. ขอให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ฉลาดในอุบายแห่งความเจริญและความเสื่อม เป็นผู้เฉียบแหลมในอรรถและธรรม

๕. ให้ได้รู้ถูกเห็นถูกในธรรมที่ควรรู้และควรเห็น ให้เป็นผู้คิดถูก พูดถูก กระทำถูก นำผู้อื่นถูก และทรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาของพระบรมศาสดาตลอดไปในกาลทุกเมื่อ

๖. ขอให้สุขสมบูรณ์ บริบูรณ์ด้วยปัจจัย ๔ สิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลาย มียวดยานพาหนะและเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ เป็นอาทิ ขึ้นชื่อว่าความขาดแคลนในสิ่งเหล่านี้อย่าได้มี

๗. ขอให้ข้าพเจ้าได้ชนะศัตรู คือ กิเลสมาร ขันธมาร มัจจุมาร และอุปาทานในอภิสังขารมารด้วยตัณหาและทิฏฐิ คือ ความหลงผิด และขอให้พญามารทั้งหลายและบริวารจงอย่าได้ช่องเข้าครอบงำ ขัดขวาง และทำลายการบำเพ็ญบารมีแห่งข้าพเจ้า รวมทั้งเพื่อนผู้ร่วมบำเพ็ญบารมีทั้งหลายของข้าพเจ้าได้

๘. แม้ว่าข้าพเจ้าจักยังอาภัพอยู่ ยังจะต้องท่องเที่ยวไปในวัฏฏสงสาร ก็ขอให้ได้เกิดในฤกษ์สร้างบารมี บริบูรณ์ด้วยสมบัติ ๖ ประการ คือ กาลสมบัติ ชาติสมบัติ ตระกูลสมบัติ ประเทศสมบัติ ทิฏฐิสมบัติ และอุปาทิสมบัติ และขอให้

ข้าพเจ้าเป็นเสมือนพระโพธิสัตว์ผู้เที่ยงแท้ ได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าแล้วไม่กระทำอกุศลกรรมอันจะนำไปสู่อบายภูมิอีก และถ้าหากยังมีเศษกรรมเหลืออยู่ ก็ขออย่าได้ถึงฐานะแห่งความอาภัพต่าง ๆ

๙. เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ก็ขอให้ได้เพศบริสุทธิ์ เป็นชาย ให้ได้บรรพชาอุปสมบท เป็นผู้มีอายุยืนว่าอายุขัยของมนุษย์ในกาลนั้นกึ่งเท่ารวมแล้วไม่ต่ำกว่า ๙๐ ปีเป็นเกณฑ์ และแม้จะผ่านวัยกลางคน ก็ขอให้ยังมีพลานามัยแข็งแรงและสุขภาพจิตใจดีเลิศ

๑๐. ขอให้ข้าพเจ้าไม่พึงคบมิตรชั่ว ให้พึงคบแต่บัณฑิตในกาลทุกเมื่อ และขอให้ข้าพเจ้าเป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดี คือ เป็นผู้มี ศรัทธา สติ หิริ โอตตัปปะ ประกอบด้วยความเพียรและขันติ พึงเว้นจากเวรทั้ง ๕ พึงยินดีในการรักษาศีล เจริญสมาธิ ปัญญา วิมุติ และวิมุตติญาณทัศนะโดยสัมมาทิฏฐิแต่ส่วนเดียว ไม่เกาะเกี่ยวในกามคุณทั้ง ๕ พึงเว้นจากเปือกตมดังกล่าว คือ กาม

■■■■

ทางออกของชีวิต
(EXIT OF LIFE)

โดย **ศศิประภา ศากยะบุตร**

ในโรงมหรสพ ขณะที่มีการฉายภาพยนตร์ในความมืด บางคนอาจสังเกตเห็นตัวหนังสือสีแดงติดคำว่า EXIT หรือทางออกตามขอบบนของประตู ที่ใช้เป็นเครื่องหมายให้ทราบถึงทางออกเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือเมื่อจบรอบภาพยนตร์

ในการขับรถบนทางด่วน ก็จะมีป้ายบอกถึงทางออกเมื่อถึงจุดหมายและทางออกเมื่อสุดทางด่วน

ด้วยชีวิตปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ในการสร้างมาตรฐานของชีวิต ในการดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางมนุษย์โลกที่เพิ่มจำนวนในอัตราที่มากกว่าการเพิ่มจำนวนของใช้สอย ทำให้มนุษย์เราต้องมีการแข่งขันเพื่อจะได้ของดีที่สุดสำหรับตน

เริ่มตั้งแต่ต้องมีการกวดวิชาก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาล ซึ่งเป็นของใหม่สำหรับคุณปู่คุณย่า คุณยาย เพราะสมัยอายุท่าน จะต้องจ้างกันไปโรงเรียนไม่เห็นจะต้องมาสอบแข่งขันกันเลย

ต่อจากอนุบาลก็ต้องสอบแข่งขันกันต่อไปเรื่อย ๆ เข้าประถม มัธยม เตรียมอุดม และมหาวิทยาลัย ตามลำดับ เพื่อสร้างมาตรฐานให้แก่ชีวิต เหมือนตัวหมากรุกที่เดินตามตาราง จะต้องเดินตามที่มีช่องว่างที่มีผู้กำหนดไว้โดยอาจเป็นบิดามารดา หรือผู้ปกครองหรือชะตาชีวิตกำหนดไว้ก็ไม่รู้ได้

ถ้าเปรียบชีวิตคนกับรถยนต์ และมีคนขับ รถยนต์ก็จะต้องฟิตให้พร้อมก่อนออกวิ่ง และคนขับต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะบังคับรถให้โคจรอยู่ในเส้นทางที่ถูกต้อง ถ้าเส้นทางยิ่งสะดวกรวดเร็วและขวักไขว่ เช่นทางด่วน หรือทางลอยฟ้า ผู้ขับยิ่งต้องเรียนรู้ให้เชี่ยวชาญยิ่งขึ้น อุปมาอุปมัยดังชีวิตประจำวัน ภาระกิจ และความรับผิดชอบมากมาย และจราจรก็ขวักไขว่

ด้วยสิ่งปรุงแต่งนี้ พัฒนามาเพื่อความสะดวกสบายทั้งหลาย ด้วยมาตรฐานชีวิต

...ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ ควรจะหาโอกาสได้ศรัทธาธรรมะเพื่อที่จะกำหนดทางออก (EXIT) ของชีวิตให้ได้ เพื่อที่จะได้อยู่อย่างเป็นสุขและไปไม่ฉุกเฉิน...

ของสังคม ทำให้ชีวิตเราต้องโคจรไปตามกระแสของสังคม ดุจดังรถยนต์วิ่งอยู่บนทางด่วน

แต่ถ้าบนทางด่วนมีจุดหมาย มีทางออก (EXIT) และทางแยก เราได้กำหนดจุดหมายของชีวิตไว้หรือยัง เรามองเห็น EXIT (ทางออก) ของชีวิตหรือยัง เพราะไม่มีผู้ใดที่จะโคจรบนทางด่วนได้โดยไม่มีทางออก ไม่มีจุดหมาย ไม่มีผู้ใดที่จะฝ่าฝืนกฎธรรมชาติได้ ทุกคนจะต้องตายด้วยกันทั้งสิ้น **ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ ควรจะหาโอกาสได้ศรัทธาธรรมะ เพื่อที่จะกำหนดทางออก (EXIT) ของชีวิตให้ได้ เพื่อที่จะได้อยู่อย่างเป็นสุขและไปไม่ฉุกเฉิน**

การศึกษาธรรม ถ้าเป็นไปพร้อม ๆ กับการศึกษาเล่าเรียนวิชาการในโรงเรียนก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะชีวิตแต่เยาว์วัยถ้าได้เรียนรู้ถึงทางออก (EXIT) ของชีวิตแต่ยังเล็ก ความกดดันของชีวิตก็จะน้อยลงตามลำดับ เมื่อความกดดันน้อยลง สมองก็ปลอดโปร่งและ

แจ่มใส ควรแก่การศึกษา ควรแก่งาน

การศึกษาธรรมเบื้องต้นแต่เยาว์วัย จะมีประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้ใกล้ชิด และเป็นแนวทางในการเจริญปัญญาในภายภาคหน้า สู่ความสุขความเจริญ ในฝ่ายที่ถูกต้อง (สัมมาทิฏฐิ) สืบต่อไป

คุณได้กำหนดทางออกให้ชีวิตของคุณหรือยัง หรือคุณได้ปล่อยชีวิตให้โลดแล่นไปตามยถากรรม คุณได้กำหนดทางออกให้ชีวิตแก่บุคคลในครอบครัวหรือยัง หรือคุณได้เคยคำนึงถึงบ้างไหม หยุดคิดตรองดู และหาโอกาสได้ปฏิบัติธรรม ฝึกจิตภาวนา เพราะนั่นเป็นทางออก (EXIT) ของจิตอย่างแท้จริง แม้คุณจะได้เพียงเบื้องต้น เมื่อคุณฝึกจิตของคุณได้ อย่างน้อยที่สุดผลลัพธ์คือความสงบ สบาย และใสสะอาด มีสุขกว่าไหน ๆ

สนใจฝึกจิตภาวนาได้ทุกวันอาทิตย์ กับมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ณ ศาลาการเปรียญวัดสระเกศ

■■■■

หลวงพ่อวัดปากน้ำ กับการกลับมาของวิชชาธรรมกาย

ตอนจบ

โดย **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)**

...อันการปฏิบัติธรรมเข้าถึงหลุดพ้นนั้น ท่านก็วางไว้ถึง ๓ ขั้น คือ...

๑. ตทังควิมุตติ

๒. วิกขัมภนวิมุตติ

๓. สมุจเฉทวิมุตติ

"...เจ้าคุณวัดปากน้ำจะเข้าขั้นไหนเราก็ยังไม่ทราบ แต่ก็ควรคิดไว้ก่อนว่า สำนักวัดปากน้ำสอนมานานพูดมานานแล้ว ธรรมวัดปากน้ำก็ยังไม่เสื่อม มีแต่เพิ่มผู้ปฏิบัติยิ่งขึ้น..."

ธรรมปฏิบัติวิชชาธรรมกาย

วิชชาธรรมกาย กายธรรม ธรรมดังที่หลวงพ่อได้บรรลุรู้เห็นถึงและเป็นนั้นลึกซึ้ง คมกล้า ทรงค่า ทรงคุณและหิตานุหิตประโยชน์ใหญ่-หลวงที่สุด วิชชาแม้นดำรงอยู่ครั้งสมัยพุทธกาลและสืบทอดกันมาอีกระยะหนึ่ง แต่หลังจากนั้นก็ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่ามีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาในช่วงเวลานับเป็นพัน ๆ ปี จวบจนถึงสมัยที่หลวงพ่อได้บรรลุและนำมาเผยแผ่สั่งสอนใหม่ให้มีผู้รู้เห็นเข้าถึง และเป็นธรรมกายสืบพระพุทธศาสนาต่อ ๆ ไปอีกอย่างถูกต้องโดยสัมมาทิฏฐิตรงตามความเป็นจริงและสัมฤทธิผลโดยกว้างขวาง ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติจนเห็นธรรมนั้นย่อมจักต้องเห็นพระพุทธเจ้า ด้วย**ธรรมกาย**นั้นคือ พระพุทธเจ้าผู้ใดเห็นพระพุทธเจ้า คือธรรมกาย ย่อมเห็นธรรม ตรงตามบาลีพุทธภาษิตในพระ-ธรรมบทว่า **"โย โข วกฺกลิ ธมฺมํ ปสฺสติ โส มํ ปสฺสติ"** ดูกรวักกลิ "ผู้ใดแลเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นเราตถาคต ผู้ใดเห็นเราตถาคต ผู้นั้นชื่อว่าเห็นธรรม" และดังมีมาในพระสุตตันตปิฎกในพระธรรม-บทว่า **"ตถาคตสฺส วาเสฏฺฐ เอตํ ธมฺมกาโยติ วจนํ** ธรรมกายนี้เป็นชื่อของตถาคต ดูกรวาเสฏฐะ"

วิชชาธรรมกายจึงเป็นหัวใจของการสอนและปฏิปทาที่หลวงพ่ออุทิศให้แก่พระพุทธศาสนาโดยสิ้นเชิง ดังจะเห็นได้ในวัตรปฏิบัติของพระคุณ-ท่านปรากฏเป็นจริยา ดังนี้

๑. เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงโดยต่อเนื่อง ท่านควบคุมให้คณะบุคคลที่เหมาะสมเป็นผู้ทรงศีลและถึงธรรมกายอันมีทั้งฝ่ายพระสงฆ์ สามเณร ฝ่ายอุบาสก ฝ่ายอุบาสิกา ประจำสถานที่แยกจัดไว้เฉพาะแต่ละฝ่าย นั่งเจริญภาวนาวิชชาชั้นสูง ๒๔ ชั่วโมงร่วมกันทุกวันผลัดต่อเนื่องกันไปไม่มีหยุด

๒. คุมภิกษุสามเณรลงทำวัตรไหว้พระในโบสถ์ทุกวันเช้าและเย็น พระคุณท่านจะให้โอวาทสั่งสอนอบรมทั้งสองเวลา

๓. สอนสมถวิปัสสนา-กรรมฐานแก่ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา โดยทั่วไปทุกบ่ายวันพฤหัสบดี

๔. แสดงธรรมในโบสถ์ทุกวันพระและวันอาทิตย์

๕. จัดให้มีการสอนปริยัติ-ธรรมภายในวัด

พระคุณท่านจะดูแลกำกับการเจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงที่กระทำโดยต่อเนื่องนั้นอย่างใกล้ชิดมาก โดยอำนาจแห่งพระพุทธคุณ พระธรรมคุณและพระสังฆคุณ ประกอบกับเหตุเป็นปัจจัย ธรรมย่อมปราบอธรรมลงเสียได้ การกำจัดทุกข์ภัย ไข้เจ็บของชนผู้สมาทานศีลอยู่ในธรรมย่อมจะพออยู่ในวิสัย การเจริญวิชชาธรรมกายนั้นจึงเป็นกิจเพื่อการปราบทุกข์เข็ญและยังสันติสุขให้งอกงามไพบูลย์จริง การประชุมกระแสจิตที่บริสุทธิ์อันแรงกล้าด้วยการเจริญภาวนาวิชชาธรรมกายชั้นสูง จึงกระทำเพื่อ

ช่วยผดุง ชาติ ศาสน์ กษัตริย์และทวยราษฎร์ในทศพิธราช-ธรรมอันบริสุทธิ์ของพระบาท-สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การเจริญวิชชานี้ ดำเนินไปต่อเนื่องเป็นที่น่าอัศจรรย์ แม้ในภาวะมหาสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ระเบิดตกลงมาลูกแล้วลูกเล่า เพื่อทำลายจุดยุทธศาสตร์ เช่นสะพานพุทธ บริเวณใกล้เคียงวัดปากน้ำ แต่หลวงพ่อและคณะศิษย์ผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงมิได้ปลีกออกจากวัดหลบภัยนั้นเลย พระคุณท่านกลับยิ่งเด็ดเดี่ยวกวดขันบัญชา-การเจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงที่ห้องภาวนาที่พระคุณท่านเรียกว่า**โรงงาน**นั้น ให้**เร็วและแรงขึ้น** และประเทศชาติก็ผ่านพ้นมหาภัยสงครามนั้นมาได้ด้วยดี ศิษยานุศิษย์ผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูง เช่น พระครูวินัยธร (ชั้ว โอภาโส) หลวงพ่อเล็ก (ธีระ ธมฺมธโร) อาตมาภาพ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม) อุบาสิกาปุก มุ้ยเจริญ อุบาสิกา ถนอม อาสไวย์ อุบาสิกาญาณี ศิริโวหาร คุณ

พระภาวนาโกศลเถร
หลวงพ่อเล็ก
(ธีระ ธมฺมธโร)

พระภาวนาโกศลเถร
(วีระ คณฺตฺตโม)

ฉลวย สมบัติสุข คุณตรีธาเนียมขำ ในอดีตได้เคยเป็นกำลังสำคัญของหลวงพ่อเป็นระยะยาวนานหลายสมัย

ในการสอนสมถวิปัสสนาเบื้องต้นให้แก่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ทุกวรรณะทุกวัยจากที่ต่าง ๆ กัน พระคุณ-ท่านลงสอนเองเวลาบ่าย ๒ โมงทุกวันพฤหัสบดี พระคุณท่านจะเตือนให้ระลึกถึงความเป็นพุทธศาสนิกชน และกิจในพระศาสนา ๒ ฝ่ายคือ คันถธุระเล่าเรียนความรู้จากคัมภีร์ต่าง ๆ ฝ่ายหนึ่ง และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นวิปัสสนาธุระคือการปฏิบัติทางจิตใจที่สำคัญมากเป็นวิถีทางให้พ้นทุกข์ จากนั้นพระคุณท่านจะสอนให้รู้สภาพของใจว่าหากบังคับใจให้นิ่งได้ จิตนั้นก็จะมีกำลังเข้มแข็งควรแก่การงานเมื่อเป็นสมาธิ สำหรับกายมนุษย์นั้นยังมีกายที่ละเอียดกว่าซ้อนอยู่ มีจุดศูนย์กลางกายร่วมกัน กายละเอียดนั้น คือกายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม และกายธรรมหรือธรรมกาย และความเกี่ยวข้องกันระหว่างกายละเอียดกับการเกิด การตายของมนุษย์

พระคุณท่านเมื่อสอนน้อมเรื่องเข้าสู่การปฏิบัติย่อ ๆ แล้ว

จะสอนนำให้จุดธูปเทียนและกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย เสร็จแล้วพระคุณท่านหมายให้นอบน้อมพระพุทธเจ้าในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตด้วยการกล่าวนะโม ๓ จบ จากนั้นจึงนำกล่าวขอขมาโทษต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เมื่อกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์แล้วก็กล่าวคำอาราธนาพระรัตนตรัยตามแบบ จากนั้นพระคุณท่านจึงให้นั่งขัดสมาธิตามแบบ

ขั้นต่อไปของการสอนสมถวิปัสสนาเบื้องต้นของพระคุณท่านนั้น พระคุณท่านชี้แจงว่า ให้ใช้ทั้งบริกรรมภาวนาและบริกรรมนิมิตควบคู่กันไปในการฝึกจิตให้เป็นสมาธิ บริกรรมภาวนาด้วยคำว่า**สัมมาอะระหัง** และใช้ลูกแก้วกลมขาวใสเป็นบริกรรมนิมิตเคลื่อนบริกรรมนิมิตนั้นช้า ๆ ผ่านฐานต่าง ๆ ๖ ฐานนับแต่ช่องจมูกลงไป จนถึงศูนย์กลางกาย ฐานที่ ๖ ระดับสะดือไปหยุดตรงฐานสุดท้ายฐานที่ ๗ ซึ่งอยู่เหนือระดับสะดือขึ้นมา ๒ นิ้วมือ ณ ที่นั้นมีดวงปฐมมรรค ซึ่งตรงกลางมีศูนย์อยู่ ๕ ศูนย์ กำหนดบริกรรมนิมิตใสสะอาดให้อยู่ตรงช่องศูนย์กลางนั้น และภาวนาสัมมาอะระหังเรื่อยไป จนใจเราหยุดนิ่งถูกส่วนเข้า ก็จะเห็นดวงธรรมสุกใสสว่างลอยอยู่กึ่งกลางกาย นี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** ทางเบื้องต้นสู่มรรค ผล นิพพาน เมื่อใจหยุดนิ่งถึงขนาดต่อไปอีกจะเห็นกายในกาย ณ ภายในต่อไปจนถึง**ธรรมกาย** สัณฐานเป็นรูปพระปฏิมากร เกตุดอกบัวตูม ใสดุจเพชร และพระคุณท่านจะสอนให้กำหนดใจไว้ที่ศูนย์กลางกายตลอดเวลาทุกอิริยาบถ

พระคุณท่านได้กล่าวถึงว่าผู้ปฏิบัติธรรมที่ได้ถึงธรรมกายซึ่งมีญาณะและปัจจัยอื่นกล้าแข็งดีแล้วย่อมประหาณสัญโญชน์ได้โดยเด็ดขาด ส่วนผู้ที่ยังไม่แก่กล้ายังไม่สามารถละสัญโญชน์เบื้องต่ำอย่างน้อย ๓ ประการได้ ก็จัดเป็นโคตรภูบุคคล ซึ่งถ้าปฏิบัติภาวนาต่อไปอีกจนสามารถละสัญโญชน์เบื้องต่ำอย่างน้อย ๓ ประการหรือมากกว่านั้นได้โดยเด็ดขาด ก็ย่อมบรรลุมรรคผลจนถึงพระนิพพาน เป็นพระอริยบุคคลตามภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้

หนังสือ**ทางมรรคผล**และหนังสือ**หลักการสอนสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน**ของพระคุณท่านนั้น เป็นหนังสือคำสอนแบบฉบับสำหรับการฝึกภาวนาธรรมขั้นพื้นฐาน ความละเอียดสุขุมลุ่มลึกแห่งวิชชาธรรมกายย่อมเห็นประจักษ์ขึ้นตามลำดับดังในหนังสือ**คู่มือสมภาร**และในหนังสือสำหรับผู้ถึงธรรมกาย คือหนังสือ**มรรคผลพิสดารเล่มที่ ๑ และ ๒** และหนังสือ**ยุทธวิธีและยุทธศาสตร์ของการสะสางธาตุธรรม (อาสวักขยญาณ) ขั้นสูง** ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ เพชรน้ำหนึ่งแห่งการปฏิบัติภาวนาธรรมที่บันทึกไว้เพื่อสอนยืนยันความถูกต้องและของจริงในพระพุทธศาสนา ถึงความมีอยู่ของ นรก สวรรค์ นิพพาน ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ จุตูปปาตญาณ และอาสวักขยญาณ เป็นอาทิ หนังสือเหล่านี้

ของพระคุณท่านจึงล้วนเป็นการประกาศทางสายเอกของการเจริญสมถวิปัสสนาโดยประสงค์มรรคผลเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง และการบำเพ็ญบารมีในระดับต่าง ๆ ฝ่ายบุญสัมมาทิฏฐิโดยส่วนเดียวในพระบวรพุทธศาสนา

พระคุณท่านเป็นนักปฏิบัติดีเลิศ ทั้งยังเป็นพระธรรมกถึกชั้นเยี่ยมผู้รอบรู้ชัดแจ้งทั้งทางด้านปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ การปฏิบัติและแนวเทศนาของพระคุณท่านดำเนินตามหลักแห่งคัมภีร์วิสุทธิมรรค แม้แต่เรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา ตามคัมภีร์นั้น มิใช่เป็นการง่ายที่จะนำมาเทศนาสอนให้แจ่มแจ้งจนเห็นผลของการปฏิบัติได้ ท่านผู้รู้ตระหนักกันดีว่า หลวงพ่อแสดงได้แจ่มแจ้งชัดเจนตลอดจนชี้ทางปฏิบัติได้โดยตรงเป็นอัศจรรย์โดยแนวการแสดงพระธรรมเทศนาทั่วไปของพระคุณท่านนั้น ในเบื้องต้นของแต่ละกัณฑ์ ท่านจะยกบาลีขึ้นไว้มิให้คลาดเคลื่อนแล้วแปลเป็นข้อ ๆ ไปก่อน ต่อจาก

นั้นจึงจะขยายความชี้แนวปฏิบัติ แม้นพระคุณท่านยกเรื่องใดขึ้นอ้าง ก็จะกล่าวที่มาของธรรมเหล่านั้นประกอบด้วย นี้เป็นหลักการแสดงธรรมของพระคุณท่าน

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อนั้นชี้แนวทางของการศึกษาและปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ผู้ได้สดับรับฟังพระธรรมเทศนาของพระคุณท่านย่อมรู้สึกว่ามีอรรถรสซาบซึ้งสอนใจยิ่งนัก เช่นในพระธรรมเทศนามาติกาบทเริ่มว่า "อิติปิโสภควา ฯลฯ พุทฺโธ ภควาติ" ซึ่งพระคุณท่านแจกแจงเรื่อง**พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ** และมีผู้นำไปตีพิมพ์แผ่ขยายในหลายวาระและสถานที่นั้นเป็นตัวอย่างของประจักษ์พยานที่ดีถึงแก่นและอรรถรสแห่งพระสัทธรรม ซึ่งพระคุณท่านได้ประสบพบเห็นและนำมาให้พิจารณาสาธกรับฟังกัน เป็นต้นว่า พระคุณท่านยกคำ **"ตรัสรู้"** ขึ้นอธิบายให้เรารู้ว่าเป็นการปฏิบัติภาวนาจนถึงขั้นให้สามารถได้ **"ทั้งเห็นและทั้งรู้"** โดยอาศัยปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน มีพุทธจักขุของธรรมกายเป็นอาทิ ทำให้สามารถเจริญปัญญารู้แจ้งในสภาวะของธรรมชาติฝ่ายที่เป็น **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** และฝ่ายที่เป็น **นิจจัง สุขัง อัตตา** ได้อย่างทะลุปรุโปร่งตามที่เป็นจริง เห็นพระอริยสัจจธรรมได้แจ้งชัด จึงสามารถกำจัดอวิชชา กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ได้โดยเด็ดขาด และให้ได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน อันเป็นแดนเกษมที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงได้จริง

พระธรรมเทศนาของพระคุณท่านพร้อมกันนั้นก็เป็นเครื่องสนับสนุนและกระตุ้นให้กำลังใจอย่างเอกอุแก่คนทั้งหลาย หลวงพ่อสอนว่า "...แม้เวลานี้จะเป็นกาลล่วงมาช้านานจากที่พระองค์เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานไปแล้ว ก็ไม่มีอะไรเป็นข้อห้ามว่าผู้ที่ปฏิบัติตามจะไม่ได้รับผลอย่างที่ท่านได้รับ นอกจากคำกล่าวอ้างของคนเกียจคร้าน ข้อนี้มีคำว่า **อกาลิโก** ในบทธรรมคุณนี้เองเป็นหลักฐานยืนยันอยู่ว่าธรรมของพระองค์ ผู้ใดปฏิบัติตามย่อมจะเกิดผลทุกเมื่อไม่มีขีดขั้น...เพียงแต่จะท่องจำอิติปิโส ภควาฯ ไว้หรือเพียงแต่ระลึกถึงพระคุณเหล่านั้นไว้จะยังไม่พอแก่พระประสงค์ของพระองค์ กิจที่เราควรทำอย่างยิ่งจึงอยู่ที่การปฏิบัติของท่านตามแนวปฏิบัติของท่าน..." นี้เป็นวิสัชนาโดยเอตทัคคะวิสัยของพระคุณท่านและทรงคุณานุประโยชน์แก่คนทั้งหลายยิ่งนัก

หลวงพ่อของปวงชน

การสอนสั่งและสืบพระบวรพุทธศาสนาของหลวงพ่อนั้น พระคุณท่านอุทิศให้หมดด้วยทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งความใสสว่างบริสุทธิ์ของกระแสธรรม ปัญญา และเมตตาจิต ของหลวงพ่อที่แผ่พระคุณมาจากใจจากพระธรรมเทศนา และปฏิปทาของพระคุณท่านนี้ย่อมสัมผัสได้ด้วยใจโดยง่ายเป็นสายธารแห่งความสงบ สุข

หลวงพ่อของปวงชน หลวงพ่อวัดปากน้ำเป็นพระสมณเจ้าผู้เพียบพร้อมด้วย วิชชา จรณะ และศีลาจารวัตร เป็นที่เทิดทูนอย่างสูงของมหาชน และศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย

ร่มเย็น อบอุ่น ทรงพลังลึกซึ้งหยั่งเข้าถึงใจจากองค์พระสมณะผู้พึงกราบสักการะบูชา

สาธุชนที่มีโอกาสได้ชมบุญกราบสักการะหลวงพ่อย่อมระลึกได้ถึงความสง่างามเอิบอาบด้วยบุญราศี ผิวพรรณเปล่งปลั่งผ่องใส บุคลิกของชายชาติผู้ฉลาด สุขุม ล้ำลึก องอาจ น่าเกรงขาม ดวงตาทรงพลังจิตตานุภาพที่ทอแสงความเมตตาปรานีและเตือนจิตกังวาลเสียงทุ้มเสนาะโสต วาทะเรียบง่ายสอนใจของหลวงพ่อและการที่พระคุณท่านมีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลาต้อนรับผู้เข้ามาหาพระคุณท่านโดยมิได้มีการแบ่งชั้นวรรณะอัธยาศัยและศีลาจารวัตรอีกทั้งปฏิปทาทั้งสิ้นล้วนพึงบูชาสร้างศรัทธาปสาทะ

หลวงพ่อจะให้ความอุปการะแก่ผู้สมควรได้รับเสมอ ซึ่งท่านได้สอนถึงการอุปการะนี้ว่า **"เราเป็นลูกพระพุทธเจ้า เมื่อกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์แล้ว ย่อมมีสิทธิใช้มรดกของพระพุทธเจ้าได้ และใช้ได้จนตลอดชาติ ถ้าไม่บริสุทธิ์แล้ว แม้จะเอาไปใช้ก็ไม่ถาวรเท่าไร"** ซึ่งความใจดี มีมุทิตาการุณย์อันเป็นธรรมฝักฝ่ายค้ำจุนโลกดังที่พระคุณท่านเจริญโดยตลอดเวลา ซึ่งเห็นและสัมผัสโดยง่ายนั้นเป็นอัธยาศัยหนึ่งที่คนทั้งหลายบูชาท่านนัก

ความกตัญญูกตเวทิตาต่อบุพการี อุปัชฌาอาจารย์และท่านผู้มีพระคุณนั้น พระคุณท่านบำเพ็ญกิจนี้มาโดยตลอด และภายหลังอายุขัยของท่านทั้งหลายเหล่านั้นนับแต่โยมบิดามารดาพระคุณท่านลงมาซึ่งพาซึ้งใจนัก หรือการปฏิบัติของพระคุณท่านต่อท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระวันรัตเผือน ติสฺสทตฺตมหาเถระ วัดพระเชตุพนฯ โดยเฉพาะเมื่อเจ้าประคุณสมเด็จพระองค์นั้นอาพาธหนักช่วงเวลายาวนานเป็นปัจฉิมสมัยแห่งชีวิต หลวงพ่อได้กระทำคิลานุปัฏฐากจัดโอสถเครื่องรักษาบำรุงเจ้าประคุณสมเด็จด้วยความเอาใจใส่มิได้เพิกเฉยทอดทิ้งและขาดตอนเลย ตลอดจนการที่พระคุณท่านอุปถัมภ์โยมนวมผู้เคยจัดภัตตาหารเพลถวาย

ครั้งพระคุณท่านยังจำพรรษา ณ วัดพระเชตุพนฯ ยามโยมผู้นี้ทุพพลภาพชราลงขาดผู้อุปการะ หลวงพ่อท่านก็รับเป็นธุระให้อุปการะสนองพระคุณโยมในทุกวิถีทาง นี้เป็นแต่เพียงบางตัวอย่างของกรรมกิริยาอันเป็นเครื่องหมายแห่งสัปปุริสปูชนียบุคคล ซึ่งพระคุณท่านปฏิบัติ ได้หล่อเลี้ยงรักษาบำรุงท่านทั้งหลายเหล่านั้นให้ปลาบปลื้มปิติเป็นสุขทั้งกายใจ อัธยาศัยอันประเสริฐนี้ของพระคุณท่านเป็นที่รู้เห็นประจักษ์ประทับใจกันทั่วโดยกว้างขวาง

อันความเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัย และความบริสุทธิ์ในพระปาฏิโมกข์ตลอดจนการตรึกใจไม่ประมาทระมัดระวัง สำรวมอินทรีย์สมศักดิ์ศรีแห่งสมณะ อีกทั้งความเพียรพยายามของพระคุณท่านนั้นเป็นที่เลื่อมใสของสาธุชนนับแต่สมัยหลวงพ่อจำพรรษาที่วัดพระเชตุพนฯ จะเป็นชาวบ้านอาศัยอยู่บริเวณประตูนกยูงหรือพวกข้าหลวงในวังพระองค์เพ็ญหรือกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดมก็ดี การที่พระคุณท่านเคร่งครัดนักในพระธรรมวินัยได้ยังผลต่อมาถึงพระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในความปกครองของพระคุณท่านให้ต้องเคร่งครัดระมัดระวังดุจกัน ในยามที่สังคมย่อหย่อนระเบียบวินัย การสอนความสำคัญของพระธรรมวินัยโดยการปฏิบัติรักษาอย่างเคร่งครัดซึ่งความบริสุทธิ์ต่อพระธรรมวินัย งดงามด้วยศีลาจารวัตรดุจพระคุณท่านเป็นตัวอย่างแบบฉบับบรรทัดฐานอันยิ่งด้วยคุณค่าประมาณมิได้

ปฏิปทาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำล้วนเป็นปฏิสัมภิทาจริยา เพื่อฉลองรองรับและตามเบื้องพระยุคลบาทของพระจอมไตรโลกนาถ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และบ่งชี้ถึงความเป็นผู้มีวาทะกับใจตรงกัน พูดจริง ทำจริง เฉียบขาด มิได้หวั่นไหวต่อโลกธรรม พระคุณท่านตั้งมั่นในพระสัทธรรม และความกตัญญูกตเวทิตา ที่สำคัญที่สุดคือต่อพระไตรรัตน์ในพระคุณของพระพุทธศาสนา โดยการดำรงมั่นในวิถีแห่งการปราบความชั่วร้าย อิจฉาริษยาพยาบาท จองเวรภัย โลภ โกรธ หลง และโดยที่พระคุณท่านแน่แน่วในการบำรุงสันติสุขคุณงามความดี สามัคคีธรรม เจริญทาน ศีล สมาธิและปัญญา อีกทั้งยังใจเหล่าพุทธบริษัทให้ผ่องแผ้ว แช่มชื่น แจ่มใส เบิกบาน บริสุทธิ์ สมเป็นภาชนะทองรองรับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตให้สถิตสถาพรเสมอไป ปฏิปทาของพระคุณท่านดังนี้เป็นที่รู้กันทั่วอันเป็นที่แซ่ซร้องสาธุการของวิญญูชนทั้งปวง

สาธุชนทั้งหลายเป็นธรรมดาอยู่เองย่อมซาบซึ้งยิ่งในพระคุณของหลวงพ่อวัดปากน้ำที่แผ่ออกมาเป็นกระแสของปัญญา เมตตา และวินัยธรรม ปรากฏให้สาธุชนได้รับรู้เห็นโดยอัธยาศัยศีลาจารวัตรและปฏิปทาของพระคุณท่าน อันล้วนเป็นไปเพื่อบำบัดความ

ทุกข์กายใจ และยังความสันติร่มเย็น สงบสุข แก่คนทั้งหลายทั้งทางกาย วาจา ใจ ให้สมบูรณ์บริบูรณ์และเจริญทศบารมีได้โดยเต็มที่

พระของขวัญที่หลวงพ่อประสิทธิ์ประสาทให้สาธุชนผู้ใจเป็นกุศลทั้งหลายนั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นสมบัติล้ำค่าซึ่งผู้มีบุญหวงแหนรักษาไว้ เพื่อสักการะบูชา และเจริญพุทธานุสติ ธรรมานุสติ และสังฆานุสติ อีกทั้งรำลึกถึงพระคุณไม่มีประมาณของหลวงพ่อโดยการน้อมเอาองค์พระไปสถิตด้วยใจ ณ ศูนย์กลางกาย และดังที่ทราบกันทั่วไป ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบผู้บูชาพระของพระคุณท่านนั้นมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองและแคล้วคลาดจากภยันตรายภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นอัศจรรย์

ชีวิตของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำเป็นชีวิตอันอุดมของพระสุปฏิปันโน พระอริยสงฆ์เจ้าผู้ทรงวิชชาจรณะ อภิญญา และคุณธรรมอันประเสริฐ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ยิ่งใหญ่มหาศาลแก่พระศาสนาและเป็นที่เคารพ นบไหว้สรรเสริญ บูชา ของพระเถรานุเถระ ผู้บำเพ็ญธรรมปฏิบัติ วิญญูชน ศิษยานุศิษย์ และคนทั่วไปทั่วประเทศดังมีปรากฏในพระนิพนธ์ "อานุภาพธรรมกาย" ของเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ปุ่น ปุณณสิริมหาเถระ ทรงไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ หน้า ๕๒ ตอนหนึ่งความว่า

"เจ้าคุณวัดปากน้ำ ตามเสียงพูดกันว่า มีเมตตาธรรมสูง มีสังคหธรรมยอดเยี่ยม กล้าพูดว่าได้ธรรมกาย กล้าเอาธรรมกายมาสอน ให้การศึกษาทั้งทางปริยัติ และทางปฏิบัติแก่พระภิกษุ สามเณรในวัดปากน้ำไม่น้อยกว่า ๓๐๐ รูป สอบนักธรรมและบาลีในสนามหลวงได้จำนวนตั้ง ๑๐๐ รูป ลองคิดตรึกตรองดูบ้างว่าในประเทศไทยวัดไหนทำประโยชน์ศาสนาถึงขนาดนี้ ถวายอาหารบิณฑบาตแก่พระภิกษุสามเณรทุกวัน ทุกเวลา เป็นจำนวนตั้ง ๓๐๐ ถึง ๔๐๐ องค์ ใครทำได้บ้างอย่างนี้

อันการปฏิบัติธรรมเข้าถึงหลุดพ้นนั้น ท่านก็วางไว้ถึง ๓ ขั้น คือ

๑. ตทังควิมุตติ
๒. วิกขัมภนวิมุตติ
๓. สมุจเฉทวิมุตติ

เจ้าคุณวัดปากน้ำจะเข้าขั้นไหนเราก็ยังไม่ทราบ แต่ก็ควรคิดไว้ก่อนว่า สำนักวัดปากน้ำสอนมานาน พูดมานานแล้ว ธรรมวัดปากน้ำก็ยังไม่เสื่อม มีแต่เพิ่มผู้ปฏิบัติยิ่งขึ้น..." และในพระนิพนธ์เดียวกันนั้น หน้า ๕๖ อ้างถึงพระเดชพระคุณหลวงพ่อในอีกตอนหนึ่งว่า

"...ท่านทำประโยชน์แก่

พระศาสนามากยากที่จะหาได้อย่างนี้อีก เจ้าคุณพระมหาโพธิวงศาจารย์พูดด้วยความจริงใจร้อยเปอร์เซ็นต์ ที่ผู้เขียนรับรองไว้อย่างนี้ ก็เนื่องด้วยวัดปากน้ำอยู่ในปกครองของท่าน ท่านต้องดีใจ เพราะความเจริญของวัดในด้านปริยัติและด้านปฏิบัติ เป็นที่เชิดหน้าชูตาของจังหวัดธนบุรีแทบจะอ้างได้ว่า ไม่มีสำนักใดในจังหวัดธนบุรีมีการศึกษาเจริญเท่าวัดปากน้ำ การปกครองวัดที่ดีเยี่ยม นักปริยัติและนักปฏิบัติไม่แตกร้าวกัน กลมเกลียวกันทั้งสองฝ่าย...สมเด็จสังฆนายกวัดเบญจมบพิตรคือสมเด็จพระวันรัต ต่อมาได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช...ได้ปรารภกับผู้เขียนว่า เจ้าคุณพระมงคลเทพมุนี พระเถระรูปนี้ทำประโยชน์แก่คณะสงฆ์มาก เป็นผู้สามารถจริง ๆ หาตัวเทียบได้ยาก..."

สหธรรมิกของพระคุณท่านองค์อื่น เช่น หลวงพ่อวัดคลองเลียบแห่งภาคใต้ พระสุปฏิปันโนผู้ทรงวิชชา แม้จะไม่เคยพบกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำด้วยกายเนื้อกันมาก่อน ทั้งสององค์ต่างรู้จักและเคารพกันเป็นอย่างดี และท่านเจ้าคุณพระธรรมทัศนาธร วัดชนะสงคราม ก็ได้กล่าวถึงคุณงามความดีของพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านไว้ในเอนกสถาน เป็นอาทิ

วันเดือนปีผ่านพ้นไปเป็นเวลากว่ายี่สิบห้าศตวรรษนับแต่องค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสประกาศพระศาสนาสั่งสอนอบรมเวไนยสัตว์ เพื่อให้ข้ามพ้นห้วงวัฏสงสารสู่แดนอมฤตนิพพาน พระธรรมนั้นก็ได้ทอแสงประเทืองโลกมาโดยสืบเนื่อง แสงพระธรรมนั้นก็ยิ่งมีรัศมีแจ่มจรัสขจัดทุกข์ใจกายแห่งเวไนยสัตว์ขึ้นอีก นับแต่คืนหนึ่งวันเพ็ญกลางพรรษา เมื่อพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำได้บรรลุถึงธรรมกาย

และพระธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระคุณท่านมิได้ถอนใจจากศูนย์กลางกายออกมาอีกเลย คงตั้งจิตกำหนดใจ ณ ตำแหน่งศูนย์กลางธรรมกายและศูนย์กลางธาตุธรรมที่สุดละเอียดอยู่ตลอดเวลา ห้าปี สิบปี ใกล้กึ่งศตวรรษและกว่านั้น ใจของพระคุณท่านยังคงตั้งดิ่งลึก ณ ศูนย์กลางกายต้นธาตุต้นธรรมในอายตนนิพพานเป็น ที่สุดละเอียดอยู่เสมอทุกอิริยาบถ พร้อมกันนั้นแสงธรรมก็ยิ่งโชติช่วงอำนวยความสุขสมบูรณ์แก่เวไนยสัตว์เพิ่มมากขึ้น เมื่อหลวงพ่อของปวงชนองค์นี้อบรมสั่งสอนนิกรชนให้ได้บรรลุธรรมในระดับต่าง ๆ ตามบุญญาบารมีและภูมิธรรมเฉพาะตน และพิสูจน์ยืนยันความเป็นจริงถูกต้องอีกทั้งพระคุณของพระบวรพุทธศาสนาด้วยตนเองนั้น จากเจ็ดมาเป็นร้อย เป็นพัน เป็นหมื่น และมากขึ้นโดยลำดับ

ศิษย์ของศิษยานุศิษย์ของพระคุณท่านได้ก่อตั้งองค์การเผยแพร่ธรรมปฏิบัติ อาทิ เช่น

—โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำภาษีเจริญ ซึ่งมีพระเดชพระคุณ**ท่านเจ้าคุณพระธรรมปัญญาบดี** เจ้าคณะภาค ๑๗ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เป็นประธานโครงการฯ

—โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ซึ่งมีพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ**พระพรหมคุณาภรณ์** กรรมการมหาเถรสมาคม รองแม่กองพระธรรมทูต เจ้าคณะภาค ๑๐ และเจ้าอาวาสวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร เป็นประธานโครงการฯ

—สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีพระเดชพระคุณ**ท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์** เป็นประธานสถาบันฯ

—มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ซึ่งมี **ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ** เป็นประธานมูลนิธิ และมีพระอาจารย์**เสริมชัย ชยมงฺคโล** ผู้อำนวยการบริหารมูลนิธิฯ

องค์การและคณะศิษยานุศิษย์ต่าง ๆ เหล่านี้ ได้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยกันเผยแพร่พระบวรพุทธศาสนา ธรรมปฏิบัติพุทธภาวนาวิชาชาธรรมกายต่อไปอีก จนเป็นประทีปธรรมส่องสว่างไสวประเทืองใจคนเป็นแสนเป็นล้านทั่วประเทศ และต่อประทีปแห่งธรรมฝ่ายบุญสัมมาทิฏฐิโดยส่วนเดียวให้ไปทอแสงส่องใจสาธุชนทั่วโลก มี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ เยอรมันนี สวีเดน เป็นอาทิ นี้ย่อมตรงตามโอวาทของพระคุณท่านว่า **"กิจการใดที่ดำเนินไว้แล้ว ขอให้ช่วยกันทำกิจการนั้น ๆ อย่าทอดทิ้ง ขอให้ทำไปเถิด ไม่ตกต่ำ มีแต่ความเจริญยิ่งขึ้น"**

หลวงพ่อถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลา ๑๕.๐๐ น. เมื่อพระคุณท่านมีอายุย่าง ๗๕ โดยปี รวมพรรษาได้ ๕๓ พรรษา ณ ตึกมงคลจันทสร กาลนั้นเปรียบเสมือนการพักชั่วครู่ของอมตบุรพาจารย์ และย่อมเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจแก่คนทั้งหลายผู้วันหนึ่งกาลกิริยาจะมาถึง มิให้ประมาทและให้ขวนขวาย ทำหน้าที่ต่อตนเองและผู้อื่นในอริยมรรค คำสอนของหลวงพ่อจะยังคงดำรงอยู่ประกาศสัจจธรรมฝ่ายบุญสัมมาทิฏฐิโดยส่วนเดียวสืบไป

หอสังเวชนียัมงคลเทพนิรมิต ที่ตั้งหีบทองบรรจุร่างของหลวงพ่อวัดปากน้ำ และเป็นสถานที่ปฏิบัติภาวนาของสาธุชน ในภาพจะเห็นหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม) กำลังคุมพระกรรมฐานในบ่ายวันพฤหัสบดี

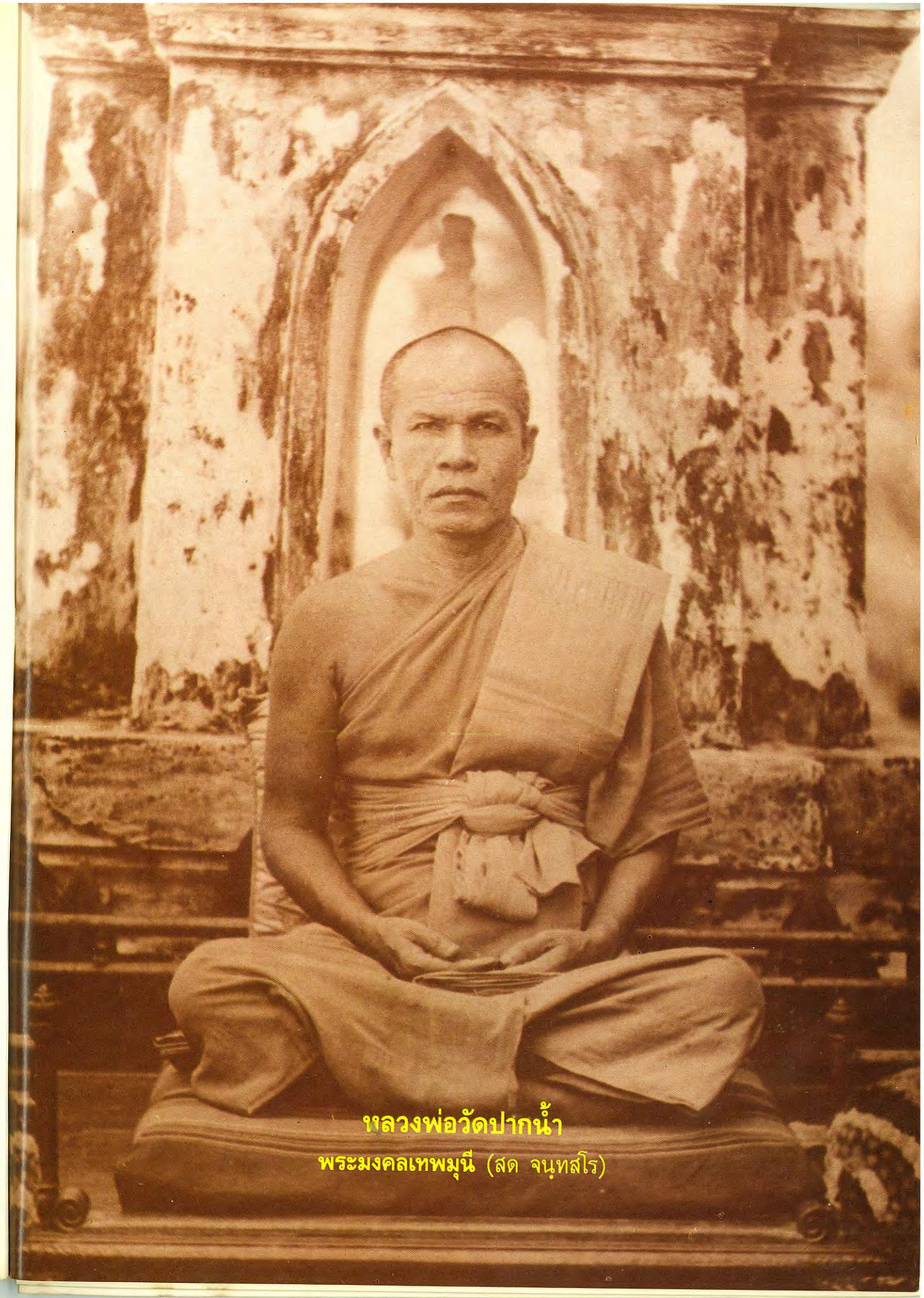

หลวงพ่อวัดปากน้ำ
พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

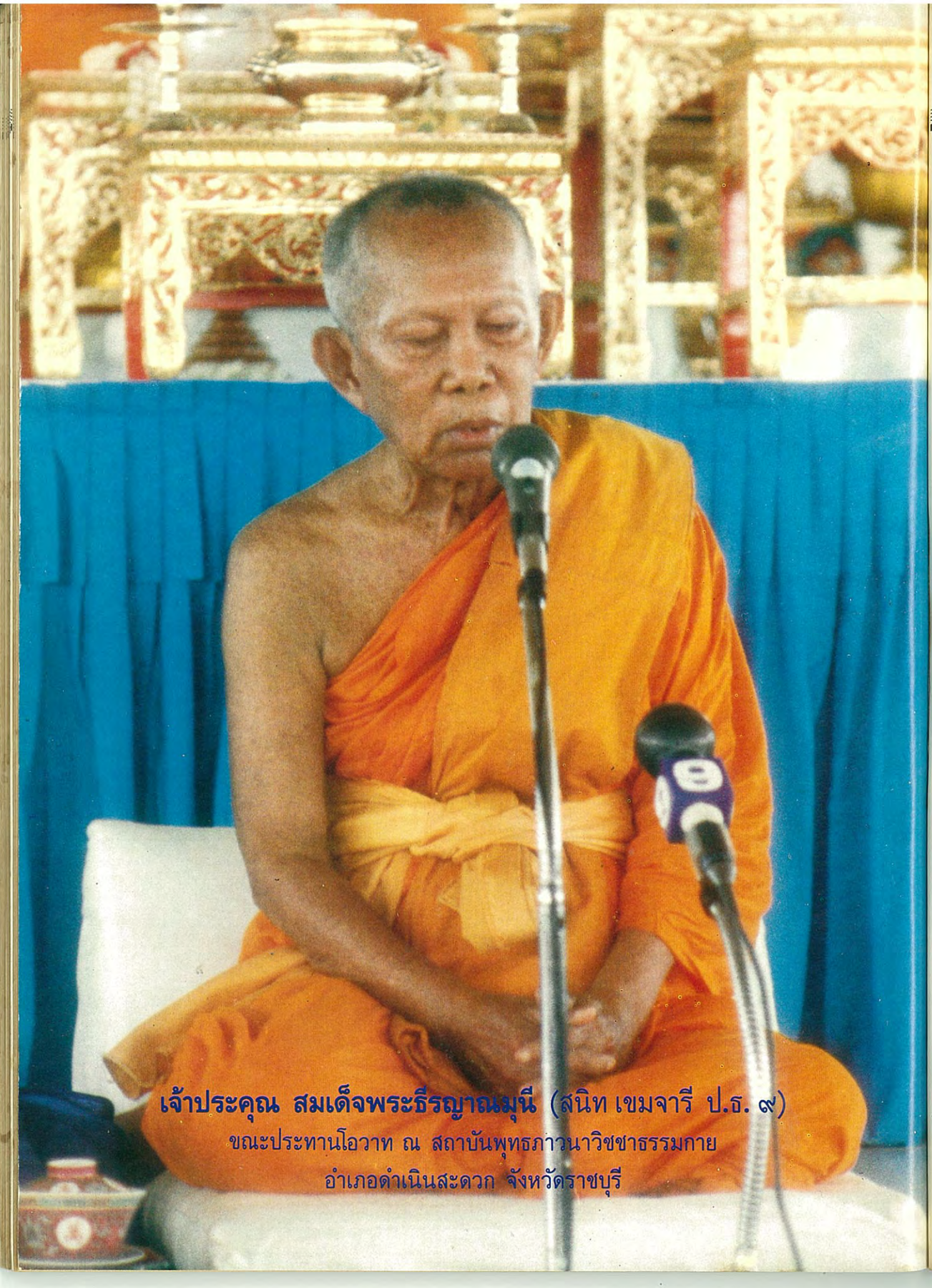

เจ้าประคุณ สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สนิท เขมจารี ป.ธ. ๙)
ขณะประทานโอวาท ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

กายนคร

โดย

เจ้าประคุณ สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ป.ธ.๙)

วัดปทุมคงคาราชวรวิหาร

จิตของปุถุชน แม้จะใช้ศีลธรรมหรือความรู้ แก้ปัญหาชีวิตที่ถูกกิเลสมีตัณหาเป็นต้นพาไป ได้เป็นคราว ๆ แล้วก็ตาม หนักเข้ามักถูกความคิดผิดเข้าครอบงำ แล้วไม่ใช้ศีลธรรมและความรู้ต่อไป จึงต้องตกเป็นทาสของตัณหาเป็นต้น บังคับและชักนำให้ทำความชั่วยิ่งขึ้น จนเอาตัวไม่รอด

ถ้ากล่าวอย่างสูง การที่พวกเราต้องมารวมกันอยู่ในโลกเหมือนอยู่เป็นทาสรับใช้ปากและท้องนี้ ก็เพราะแก้ปัญหาของตัวตัณหาเป็นต้นไม่ได้ ไม่เหมือนกับพระอรหันต์ที่ท่านแก้ปัญหาของตัวตัณหาเป็นต้นได้ ท่านจึงไม่ต้องเป็นทาสอะไรต่อไป

ครั้นแล้ว เมื่อจิตประสบความทุกข์ต่าง ๆ มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น บ่อย ๆ เข้า ก็รู้สึกเกิดความเบื่อหน่าย คิดถึงหลักพ้นทุกข์ของพระศาสนา เช่น ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วมีความเชื่อและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา จนละกิเลสได้ในที่สุด ไม่ต้องมาเกิดให้ความตายย่ำยีอีกต่อไป

มีเมืองหนึ่งชื่อว่า **กายนคร** (เมืองกาย) มีเนื้อที่ยาว ๑ วา หนา ๑ คืบ กว้าง ๑ ศอก ลักษณะผังของเมืองเหมือนเงาคนเวลานอน

มีกำแพง ๔ ชั้น ชั้นที่ ๑ (ชั้นนอก) ชื่อ โลมา (ขน) ชั้นที่ ๒ ชื่อ ตโจ (หนัง) ชั้นที่ ๓ ชื่อ มังสัง (เนื้อ) ชั้นที่ ๔ ชื่อ อัฏฐิ (กระดูก)

มีประตู ๙ แห่ง คือ จักษุทวาร (ตา) มี ๒ ประตู สำหรับเป็นทางเข้าของมหรสพต่าง ๆ โสตทวาร (หู) มี ๒ ประตู สำหรับเป็นทางเข้าของพวกดนตรีต่าง ๆ ฆานทวาร (จมูก) มี ๒ ประตู สำหรับเป็นทางระบายลมเข้าออก มุขทวาร (ปาก) มี ๑ ประตู สำหรับเป็นทางเข้าของเครื่องสะเบียงอาหารต่าง ๆ วัจจทวาร (ทวารหนัก) มี ๑ ประตู สำหรับเป็นทางระบายของโสโครกต่าง ๆ ปัสสาวทวาร (ทวารเบา) มี ๑ ประตู สำหรับเป็นทางระบายน้ำโสโครกต่าง ๆ

มีประสาท ๕ หลัง คือ ๑ จักษุประสาท (ตา) เป็นที่สำหรับพระราชาประทับทอดพระเนตรมหรสพต่าง ๆ ๒ โสตประสาท (หู) เป็นที่สำหรับประทับสดับฟังเครื่องดนตรีต่าง ๆ ๓ ฆานประสาท (จมูก) เป็นที่สำหรับประทับประดับประดาพระวรกาย ๔ ชิวหาประสาท (ลิ้น) เป็นที่สำหรับประทับเสวยพระกระยาหาร ๕ กายประสาท (กาย) เป็นที่สำหรับประทับบรรทมพักผ่อนพระวรกาย

ผู้สร้างกายนคร คือ พระเจ้าอวิชชา กับพระนางโมหาราชเทวี เมื่อทรงสร้างแล้วมิได้ทรงครองเอง ทรงมอบให้เจ้าชายจิตตราช พระราชโอรสเป็นผู้ครอง

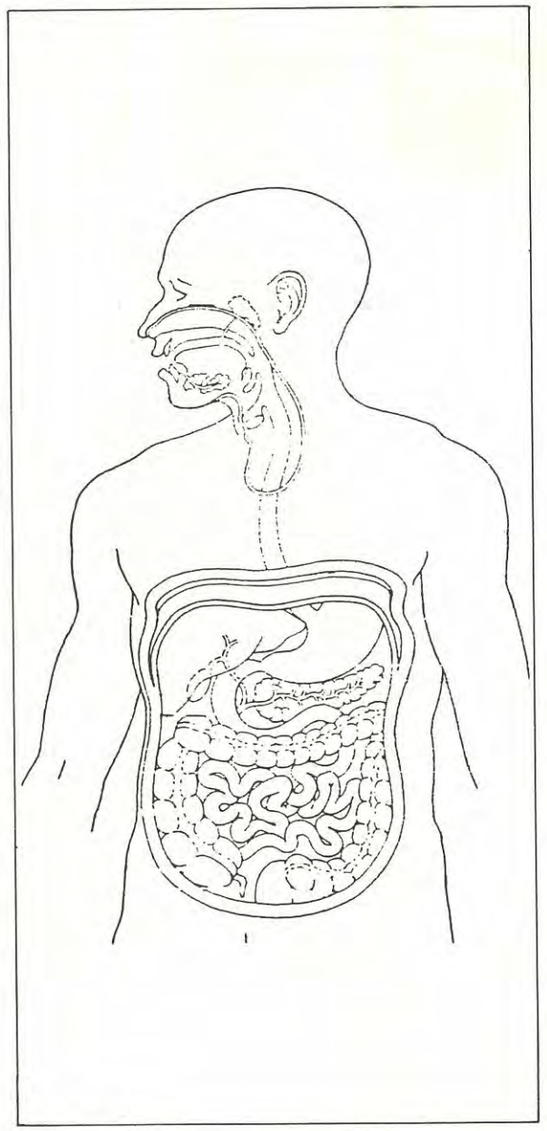

พระเจ้าจิตตราช มีขุนนางผู้ใหญ่ในแผ่นดินอยู่ ๔ คน คือ ๑ ขุนโลโภ (ความอยากได้) ๒ ขุนรโค (ความกำหนัดยินดี) ๓ ขุนโทโส (ความประทุษร้าย ๔ ขุนโมโห (ความหลงใหล)

มีขุนคลัง ชื่อ **ขุนมัจฉริยะ** (ความตระหนี่)

มีเจ้ากรมวัง ชื่อ **ขุนพยาบาท** (ความปองร้าย)

มีอำมาตย์ที่ปรึกษา ชื่อ **ขุนทิฏฐิมานะ** (ความดื้อรั้น)

มีอำมาตย์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมมาก ชื่อ **มิจฉัตตะ** (ความเห็นผิด)

วันหนึ่ง พระเจ้าจิตตราชทรงรำพึงว่า เรามีเมืองอยู่อย่างกว้างขวาง มีพระราชวังอยู่อย่างสวยงาม มีพระราชทรัพย์สมบูรณ์ แต่ยังไม่มีพระมเหษี จึงทรงปรึกษากับมิจฉัตตะอำมาตย์ว่าจะทำอย่างไรจึงจะได้พระมเหษีที่สวยงามถูกใจ

มิจฉัตตะอำมาตย์กราบทูลว่า มีเมืองหนึ่งชื่อเมืองปัจจยาการนคร พระราชาผู้ครองนครทรงนามว่า พระเจ้าเวทนา มีพระราชธิดาทรงรูปโฉมงดงามยิ่งอยู่ ๓ องค์ คือ เจ้าหญิงตัณหา เจ้าหญิงราคา เจ้าหญิงอรดี ถ้าจะทรงปรึกษากับพระบิดาพระมารดา ให้ทรงขอเจ้าหญิงทั้ง ๓ มาเป็นพระมเหษี ถ้าพระองค์ไม่ทรงเห็นด้วยก็จะพลาดหวัง ควรเสด็จไปหาโดยพระองค์เอง โดยไม่ต้องทูลลาพระบิดาพระมารดา ถ้าทูลลาพระองค์ไม่ทรงเห็นด้วย ก็จะทรงขัดขวางไม่ให้เสด็จไป ข้าพเจ้าก็จะตามเสด็จไปเป็นเพื่อนด้วย

เป็นอันว่า พระเจ้าจิตตราชกับมิจฉัตตะอำมาตย์ ก็หนีออกจากกายนครไป โดยพระเจ้าจิตตราชทรงม้าพระที่นั่งชื่อว่า อิริยาบถ (อาการเคลื่อนไหว) มิจฉัตตะอำมาตย์ก็ขี่ม้าอีกตัวหนึ่งไปจนลุล่วงถึงป่าใหญ่แห่งหนึ่ง ชื่อวัฏฏะ (การเวียนว่ายตายเกิด)

ก่อนที่จะเข้าถึงป่าวัฏฏะ ก็พบศิลาจารึกความว่า พระเจ้าเวทนาครองเมืองปัจจยาการนครมีพระราชธิดางาม ๓ คน ชื่อ เจ้าหญิงตัณหา เจ้าหญิงราคา เจ้าหญิงอรดี ถ้าชายใดมีสติปัญญาสามารถตอบปัญหา ๕ ข้อ ของเจ้าหญิงทั้ง ๓ ได้ จะยกเจ้าหญิงทั้ง ๓ ให้เป็นภรรยา และจะให้ครองเมืองปัจจยาการนครด้วย แต่ถ้าตอบไม่ได้ จะต้องตกเป็นทาสรับใช้เจ้าหญิงทั้ง ๓ พระเจ้าจิตตราชกับมิจฉัตตะอำมาตย์ก็ดีใจว่าสมใจที่คิดไว้ จะได้ไปตอบปัญหาของเจ้าหญิงทั้ง ๓ เพื่อนำมาเป็นพระมเหษี

ในป่าวัฏฏะมีนางยักษ์ตนหนึ่ง ชื่อ วัฏฏทุกขี (ทุกข์ในวัฏฏะ) เป็นผู้รักษาอยู่ เมื่อนางยักษ์เห็นพระเจ้าจิตตราชกับมิจฉัตตะอำมาตย์ ล่วงล้ำเข้ามาในป่าที่ตนรักษาอยู่ จึงออกวิ่งไล่จับเพื่อจะเอามาเป็นอาหาร ฝ่ายมิจฉัตตะอำมาตย์เมื่อเห็นมี

...นางยักษ์วัฏฏทุกขีจึงตอบว่า ท่านจะมีฤทธิมีอานุภาพอย่างไร ก็ไม่พ้นมือของข้าพเจ้าไปได้ อย่าว่าแต่ท่านผู้เป็นมนุษย์เลย แม้นาค ครุฑ เทวดา อินทร์ พรหม ไม่ว่าใครทั้งนั้น เมื่อหลงเข้ามาในป่าวัฏฏะแล้ว...

อันตรายเกิดขึ้น จึงรีบขี่ม้าหนีไปได้ก่อนไม่ยอมอยู่เป็นเพื่อนช่วยเหลือ ปล่อยให้พระเจ้าจิตตราชผจญกับอันตรายแต่องค์เดียว

นางยักษ์วัฏฏทุกขีก็ตรงเข้าขวางพระเจ้าจิตตราชไว้ และบอกว่าจะต้องตกเป็นอาหารของนางในวันนี้ พระเจ้าจิตตราชจึงตรัสตอบว่า ท่านไม่อาจจะจับเรากินเป็นอาหารได้ เพราะเรามีฤทธิ์มีอานุภาพมาก (มหิทฺธานุภาวํ) ล่องหนหายตัวได้ (อสรีรํ) มีกำลังไปทางไหนได้รวดเร็วทันใจ (ลหุกํ) ไปทางบกทางน้ำทางอากาศไกลใกล้สักเท่าไรก็ไปได้ (ทูรงฺคมํ) ใคร ๆ ยากที่จะเห็นตัวเราได้ (สุทุทฺทสํ)

นางยักษ์วัฏฏทุกขีจึงตอบว่า ท่านจะมีฤทธิ์มีอานุภาพอย่างไร ก็ไม่พ้นมือของข้าพเจ้าไปได้อย่าว่าแต่ท่านผู้เป็นมนุษย์เลย แม้นาค ครุฑ เทวดา อินทร์ พรหม ไม่ว่าใครทั้งนั้น เมื่อหลงเข้ามาในป่าวัฏฏะแล้ว ก็ต้องตกอยู่ในอำนาจของข้าพเจ้า ผู้ที่สร้างทุกข์ให้แก่ทุกคนที่เข้ามาอยู่ในป่าวัฏฏะทั้งหมด

ในขณะที่พระเจ้าจิตตราชกำลังจะเสียทีถูกนางยักษ์วัฏฏทุกขีจับกินเป็นอาหาร ก็มีพระฤาษีองค์หนึ่งรีบมาช่วยไว้

พระฤาษีองค์นี้ชื่อว่า พระฤาษีไตรลักษณญาณ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) อยู่ที่ภูเขาจิตตบรรพรต (ภูเขาใจ) เจริญพรหมวิหาร (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) เป็นปกติ ทราบได้ด้วยญาณว่า นางยักษ์วัฏฏทุกขีกำลังจะจับพระเจ้าจิตตราชกินเป็นอาหาร จึงรีบเหาะมา แล้วตวาด

...เจ้าหญิงตัณหา เป็นคนมีนิสัยอยากได้ไม่รู้จักเพียงพอ ยิ่งได้มากเท่าไรยิ่งชอบไม่ว่าจะได้มาอย่างไร จะได้มาในทางดีหรือทางชั่ว เอาทั้งนั้น...

นางยักษ์วัฏฏทุกขี พอนางยักษ์เห็นพระฤาษีไตรลักษณญาณก็ตกใจกลัว เพราะเคยปราบปรามกันมา จึงรีบหนีหายไป

พระฤาษีจึงถามเรื่องราวว่าไปยังไงมายังไง จึงพลัดเข้ามาในป่าวัฏฏะเช่นนี้ พระเจ้าจิตตราชจึงตรัสบอกพระประวัติและบอกความประสงค์ว่า จะไปตอบปัญหาของเจ้าหญิงตัณหา เจ้าหญิงราคา เจ้าหญิงอรดี พระธิดาของพระเจ้าเวทนาที่เมืองปัจจยาการนครเพื่อจะได้นำมาเป็นพระมเหษี

พระฤาษีจึงทูลว่า เจ้าหญิงทั้ง ๓ ท่านรู้จักดีเป็นคนสวยจริง แต่นิสัยไม่ดีทุกคน คือ

เจ้าหญิงตัณหา เป็นคนมีนิสัยอยากได้ไม่รู้จักเพียงพอ ยิ่งได้มากเท่าไรยิ่งชอบไม่ว่าจะได้มาอย่างไร จะได้มาในทางดีหรือทางชั่ว เอาทั้งนั้น

เจ้าหญิงราคา เป็นคนมีนิสัยรักง่ายหน่ายเร็ว ไม่มีความแน่นอน เดี๋ยวรักคนนั้น เดี๋ยวรักคนนี้ เปลี่ยนความรักอยู่เรื่อยไป

เจ้าหญิงอรดี เป็นคนมีนิสัยริษยา ไม่อยากให้ใครได้ดี เห็นใครได้ดีก็พยายามเข้าขัดขวางทำให้แตกสามัคคีกัน

เมื่อพระเจ้าจิตตราชได้ฟังพระฤาษีไตรลักษณญาณชี้แจงถึงนิสัยที่ไม่ดีของเจ้าหญิงทั้ง ๓ ก็เกิดความเบื่อหน่ายในเจ้าหญิงทั้ง ๓ จึงขออยู่ในสำนักของพระฤาษีเพื่อศึกษาวิชา พระฤาษีจึงนำไปสู่ภูเขาจิตตบรรพรต แล้วสอนให้เจริญพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และเจริญพระไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จนมีความชำนาญ

ฝ่ายมิจฉัตตะอำมาตย์เมื่อหลบหนีนางยักษ์วัฏฏทุกขีก็มิได้ไปห่างไกล คอยสังเกตการณ์ความเป็นไประหว่างนางยักษ์วัฏฏทุกขีกับพระเจ้าจิตตราชอยู่ เมื่อเห็นพระฤาษีไตรลักษณญาณมาตวาดนางยักษ์วัฏฏทุกขีให้หนีไป แล้วพาพระเจ้าจิตตราชไปสู่ภูเขาจิตตบรรพรต ก็ตามไปห่าง ๆ ไม่ให้พระฤาษีและพระเจ้าจิตตราชเห็น เมื่อเห็นว่าพระเจ้าจิตตราชเปลี่ยนความคิดจะอยู่กับพระฤาษี จะไม่ไปแก้ปัญหาของเจ้าหญิงทั้ง ๓ ที่เมืองปัจจยาการนคร ก็ร้อนใจ คิดว่าจะต้องไปชวนพระเจ้าจิตตราชให้ไปแก้ปัญหาของเจ้าหญิงทั้ง ๓ ที่เมืองปัจจยาการนครให้จงได้

ในคืนวันหนึ่งเป็นเวลาดึกเงียบสงัด พระฤาษีนอนหลับแล้ว มิจฉัตตะอำมาตย์จึงลอบเข้าไปพบพระเจ้าจิตตราช ๆ เห็นอำมาตย์ก็ดีพระทัยเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดสนิทสนมและไว้วางใจมานาน มิจฉัตตะอำมาตย์แกล้งทูลว่า เมื่อเห็นนางยักษ์วัฏฏทุกขีมันมาขวางหน้า ก็นึกว่าเราทั้ง ๒ เป็นแต่เพียงมนุษย์ คงไม่อาจจะต่อสู้นางยักษ์วัฏฏทุกขีได้ จึงได้รีบไปบอกให้ฤาษีมาช่วยไว้ แล้วก็คอยสังเกตดูเหตุการณ์อยู่ เมื่อเห็นพระองค์หลงเชื่อ

พระฤาษีจะอยู่ที่นี่เรื่อยไป พระองค์ก็จะต้องแก่ตายเปล่าอยู่ที่ภูเขาในป่านี้เป็นแน่ พระองค์ควรจะลาพระฤาษีไปเมืองปัจจยาการนครเพื่อแก้ปัญหา เอาเจ้าหญิงทั้ง ๓ มาเป็นพระมเหษีให้จงได้ แต่อย่าบอกพระฤาษีโดยตรง เพราะจะต้องถูกพระฤาษีห้ามไม่ให้ไป ต้องหลอกว่าจะกลับไปเมืองกายนคร เพื่อพบพระบิดาพระมารดาเพราะจากมานานแล้ว พระเจ้าจิตตราชก็เชื่อมิจฉัตตะอำมาตย์ ตกลงพระทัยว่า จะต้องไปเมืองปัจจยาการนครให้จงได้

ในวันรุ่งขึ้นพระเจ้าจิตตราชจึงเข้าไปทูลลาพระฤาษีว่าจะกลับไปกายนครเพื่อพบกับพระบิดาพระมารดา เพราะจากพระองค์มานานแล้ว พระฤาษีก็ทราบด้วยญาณจึงพูดว่า เจ้าไม่ต้องโกหก เรารู้ว่าเจ้าจะไปแก้ปัญหาของเจ้าหญิงทั้ง ๓ ที่เมืองปัจจยาการนคร พระเจ้าจิตตราชก็รับว่าเป็นความจริง จึงขออภัยพระฤาษีที่ได้ตรัสโกหกท่าน

พระฤาษีจึงทูลว่า เมื่อพระองค์ตั้งใจจะไปจริงก็ไม่อาจจะห้ามได้ แต่จะมอบแว่นวิเศษ ชื่อว่าแว่น **"วิชามัย"** (ความรู้) ไป แว่นนี้เมื่อถึงคราวอับจนไม่อาจจะแก้ปัญหาได้ ให้เอาแว่นส่อง ก็จะสามารถรู้วิธีแก้ปัญหาได้ แต่อย่าบอกใครเป็นอันขาดว่ามีแว่นวิชามัย ถ้าขืนบอกไปจะมีอันตราย

พระเจ้าจิตตราชขอบใจฤาษี แล้วก็กราบลาพระฤาษี ๒ คนกับมิจฉัตตะอำมาตย์ ขี่ม้าอิริยาบถไปจนถึงเมืองปัจจยาการนคร ก็เข้าไปพักอาศัยอยู่ที่กระท่อมของยายมายาวี (เจ้าเล่ห์) ผู้เฝ้าสวนหลวงของเมืองปัจจยาการนคร ถามยายมายาวี

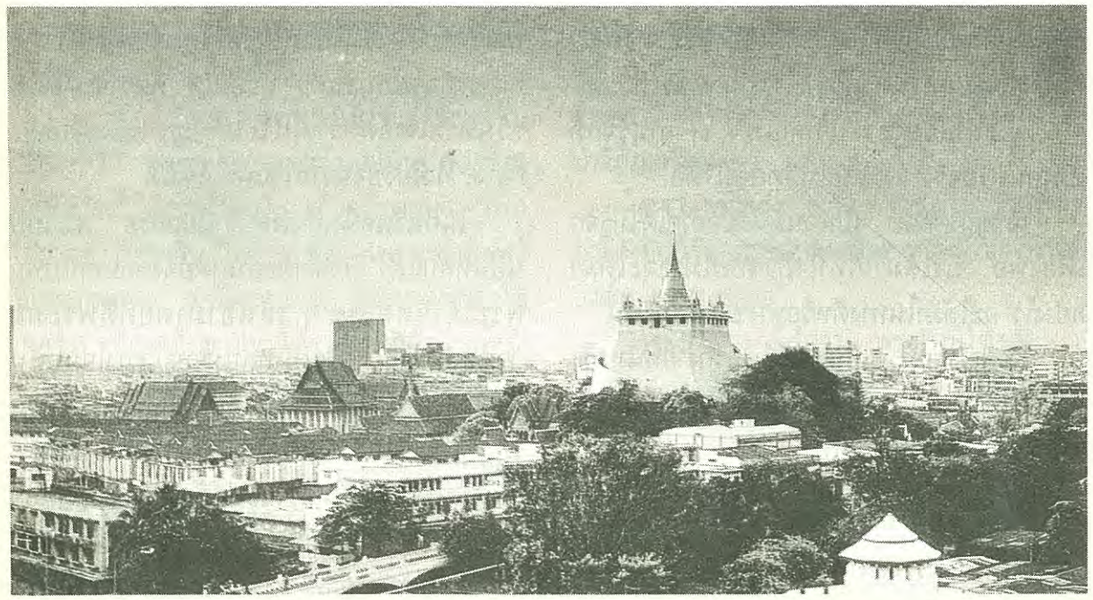

ว่าเขาแก้ปัญหาของเจ้าหญิงทั้ง ๓ ที่ไหน ยายมายาวีไม่รู้จักพระเจ้าจิตตราช คิดว่าเป็นคนธรรมดาจึงบอกว่า เขาแก้กันที่โรงมณฑป (โรงพิธี) ที่ท้องสนามหลวง

รุ่งขึ้น พระเจ้าจิตตราชกับมิจฉัตตะอำมาตย์ก็พากันไปรออยู่ที่ท้องสนามหลวง พระเจ้าเวทนาจึงทรงพาเจ้าหญิงทั้ง ๓ ไปสู่มณฑปที่ท้องสนามหลวง เมื่อเจ้าหญิงทั้ง ๓ ขึ้นประทับนั่งบนบัลลังก์เพื่อจะถามปัญหา พระเจ้าจิตตราชเข้าไปกราบทูลพระเจ้าเวทนาขออาสาตอบปัญหาของเจ้าหญิงทั้ง ๓ พระเจ้าเวทนาจึงทรงรับสั่งว่า จะต้องทำสัญญาว่าถ้าแก้ปัญหา ๕ ข้อไม่ได้ แม้แต่ข้อใดข้อหนึ่งต้องยอมเป็นทาสรับใช้เจ้าหญิงทั้ง ๓ จนตลอดชีวิต แต่ถ้าสามารถตอบปัญหาได้ทั้ง ๕ ข้อ ก็จะได้เจ้าหญิงทั้ง ๓ เป็นภรรยาและได้ครองเมืองปัจจยาการนครด้วย พระเจ้าจิตตราชก็ทรงรับว่าจะปฏิบัติตามสัญญาทุกประการ พระเจ้าเวทนาจึงรับสั่งให้เจ้าหญิงทั้ง ๓ เริ่มถามปัญหาได้

วาระที่ ๑ เจ้าหญิงตัณหาจึงตรัสถามปัญหาว่า ทำไมคนตายแล้วเขาจึงผูกตราสัง ๓ เปลาะ คือ ที่คอ ๑ ที่มือทั้งสอง ๑ ที่เท้าทั้งสอง ๑ แล้วจึงนำลงหีบ และไปเก็บ ไปฝัง หรือไปเผา

พระเจ้าจิตตราชตอบไม่ได้ จึงแอบส่องแว่นวิชามัยจึงรู้และตอบได้ว่า เขาทำเป็นปฤษณาธรรมสอนคนเป็นให้ได้ความรู้ว่า

๑. ห่วงที่ผูกคอ หมายถึงบุตรเป็นห่วงผูกคอ

๒. ห่วงที่ผูกมือ หมายถึงคู่ครองเป็นห่วงผูกมือ

๓. ห่วงที่ผูกเท้า หมายถึงทรัพย์สมบัติเป็นห่วงผูกเท้า

ดังคำโคลงสุภาษิตโลกนิติว่า

ปุตฺโต คีเว	มีบุตรบ่วงหนึ่งเกี้ยว	พันคอ
ธนํ ปาเท	ทรัพย์ผูกบาทาคลอ	หน่วงไว้
ภริยา หตฺเถ	ภรรยา (สามี) เยี่ยงอย่างปอ	รึงรัด มือนา
	สามบ่วงใครพ้นได้	จึ่งพ้นสงสาร

เป็นอันว่าพระเจ้าจิตตราชตอบถูก แต่ว่าปัญหาทุกข้อพระเจ้าจิตตราชตอบด้วยตนเองไม่ได้เลย ต้องแอบส่องแว่นวิชามัยจึงตอบได้ทุกครั้งไป

วาระที่ ๒ เจ้าหญิงราคาตรัสถามปัญหาว่าอะไรเป็นไฟร้อนที่สุดในโลกนี้

จิตตราชตอบว่า ไฟ ๓ กอง คือ ราคัคคิ ไฟคือราคะ (ความกำหนัดยินดี) โทสัคคิ ไฟคือโทสะ (ความประทุษร้าย) โมหัคคิ ไฟคือโมหะ (ความหลงใหล) เป็นไฟร้อนที่สุดในโลก

วาระที่ ๓ เจ้าหญิงอรดีตรัสถามปัญหาว่าอะไรเป็นของเที่ยงที่สุดในโลกนี้

จิตตราชตอบว่า ความตายเป็นของเที่ยงที่สุดในโลกนี้ (ธุวํ มรณํ ความตายเป็นของเที่ยง)

วาระที่ ๔ เจ้าหญิงตัณหาตรัสถามปัญหาว่าในโลกนี้อะไรเป็นของหนักที่สุด

จิตตราชตอบว่า ขันธ์ ๕ เป็นของหนักที่สุดในโลก (ภารา หเว ปญฺจกฺขนฺธา ขันธ์ ๕ เป็นภาระที่หนักแท้)

ในระหว่างที่พระเจ้าจิตตราชทรงตอบปัญหาถูกแต่ละข้อนั้น พระเจ้าเวทนาไม่สบายพระทัย

ตลอดเวลา เมื่อการตอบปัญหาข้อที่ ๔ เสร็จ จึงทรงรับสั่งว่าเวลานี้ก็เย็นแล้ว ให้หยุดการถามการตอบปัญหาไว้ก่อน พรุ่งนี้จึงค่อยมาถามและตอบกันใหม่

พระเจ้าจิตตราชก็ต้องยอม เพราะเป็นพระราชบัญชาของพระเจ้าเวทนา แต่ในใจอยากจะตอบปัญหาข้อที่ ๕ เสียให้เสร็จสิ้นในวันนี้ จะได้มีโอกาสเชยชมเจ้าหญิงทั้ง ๓ ให้สมใจ จึงจำใจต้องกลับไปพักที่กระท่อมของยายมายาวี

เมื่อพระเจ้าเวทนากลับสู่พระราชวังแล้ว จึงรับสั่งเรียกพระราชธิดาทั้ง ๓ มาพบและตรัสบอกว่า พระเจ้าอวิชชากับพระนางโมหาราชเทวี เมืองกายนคร ได้มีพระราชสาส์นมาถึงพ่อ ขอเจ้าทั้ง ๓ ให้เป็นมเหษีของพระเจ้าจิตตราช พระราชโอรสผู้ครองกายนคร พ่อเห็นว่าเป็นวงศ์ที่สมควรกัน จึงยกให้ แต่ได้ขอผลัดไว้ให้หมดเวลาตอบปัญหาเสียก่อน ถ้าจะประกาศเลิกตอบปัญหาก็จะเสียเกียรติที่พูดกันว่า "เป็นกษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ" ฉะนั้น พ่อจึงไม่สบายตลอดเวลาที่เจ้ามาณพแปลกหน้า ตอบปัญหาของเจ้าได้ถูกต้องทุกข้อ เกรงว่าถ้าเขาตอบข้อที่ ๕ ได้ถูกอีก เจ้าจะต้องตกเป็นภรรยาของคนที่เราไม่รู้จักว่าเป็นใคร และพ่อจะเอาลูกสาวที่ไหนไปแต่งให้กับพระเจ้าจิตตราช พ่อจึงให้หยุดตอบปัญหาข้อที่ ๕ ไว้ก่อน เพื่อหาทางแก้ไข เจ้าทั้ง ๓ จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

เจ้าหญิงทั้ง ๓ จึงทูลตอบว่า หม่อมฉันจะแก้ไขไม่ให้ต้องตกเป็นภรรยาของชายแปลกหน้าให้จงได้ ขอเสด็จพ่ออย่าได้หนักพระทัยเลย

เจ้าหญิงทั้ง ๓ ให้คนสนิทสืบดู ก็รู้ว่าพระเจ้าจิตตราชพักอยู่ที่กระท่อมกับยายมายาวีผู้เฝ้าสวนหลวง จึงรับสั่งเรียกยายมายาวีมาเฝ้า และตรัสบอกเป็นความลับว่า มาณพแปลกหน้าทำไมจึงสามารถตอบปัญหาได้ทุกข้อ เพราะมีดีอะไรหรือ ให้ยายมายาวีไปสืบมาให้แล้วรีบนำมาบอก

ยายมายาวีก็ไปถามพระเจ้าจิตตราชว่ามีดีอะไร จึงตอบปัญหาได้ทุกข้อ พระเจ้าจิตตราชก็ไม่ยอมตอบ แม้ยายมายาวีจะอ้อนวอนเท่าไร เพราะถ้าบอกไปจะเป็นอันตราย พระฤาษีไตรลักษณญาณสั่งไว้ไม่ให้บอกใครว่ามีแว่น

ยายมายาวีจึงได้แอบไปถามมิจฉัตตะอำมาตย์ ๆ เป็นคนใกล้ชิดสนิทสนมจึงรู้เรื่องแว่นวิชามัย จึงบอกยายมายาวีว่าพระเจ้าจิตตราชมีแว่นวิชามัย จึงตอบปัญหาได้ทุกข้อ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอะไร เมื่อส่องแว่นวิชามัยแล้วเป็นต้องตอบได้ทั้งหมด ถ้าไม่มีแว่นวิชามัยแล้ว เพียงปัญหาข้อเดียวก็จะตอบไม่ได้

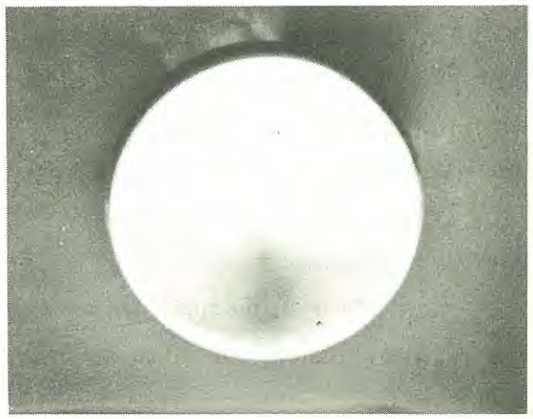

...เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ล้วนแต่เป็นความทุกข์ และยังมีความทุกข์อื่นอีกมากจะทำอย่างไรจึงจะพ้นจากความทุกข์...

ยายมายาวีจึงรีบนำความไปบอกเจ้าหญิงทั้ง ๓ ให้ทรงทราบความลับของพระเจ้าจิตตราช

ในคืนวันนั้น เจ้าหญิงทั้ง ๓ จึงทรงแต่งองค์อย่างงดงามไปหาพระเจ้าจิตตราช และบอกว่าที่ตัดความอายมาหาพระเจ้าจิตตราชถึงที่อยู่ ก็เพราะความรักนำมา รักตั้งแต่แรกเห็นจนไม่อาจทนอยู่ได้ พระเจ้าจิตตราชก็บอกว่าพระองค์ก็รักเจ้าหญิงทั้ง ๓ เช่นเดียวกัน เจ้าหญิงทั้ง ๓ จึงตรัสว่า ถ้ารักจริงอยากจะขอของเป็นที่ระลึกสักอย่าง พระเจ้าจิตตราชตรัสว่าของที่ขอถ้ามีอยู่ในตัวแล้วยินดียกให้ เจ้าหญิงทั้ง ๓ จึงตรัสว่าถ้าอย่างนั้นอยากจะขอแว่นวิชามัยไว้เป็นที่ระลึก พระเจ้าจิตตราชตกพระทัย จึงตรัสบอกความจริงว่าการที่ตอบปัญหาได้ทุกข้อก็เพราะอาศัยส่องแว่นวิชามัย ถ้าไม่มีแว่นแล้วก็ไม่อาจจะตอบได้ การแก้ปัญหายังอยู่อีกข้อหนึ่ง ขอเก็บแว่นเอาไว้เพื่อตอบปัญหาข้อที่ ๕ ก่อน เมื่อตอบปัญหาเสร็จแล้วจะมอบให้ทันที เจ้าหญิงทั้ง ๓ จึงลวงว่าพรุ่งนี้ก็จะถามปัญหาเหมือนอย่างที่ถามมาแล้ว จะไม่ถามเรื่องอื่น ทั้งนี้ก็เพราะความรัก พระเจ้าจิตตราชเชื่อว่าเป็นความจริง จึงมอบแว่นวิชามัยให้เจ้าหญิงทั้ง ๓ ไป

รุ่งขึ้น พอถึงเวลาถามปัญหาข้อที่ ๕ ซึ่งเป็นวาระของเจ้าหญิงราคา เจ้าหญิงราคาจึงตรัสถามว่าคนที่เกิดมาต้องตกอยู่ในกองทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น คือ เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ล้วนแต่เป็นความทุกข์ และยังมีความทุกข์อื่นอีกมากจะทำอย่างไรจึงจะพ้นจากความทุกข์

พระเจ้าจิตตราชตอบไม่ได้ เพราะไม่มีแว่นวิชามัยสำหรับส่อง ก็ต้องตกเป็นทาสรับใช้พระนางตัณหา พระนางราคา พระนางอรดี ทั้ง ๓ องค์

กล่าวถึงพระเจ้าอวิชชาและพระนางโมหาราชเทวี เมื่อได้สู่ขอเจ้าหญิงทั้ง ๓ ให้เป็นมเหษีของพระเจ้าจิตตราชแล้ว ก็มิได้บอกให้พระเจ้าจิตตราชทราบ ทรงคิดว่าจวนครบกำหนดวันนัดหมายที่พระเจ้าเวทนากำหนดให้ไว้ จึงจะตรัสบอกพระเจ้าจิตตราชให้ทรงทราบ แต่เมื่อพระเจ้าจิตตราชกับมิจฉัตตะอำมาตย์หนีหายไป ก็ตกพระทัยให้คนเที่ยวตามหาเท่าไรก็ไม่พบ ครั้นถึงกำหนดวันนัดจึงได้ยกขบวนไปพบพระเจ้าเวทนา ณ เมืองปัจจยาการนคร แล้วตรัสเล่าเรื่องที่พระเจ้าจิตตราชหนีหายไปตามไม่พบ ให้พระเจ้าเวทนาทรงทราบ และทรงปรารภว่า หรือพระเจ้าจิตตราชจะหลบหนีมาตอบปัญหาของเจ้าหญิงทั้ง ๓ บ้างก็อาจจะเป็นได้

พระเจ้าเวทนาจึงรับสั่งให้เบิกนักโทษทาสของเจ้าหญิงทั้ง ๓ ออกมาให้เดินเข้าแถว เพื่อให้พระเจ้าอวิชชากับพระนางโมหาราชเทวีทอดพระเนตรว่า จะมีพระเจ้าจิตตราชตกเป็นนักโทษทาสบ้าง

หรือไม่

พระเจ้าอวิชชากับพระนางโมหาราชเทวี ทอดพระเนตรเห็นพระเจ้าจิตตราช กำลังเดินอยู่ในหมู่นักโทษทาส ก็ทรงจำได้ จึงได้ตรัสบอกแก่พระเจ้าเวทนาให้ทรงทราบ

พระเจ้าเวทนาจึงรับสั่งให้ไปนำพระเจ้าจิตตราชมาเฝ้า แล้วทรงขอโทษเพราะไม่ทรงรู้จักและได้จัดพิธีอภิเษกสมรสพระเจ้าจิตตราชกับเจ้าหญิงทั้ง ๓ ที่เมืองปัจจยาการนคร

พระเจ้าอวิชชากับพระนางโมหาราชเทวี ก็ทรงนำพระเจ้าจิตตราชกับพระนางตัณหา พระนางราคา พระนางอรดี กลับมาครองเมืองกายนครต่อไป

กล่าวถึงพระยามัจจุราชครองเมืองมรณานคร มีนายทหารใหญ่อยู่ ๓ คน คือ หลวงชาติ (ความเกิด) หลวงชรา (ความแก่) หลวงพยาธิ (ความเจ็บไข้) เมื่อทรงทราบว่าพระเจ้าจิตตราชครองเมืองกายนคร รุ่งเรืองด้วยลาภ ยศ สุข สรรเสริญ มีสมบัติบริวารมาก ต้องการจะโจมตีเอาเป็นเมืองขึ้นให้อยู่ในอำนาจ จึงได้ส่งกองทัพทั้ง ๓ ซึ่งมี หลวงชาติ หลวงชรา หลวงพยาธิเป็นแม่ทัพไปโจมตีกายนคร เอาเป็นเมืองขึ้นให้จงได้ เมื่อกองทัพทั้ง ๓ ไปถึง ก็ตั้งล้อมกายนครอยู่โดยรอบไม่ให้ผู้ใดเล็ดลอดหลบหนีออกจากนครไปได้

พระเจ้าจิตตราชเมื่อเห็นข้าศึกยกกองทัพมาล้อมกายนครเช่นนั้น จึงส่งข่าวไปถึงพระสหายผู้มีชื่อว่า พระยาโอสถ (ยา) ครองเมืองเภสัช (เครื่องยา) ถือเฉลว (ไม้ปักปากหม้อยา) เป็นอาวุธ

...การที่พระองค์สร้างกายนครแล้วจะป้องกันพระยามัจจุราชนั้น ไม่มีทางจะป้องกันได้ พระองค์จะต้องไปสร้างเมืองใหม่ชื่อว่า "อมตมหานครนฤพาน" จึงจะสามารถป้องกันพระยามัจจุราชได้...

เมื่อพระยาโอสถทรงทราบข่าวว่า มีข้าศึกยกกองทัพมาล้อมกายนครเมืองของพระสหายก็รีบยกกองทัพเภสัช (เครื่องยา) มากมาย มาโจมตีกองทัพทั้ง ๓ ของพระยามัจจุราชแตกพ่ายไป

พระยามัจจุราชทรงพิโรธ จึงยกกองทัพมาโจมตีกายนครด้วยตนเอง พระยาโอสถก็ไม่อาจจะช่วยป้องกันได้ กายนครก็ถูกกองทัพพระยามัจจุราชตีแตกพ่ายไป

พระเจ้าจิตตราชจึงพาพระนางตัณหา พระนางราคา พระนางอรดี และพระเจ้าอวิชชา และพระนางโมหาราชเทวี หนีออกจากกายนครไปได้ แล้วก็ไปสร้างเมืองใหม่ชื่อกายนครเช่นเดียวกัน

พระยามัจจุราชทรงทราบว่า พระเจ้าจิตตราชไปสร้างเมืองกายนครใหม่ ก็ยกกองทัพไปตีแตกอีก พระเจ้าจิตตราชก็หนีไปสร้างเมืองกายนครอีก พระยามัจจุราชก็ยกกองทัพไปตีแตกอีกเป็นอยู่เช่นนี้หลายครั้งหลายหน

พระเจ้าจิตตราชสร้างกายนครอีก ก็ทรงระลึกขึ้นได้ว่าพระฤาษีไตรลักษณญาณผู้อยู่ที่ภูเขาจิตตบรรพรต เมื่อจะลาจากท่านมา ท่านได้สั่งไว้ว่า ถ้ามีทุกข์ร้อนอะไร ให้ระลึกถึงท่าน ท่านจะมาช่วยแก้ไข

พระเจ้าจิตตราชจึงทรงระลึกถึงพระฤาษีไตรลักษณญาณให้มาช่วยป้องกันพระยามัจจุราชด้วย

พระฤาษีไตรลักษณญาณทราบได้ด้วยญาณว่า พระเจ้าจิตตราชต้องการให้ไปช่วยป้องกันพระยามัจจุราช จึงได้ไปเฝ้าพระเจ้าจิตตราชแล้วทูลว่า การที่พระองค์สร้างกายนครแล้วจะป้องกันพระยามัจจุราชนั้น ไม่มีทางจะป้องกันได้ พระองค์จะต้องไปสร้างเมืองใหม่ชื่อว่า **"อมตมหานครนฤพาน"** จึงจะสามารถป้องกันพระยามัจจุราชได้เพราะพระยามัจจุราชไม่รู้ว่า อมตมหานครนฤพานตั้งอยู่ที่ไหน จึงไม่อาจจะยกกองทัพไปโจมตีได้

แต่การที่จะไปสร้างอมตมหานครนฤพานนั้น จะต้องดำเนินการดังนี้ จึงจะสร้างได้สำเร็จ คือ

๑. ต้องสร้างอาวุธขึ้น ๓ เล่ม คือ

เล่มที่ ๑ ชื่อ**สุตาวุธ (การฟังธรรม)**

เล่มที่ ๒ ชื่อ**วิเวกาวุธ (ความสงบกายสงบใจ)**

เล่มที่ ๓ ชื่อ**ปัญญาวุธ (ความรอบรู้ในกองสังขาร)**

๒. ต้องสร้างรถขึ้น ๑ คัน ชื่อว่า **"รถอริยมรรค"** (ทางประเสริฐ ๘ ประการ)

๓. ต้องตัดใจละทิ้งพระนางตัณหา พระนางราคา พระนางอรดี และพระเจ้าอวิชชา พระนาง-

โมหาราชเทวี เพราะถ้ายังพาเจ้าหญิงทั้ง ๓ กับพระบิดาพระมารดาไปด้วย ก็ไม่สามารถจะข้ามแม่น้ำสำคัญคือแม่น้ำ "สงสารสาคร" ได้ **เพราะรถอริยมรรคที่สามารถจะขับขี่ข้ามแม่น้ำสงสารสาครได้นั้น จะต้องขับขี่ไปเฉพาะคน คนอื่นจะไปด้วยไม่ได้** ถ้าขืนพาเจ้าหญิงทั้ง ๓ และพระบิดา พระมารดาไปด้วย ก็จะต้องล่มจมอยู่ในแม่น้ำสงสารสาคร ไม่อาจจะข้ามไปสร้างอมตมหานครนฤพานได้

พระเจ้าจิตตราชก็ทรงรับคำว่า จะปฏิบัติตามคำแนะนำของพระฤาษีทุกประการ

พระฤาษีไตรลักษณญาณจึงสร้างอาวุธ ๓ เล่ม สร้างรถอริยมรรคให้พระเจ้าจิตตราชฝึกหัดขับขี่ให้คล่องแคล่ว และฝึกหัดใช้อาวุธทั้ง ๓ ให้คล่องแคล่ว

พระยามัจจุราชทรงทราบว่า พระเจ้าจิตตราชทรงสร้างกายนครอีก จึงยกกองทัพไปล้อมเมืองไว้เพื่อโจมตีกายนครให้แตกพ่ายเหมือนกาลก่อน

พระเจ้าจิตตราชก็ถืออาวุธ ๓ เล่ม ขึ้นรถอริยมรรคแล่นออกจากกายนครไปถึงแม่น้ำสงสารสาคร ก็ขับขี่รถอริยมรรคข้ามแม่น้ำพ้นไปได้

พระเจ้าอวิชชา พระนางโมหาราชเทวี พระนางตัณหา พระนางราคา พระนางอรดี รู้ว่าพระเจ้าจิตตราชหนีออกจากนครไป ก็รีบติดตามไป พอไปถึงแม่น้ำสงสารสาครก็ไม่อาจจะข้ามได้ จึงช่วยกันร้องเรียกให้พระเจ้าจิตตราชข้ามมารับไปด้วย

พระเจ้าจิตตราชจึงตรัสตอบว่า ไม่อาจจะกลับมารับได้อีกแล้ว ต้องขอลาไปก่อน แล้วก็ไปสร้างอมตมหานครนฤพานขึ้น

พระยามัจจุราชไม่รู้ว่าพระเจ้าจิตตราชไปสร้างเมืองอยู่ที่ไหน จึงไม่อาจจะยกกองทัพทั้ง ๔ คือ กองทัพชาติ กองทัพชรา กองทัพพยาธิ กองทัพมรณะ ไปโจมตีอมตมหานครนฤพานได้

พระเจ้าจิตตราชจึงทรงเสวยบรมสุขอยู่ในอมตมหานครนฤพาน อย่างที่จะหาสุขใด ๆ ในโลกเปรียบเทียบได้

■■■■

กฎแห่งกรรม

โดย **ส.ณ.วิวัฒน์ แสงถวิล (น.ธ.ตรี)**

...การกระทำทุกอย่างไม่ว่าดีหรือชั่ว ผู้ทำย่อมได้รับผลแห่งการกระทำนั้น คุ้มค่าสาสมกับการกระทำเสมอไป... ...การให้ผลของกรรมดีและกรรมชั่วนั้น ย่อมแน่นอนทรงตัวอยู่เสมอ แต่ก็มีให้ผลสับลำดับกันอยู่บ้างเป็นครั้งคราว ไม่ก่อนไม่หลังกันนัก จึงทำให้การได้รับผลตอบแทนต้องรอเวลาล่าช้าออกไป...

* พระธรรมเทศนา แสดงเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๑

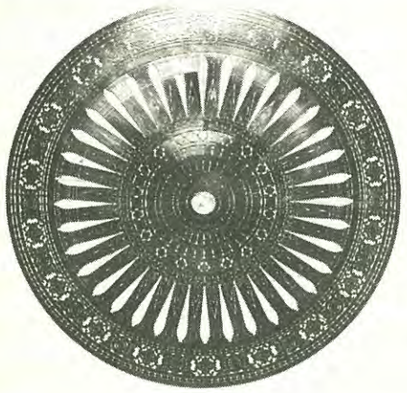

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนายุกาลจำเดิมแต่วันปรินิพพานแห่งองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น บัดนี้ล่วงแล้วได้ ๒๕๓๑ พระวัสสาปรัตยุบันสมัย มีนาคมมาสสุรทินที่ ๖ อาทิตย์วันนี้เป็นปัจจุบันวาร พระพุทธศาสนายุกาลจำเดิมแต่วันเสด็จปรินิพพานแห่งองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น มีนัยอันพึงจะกำหนดนับด้วยประการฉะนี้...

นโม ฯ ฯ สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ ครั้ง)

"กมฺมสฺโกมฺหิ กมฺมทายาโท กมฺมโยนิ กมฺมพนฺธุ กมฺมปฏิสฺสรโณ ยํ กมฺมํ กริสฺสามิ กลฺยาณํวา ปาปกํวา ตสฺสทายาโท ภวิสฺสามิ"

ณ บัดนี้อาตมภาพจักได้แสดงพระธรรมเทศนาพรรณนาเรื่องกฎแห่งกรรมพอเป็นเครื่องประดับสติปัญญา เพิ่มกุศล บุญราศีแด่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และญาติโยมทั้งหลายที่มาประชุมกัน ณ ที่นี้

คำว่า **"กฎแห่งกรรม"** หมายความว่า **การกระทำทุกอย่างไม่ว่าดีหรือชั่ว ผู้ทำย่อมได้รับผลแห่งการกระทำนั้น คุ้มค่าสาสมกับการกระทำเสมอไป คือผู้ทำดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ผู้ทำมากย่อมได้มาก ผู้ที่ทำน้อยก็ย่อมได้น้อย** เช่น เราเอากำปั้นทุบโต๊ะ ถ้าทุบแรงก็เจ็บมาก ถ้าทุบเบาก็เจ็บน้อย การกระทำทุกอย่างผลสนองตอบจะต้องพอเหมาะพอดีและสมดุลกันเสมอ ดังนี้แหละเรียกว่า "กฎแห่งกรรม" คำบาลีที่ได้อัญเชิญเป็นอุเทศบท ณ เบื้องต้นเป็นพระพุทธพจน์ที่ทรงตรัสเรื่องกรรมว่า **สัตว์โลกมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นผู้นำไปเกิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เมื่อทำกรรมอย่างใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้นเสมอไป**

อันคนและสัตว์ที่เกิดมาในโลกนี้ย่อมตกอยู่ในอำนาจของกรรมทั้งสิ้น ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นจอมจักรพรรดิ, ศาสดาเอกแห่งโลก, ยาจกหรือวณิพก ก็ไม่มีใครล่วงพ้นขอบเขตของกรรมไปได้ ใครทำกรรมอันใดไว้ ก็ย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้นเสมอไป เหมือนหว่านพืชชนิดใดไว้ก็ย่อมได้รับผลชนิดนั้น ถ้าหว่านพืชคือกรรมดี ความสุขกาย สบายใจก็ตามมา ถ้าหว่านพืชเป็นกรรมชั่ว ความทุกข์ความเดือดร้อนก็จะตามมาเช่นเดียวกัน กรรมมีหน้าที่จำแนกแจกคนและสัตว์ให้ดีหรือชั่ว ให้สุขทุกข์ต่าง ๆ กัน และควบคุมไปตามกฎเกณฑ์แห่งกรรมนั้นเสมอไปสมตามนัยแห่งธรรมภาษิตว่า **กมฺมุนา วตฺตตีโลโก กมฺมุนา วตฺตตี ปชา กมฺมนิ พนฺธวา สตฺตา ขตฺสฺสานีว ยายโต** แปลว่า**โลกหมุนไปตามกรรม ประชาชนคือหมู่สัตว์ก็หมุนไปตามกรรม เพราะสัตว์และบุคคลเกี่ยวพันกับกรรม เหมือนล้อรถย่อมหมุนติดไปกับรถฉันนั้น** เหตุนี้คนและสัตว์ผู้เกิดมาจึงหนีกรรมไม่พ้น เพื่อให้ได้ทราบชัดถึงกฎแห่งกรรมโดยแจ่มแจ้ง ไม่ไขว้เขว ในการที่จะใช้ดุลยพินิจพิจารณากรรม จึงขอนำเอาหลักของกรรมวิธี ๑๒ อย่าง ซึ่งมีลักษณะและวิธีการแสดงผลดีชั่ว ตามคราว ตามกิจ และตามลำดับดังต่อไปนี้

กรรมที่ให้ผลตามคราวที่ทำมี ๔ อย่างคือ

๑. **ทิฏฐธัมมเวทนียกรรม** คือกรรมที่ให้ผลในชาตินี้จัดเป็นกรรมแรง จึงให้ผลในชาตินี้ทันตาเห็น คือผู้ทำกรรมย่อมได้รับผลในชาตินี้ภพนี้ทีเดียว

๒. **อุปปัชชเวทนียกรรม** คือกรรมที่ให้ผลต่อเมื่อไปเกิดแล้วในภพหน้า

๓. **อปราปรเวทนียกรรม** คือกรรมที่ให้ผลในภพสืบ ๆ ไป กรรมนี้มีกำลังน้อยที่สุด จักให้ผลต่อเมื่อพ้นจากชาติหน้าไปแล้ว

๔. **อโหสิกรรม** กรรมนี้ให้ผลสำเร็จแล้วเป็นกรรมชนิดล่วงเวลาเลิกให้ผล เหมือนเมล็ดพืชที่สิ้นยางแล้วฝ่อแล้วเพาะไม่ขึ้น กรรมชนิดนี้ผู้ทำไม่ได้รับผลดีชั่วเลย เพราะเลิกแล้วต่อกัน

กรรมที่ให้ผลตามกิจหรือตามหน้าที่ ๔ อย่างคือ

๑. **ชนกกรรม** คือกรรมแต่งให้เกิด สามารถช่วยผู้ทำให้เคลื่อนย้ายจากชาติหนึ่งแล้วไปเกิดในชาติอื่น ๆ ได้ เปรียบเหมือนบิดาผู้ให้บุตรเกิด

๒. **อุปัตถัมภกกรรม** คือกรรมที่สนับสนุนกรรมอื่นฝ่ายข้างเดียวกันให้ได้ผลเร็วและแรงขึ้น กรรมนี้ไม่มีสิทธิ์ให้เกิดได้เองแต่เมื่อชนกกรรมแต่งให้เกิดแล้วจึงเข้าสนับสนุนส่งเสริม เหมือนแม่นมเลี้ยงทารกที่คนอื่นให้เกิดแล้ว

๓. **อุปปีฬกกรรม** คือกรรมที่บีบคั้นเบียดเบียนกรรมอื่นฝ่ายตรงกันข้ามมิให้ให้ผลเต็มที่ มีส่วนร่วมกับชนกกรรมอีกเหมือนกัน คือถ้าชนกกรรมแต่งปฏิสนธิแล้ว ก็เข้าบีบคั้น มิให้ชนกกรรมผลิตผลได้เต็มที่ ถ้าชนกกรรมเป็นกุศล แต่ปฏิสนธิให้เกิดดีแล้ว กรรมนี้ก็เข้าบีบคั้นไม่ให้ได้ดี เช่นเกิดดีแต่ตายไม่ดี ถ้าชนกกรรมเป็นอกุศล แต่งปฏิสนธิข้างชั่ว กรรมนี้ก็เข้าไปกันท่า คือช่วยให้ชั่วน้อย ๆ เข้ารอยว่า ต้นร้ายปลายดีไม่มีโทษ

๔. **อุปฆาตกรรม** คือกรรมที่ตัดรอน กรรมนี้ไม่มีส่วนร่วมกับชนกกรรม แลอุปัตถัมภกกรรม แต่มีส่วนร่วมกับอุปปีฬกกรรม เว้นแต่รุนแรงกว่า คือตัดรอนผลแห่งชนกกรรม และอุปปีฬกกรรมให้ขาดออกไป แล้วเข้าให้ผลแทนที่เสียเอง

กรรมที่ให้ผลตามลำดับที่ทำ ๔ อย่างคือ

๑. **ครุกรรม** กรรมหนัก คือหนักกว่ากรรมชนิดอื่น ๆ ถ้าเป็นฝ่ายอกุศล ได้แก่อนันตริยกรรม ๕ คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้าให้ห้อพระโลหิต และทำลายสงฆ์ให้แตกกัน ฝ่ายกุศลได้แก่พระโลกุตตรธรรม ๘ คือมรรค ๔ ผล ๔ กรรมนี้ถ้ามีขึ้นย่อมสามารถให้ผลก่อนกรรมอื่น ๆ เพราะมีน้ำหนักมาก

๒. **พหุลกรรม** กรรมชิน ได้แก่กรรมที่ทำมามากจนเคยชิน หรือจะเรียกว่า อาจิณณกรรม กรรมที่เคยประพฤติมาจนชินก็ได้ กรรมนี้เองถ้าครุกรรมไม่มี กรรมนี้ก็ย่อมให้ผลก่อนกรรมอื่น ๆ

๓. **อาสันนกรรม** กรรมเมื่อจวนเจียน ได้แก่ กรรมที่ทำเมื่อใกล้ตาย เมื่อพหุลกรรมไม่มี กรรมนี้จึงให้ผล

๔. **กตัตตากรรม** กรรมแต่สักว่าทำ คือทำโดยไม่จงใจ เช่นยุงกัดรู้สึกเจ็บ เอามือลูบถูกยุงตาย เมื่อกรรมอื่นไม่มี จึงถึงคราวกรรมนี้ให้ผล และผลแห่งกรรมนี้ ก็นิดหน่อย เหมือนลูกศรที่คนบ้ายิง บางคราวก็ไปตรง บางคราวก็เปะปะไปตามเรื่อง เช่นเดียวกับโทษที่มีแก่คนที่ทำผิดด้วยความเลินเล่อเผลอสติฯ รวมความว่า

กรรมให้ผล ตามควารที่ทำ ๔ อย่าง
กรรมนี้ให้ผล ตามกิจที่ทำ ๔ อย่าง
กรรมนี้ให้ผล ตามลำดับ ๔ อย่าง

รวมเป็นกรรมที่ให้ผล ๑๒ อย่าง แต่เมื่อกล่าวโดยย่อแล้ว กรรมก็คงมีเพียง ๒ อย่าง คือ กรรมดีและกรรมชั่ว อันการให้ผลของกรรมดีและกรรมชั่วนั้น ย่อมแน่นอนทรงตัวอยู่เสมอ แต่ก็มีให้ผลสับลำดับกันอยู่บ้างเป็นบางคราว ไม่ก่อนไม่หลังกันนัก จึงทำให้การได้รับผลตอบแทนต้องรอเวลาล่าช้าออกไป จนถึงกับเปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติ เปลี่ยนอัตภาพร่างกายใหม่ จึงได้รับผลก็มีเพราะกรรมมัวไปแย่งกันให้ผล จึงทำให้คนส่วนมากหลงเข้าใจผิดคิดว่าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว แต่ความเป็นจริงแล้วกรรมดีกรรมชั่วยังไม่ให้ผล เพราะกรรมฝ่ายตรงข้ามแย่งให้ผลไปเสียก่อน แต่ถึงอย่างไรกรรมดีกรรมชั่วที่เราทำไว้ผู้ทำย่อมจักต้องได้รับผลแห่งกรรมแน่นอน จะต่างกันก็แต่ช้าหรือเร็วเท่านั้น

ที่ชี้แจงแสดงมานี้ก็พอสมควรแก่เวลา ขอสมมุติยุติธรรมมิกถาตามอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้

■■■■

แวดวงธรรมกาย

โดย **วิชชาธร**

ในโอกาสใดของชีวิตก็ตาม ที่เราสามารถขจัดนิวรณ์ธรรม อันเป็นธุลีซึ่งบดบังดวงจิตให้เศร้าหมองออกไปเสียได้แล้ว ความแจ่มใสเบิกบานนุ่มนวลภายใน ก็จักถูกเปิดออกมาท่ามกลางความเงียบสงบและหยุดนิ่งแห่งอารมณ์ทั้งหลาย ความอ่อนโยนและความสงบนิ่งของใจที่แจ่มใสนั้นแหละ จะเป็นภาชนะที่รองรับการหลั่งไหลของความรู้ความเห็น ที่จะประมวลคลุกเคล้าหล่อหลอมกันเข้ามาจนเต็มส่วนดีแล้ว และพร้อมที่จะใช้เป็นประโยชน์ต่อไป ดังที่เรียกว่า **"ญาณทัสสนะ"** นั่นเอง

บางที "ญาณทัสสนะ" อาจจะเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ที่ดีถึงความน่าสะพรึงกลัวของชีวิตสัตว์ ที่ถูกฉุดลากให้ล้มลุกคลุกคลานอยู่ในสังสารวัฏ อันยาวนานไม่รู้สิ้นนี้ได้ และตราบเท่าที่ความละคลายลงในความยึดมั่นถือมั่น ในตัวตนบุคคลเราเขา ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายได้เกิดขึ้นแล้วแก่ผู้ทรงคุณธรรมดังกล่าว ย่อมจะเรียกได้ว่า เขาเหล่านั้นไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้พบเห็นแสงแห่งธรรมของพระศาสนาที่จะนำพาให้ได้ก้าวเดินไปสู่อริยมรรคเบื้องหน้าโน้น...

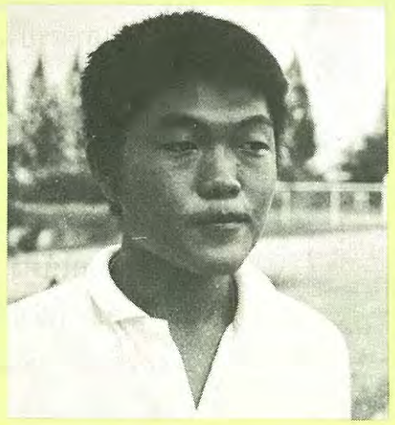

สัทธา ชัยศิริพานิช อายุ ๑๗ ปี
โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย นครปฐม

▷ วิธีการสอนของที่สถาบันนี้เข้าถึงตัวดีครับ พอไม่เข้าใจอะไรก็ถามข้อสงสัยได้เลย เมื่อเวลามีการแยกกลุ่ม อีกอย่างยังช่วยให้สมาธิก้าวหน้าได้เร็วด้วยครับ เพราะรู้สึกเป็นกันเอง ไม่มีกังวล

▷ ที่นี่นอกเหนือจาก

การนั่งสมาธิแล้ว ผมยังได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาทางพระพุทธศาสนาพิธีการต่าง ๆ ในวันสงกรานต์ที่เป็นวัฒนธรรมไทยด้วยครับ

▷ ได้เคยฝึกสมาธิมาก่อนบ้างแล้วที่โรงเรียนครับ ที่มานี่เป็นเพราะอาจารย์ชวนมาก็เลยมาด้วยครับ

▷ ผมมีพี่น้อง ๔ คน รวมทั้งตัวผมด้วย อีก ๓ คนนั้นยังไม่สนใจปฏิบัติเจริญภาวนา แต่ต่อไปคิดว่าจะชวนพี่น้องมาฝึกปฏิบัติบ้างครับ

▷ เมื่อปฏิบัติภาวนามากขึ้น มาถึงตอนนี้ก็มีความรู้สึกระมัดระวังมากขึ้น มีความสำนึกมีความรับผิดชอบตัวเองมากขึ้นครับ

▷ ใช้เวลา ๕ วันครับถึงได้เห็นดวงปฐมมรรค แต่ตอนนี้เรียนไปถึง ๑๘ กายแล้วครับ

▷ ในใจตนเองตอนนี้มีความรู้สึกให้อภัยผู้อื่นมากขึ้น มีความอดกลั้นต่อความโกรธมากขึ้นด้วยครับ

▷ ไม่อยากให้พวกเขาไปใช้เวลาทำอย่างอื่น ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์เลยครับ อยากให้เขาพากันมาปฏิบัติธรรม เพราะเมื่อทำสมาธิได้แล้ว ก็มีผลต่อการเรียนครับ คือมีความจำดีขึ้น อีกอย่างก็ยังได้บุญกุศลอีกด้วยครับ

๐๐๐

นงลักษณ์ โตสงวน
ธุรกิจส่วนตัว ลำปาง

▷ ครั้งแรกที่ได้ฝึกใจก็เป็นแบบบริกรรมภาวนาว่า นะมะพะทะ แล้วกำหนดลมหายใจ ได้เคยทำมาแล้วประมาณ ๒ ปี สำหรับการกำหนดลมหายใจนะคะ

▷ ที่ได้เปลี่ยนมาฝึกแบบสัมมาอะระหังนี่ก็ ด้วยเหตุที่ย้ายมาอยู่ลำปางและรู้จักวัดเกาะนี้ก็นานนะคะ แต่เมื่อที่นี่เริ่มสอนวิชชาธรรมกาย ก็เลยลองปฏิบัติ เพราะท่านอาจารย์ณรงค์ โฆสะโก ได้แนะนำให้รู้จักท่านอาจารย์วิบูลย์

▷ ครั้งแรกที่เห็นจริง ๆ นั้นยังเห็นไม่ชัดเจน ก็ไปบอกอาจารย์วิบูลย์ ท่านก็บอกให้ตั้งใจให้ถูกที่และทำให้จริงจัง ก็จะได้ผล ดิฉันก็เลยไปทำต่อที่บ้าน

โดยไม่ทำงานอื่นเลย และมีความตั้งใจว่าจะต้องทำให้ได้ พอเอาจริงเข้า ๗ วันก็ได้ค่ะ

▷ อันนี้ไม่เป็นอุปสรรคแก่ครอบครัวเลย เพราะแฟนเขาสนับสนุนนะคะ กลับบังเกิดผลดีกับครอบครัวด้วย เพราะพอปฏิบัติเข้าไปมากแล้วตัวเราก็รู้สึกมีเหตุมีผลมากขึ้น มีสติยับยั้งมากขึ้น ได้โอกาสในการสร้างทาน ทำบุญกุศลได้เต็มที่

▷ เมื่อเข้ามาปฏิบัติธรรมแล้ว มีผลทำให้จิตใจมั่นคงขึ้นกว่าเดิม เวลาทำงานก็มีการตัดสินใจได้ดีขึ้น จิตใจสบาย

▷ เรื่องการครองจีวรของธรรมกายพระพุทธเจ้าที่เห็นนั้นเป็นการครองแบบธรรมดา คือมีผ้าจีวรผ้าสังฆาฏิครบ แต่ไม่มีผ้ารัดอกค่ะ

▷ บางครั้งอุปสรรคจากครอบครัวก็เป็นข้อสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้ทำไม่ได้ อาจพูดได้ว่ามีส่วนทำให้เขาไม่มีเวลาเข้ามาปฏิบัติธรรม ดิฉันเคยพบมาแล้ว อย่างเพื่อนบ้านของดิฉันเองนะคะ จะไม่ค่อยมีเวลาและบางทีครอบครัวก็ไม่สนับสนุน จึงได้แต่แนะนำไปนะคะว่า ถ้าเมื่อไหร่พอมีเวลาก็ให้มาที่วัด มาฟังข้อปฏิบัติจากพระอาจารย์บ้าง แล้วก็เอาไปทำที่บ้าน เมื่อได้ผลอย่างไรก็ให้มาบอก ซึ่งความจริงตัวเขาก็อยากมานะคะ

▷ ประทับใจถูกใจกับแนววิชชาธรรมกายค่ะ เพราะสามารถเห็นสภาพจริง ๆ ที่ผู้ทำบาปทำกรรมไว้ว่าได้รับผลจริง อย่างเช่นผู้ที่ได้รับกรรมอยู่ในนรกเป็นต้น และถ้าพบว่าใครจะพลาดพลั้งทำบาปกรรมเช่นอย่างนั้นละก็ และถ้าพอจะบอกเตือนกันได้ ก็จะบอกจะเตือนพร้อมกับให้เหตุและผลตามที่เป็นจริง ซึ่งก็หมายถึงว่าเราก็สามารถช่วยผู้อื่นได้อีกด้วย

๐๐๐

เกศแก้ว ทวีคูณ อายุ ๑๖ ปี
โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย นครปฐม

▷ เดิมตอนอยู่ที่บ้านก็ไม่ได้ฝึกสมาธิค่ะ มาได้ฝึกเอาที่โรงเรียน เพราะเขามีการอาราธนาพระมาสอน ตอนนั้นก็ฝึกทำแบบพุทโธค่ะ

▷ ที่มาสถาบันเพราะพี่สาวเคยมาฝึกอบรมที่นี่ แล้วพอกลับไปบ้านเขาก็ดีขึ้น มีความสงบไม่ฟุ้งซ่านเหมือนเมื่อก่อนโน้น ก็เลยมาฝึกบ้างค่ะ

▷ ชอบวิธีการสอนที่มีการแบ่งกลุ่มออกไปปฏิบัติค่ะ เพราะทำให้เรามีสมาธิดีขึ้น ช่วยให้เราเป็นสมาธิได้เร็วกว่าการนั่งรวมกันเยอะ ๆ สามารถถามปัญหาได้ด้วย

▷ ตอนแรก ๆ ที่มารู้สึกร้อน เพราะพอดีเป็นฤดูร้อนแล้วต้นไม้ยังไม่โตเท่าไหร่ แต่อีกหน่อยคงจะดีมากนะคะ ส่วนพวกอาหารการกินก็ทานได้ไม่เป็นปัญหาอะไร เพราะว่าเมื่อมาปฏิบัติธรรมก็ต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานที่และสิ่งแวดล้อมด้วยค่ะ

▷ ตอนนี้ปฏิบัติได้ ๑๘ กายแล้วและได้ฝึกเรียนทำพิสดารกายแล้วค่ะ

▷ ครั้งแรกที่ได้ธรรมะก็ตอนที่พี่สาวสอนให้ใช้เวลาไม่เท่าไหร่ก็เห็นดวงกลมใสมาก ๆ แต่พอต่อมาไม่ได้ขยันปฏิบัติก็เลยหายไปมองไม่เห็น แต่ตอนนี้มาฝึกใหม่แล้วค่ะ

▷ เมื่อเข้าถึงธรรมกายนั้นทำให้อารมณ์สงบขึ้นมากค่ะ แล้วยังทำให้ใจที่เคยมีอคติกับคนที่เราไม่ชอบอะไรอย่างนี้ก็จางหายไป อันนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองนะคะ เพราะทำให้เรามีจิตใจสงบขึ้นสมาธิดีขึ้น ส่วนคนอื่นก็จะได้รับจากเราด้วย อย่างน้อยเราก็ได้แผ่เมตตาให้เสมอ ๆ ค่ะ

▷ คนทั่วไปที่ยังไม่ได้รู้เรื่องนี้ก็อยากให้เขาได้มาฝึกปฏิบัติดูบ้าง เพราะเขาจะได้มีความสงบ มีสมาธิ มีสติสัมปชัญญะดี เมื่อทำงานหรือเรียนหนังสือ ก็จะทำได้ดีหรือเรียนได้ดีด้วยค่ะ

๐๐๐

สามเณร ธรรมา พร้อมเพรียง
อายุ ๑๑ ปี ชั้น ป. ๖
โรงเรียนพินิจวิทยา ลำปาง

▷ ผมอยากจะบวชเองครับ เพราะได้ทราบข่าวอบรมว่ามีการบวชเณรจากหลวงพ่อชุบครับ

▷ พอเข้าถึงธรรมกายแล้วก็รู้สึกสบายดีครับ จิตใจดีขึ้นครับ

▷ คิดว่าการได้ปฏิบัติธรรมนี่ จะทำให้การเรียนหนังสือดีขึ้นครับ เพราะเรามีสมาธิในการเรียนดีขึ้นครับ

▷ ผมอยากให้คนที่ยังไม่ได้มาวัด ให้มากันเพื่อปฏิบัติธรรมครับ เขาจะได้ไม่ไปตกนรกครับ และจะได้มีจิตใจที่อ่อนโยนขึ้น มีความเคารพผู้ใหญ่มากขึ้นครับ

▷ ในนรกนี่มืดมีพวกสัตว์นรกอยู่ เมื่อผมได้เห็นพวกเขา ผมก็สงสารครับ ก็ได้แผ่เมตตาช่วยไปครับ และเห็นว่าพอเขาได้รับแล้วก็มีสภาพที่ดีขึ้นกว่าเก่าครับ

๐๐๐

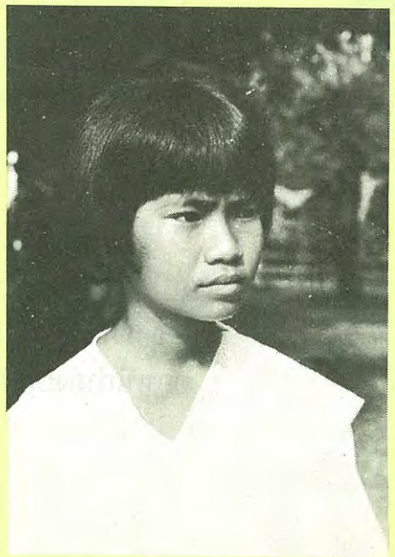

ประนอม จินนะ อายุ ๑๒ ปี
โรงเรียนวิชชานารี ลำปาง

▷ คุณป้าแนะนำให้มาปฏิบัติที่วัดนี้คะ ก็เพิ่งมาเป็นครั้งแรกค่ะ

▷ พอมาวันแรกก็เห็นดวงค่ะ ท่านอาจารย์วิบูลย์สอน ต่อมาก็เรียนถึง ๑๘ กาย แล้วก็สับกายซ้อนกายค่ะ ตอนหลังก็ได้ไปเที่ยวดูนรกสวรรค์ด้วย

▷ พวกเหล่าเทวดานี่ก็ดูเขาสุขสบายดีนะคะ และได้รู้ว่าที่เขาเป็นอย่างนั้น เพราะได้พากันทำบุญกุศลไว้ดีค่ะ เลยมีความมั่นใจมากว่า คนที่ทำดีก็จะได้ดี เช่นได้อยู่บนสวรรค์ คนที่ชั่วก็อาจตกนรกค่ะ

▷ ใจคิดอยากจะให้คนทั้งหลายทำแต่ความดี มาปฏิบัติภาวนาเพื่อจะได้รับผลดี เช่นได้ขึ้นสวรรค์ และก็ไม่อยากให้เขาตกนรก เพราะจะต้องได้รับความทรมานมากค่ะ

๐๐๐

มลฤดี เกษมโสม อายุ ๑๒ ปี
โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย กรุงเทพฯ

▷ เคยฝึกทำสมาธิที่โรงเรียนค่ะ เขาสอนให้ตามลมหายใจเข้าหายใจออกค่ะ

▷ ใจชอบการปฏิบัติธรรมค่ะ

▷ เพราะรู้สึกว่าที่นี่ดีก็เลยมา โดยได้ทราบข่าวจากที่เขาแจกกันที่วัดปากน้ำค่ะ แล้วก็เลยได้มาที่นี่ค่ะ

▷ ใช้เวลาในวันแรกที่มาฝึกตามที่พระท่านสอนก็ได้เลยค่ะ ตอนนี้กำลังปฏิบัติมาจนถึงการเดิน ๑๘ กายแล้วค่ะ

▷ เคยเห็นแล้วค่ะ เทวดาท่านแต่งตัวสวยนะคะ แล้วก็สง่าดีด้วยค่ะ ตอนนั้นท่านมาอนุโมทนาแล้วยังให้พรด้วยค่ะ

▷ อยากให้คนที่เขายังไม่ได้มา ให้ได้มาปฏิบัติที่นี่ เพราะจะทำให้เขามีสมาธิ มีความจำดีขึ้น เรียนหนังสือได้ดี ใจเย็นสงบมากขึ้น แล้วก็จะไม่โกรธง่ายด้วยค่ะ

๐๐๐

เป็นธรรมกาย สงบใจดีนัก

ขอเชิญร่วมสร้างพระประธานธรรมกาย และพระคู่บารมี
ประจำพระอุโบสถ วัดหลวงพ่อสด
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

พระประธานซึ่งจะประดิษฐานไว้ในอุโบสถนี้ เป็นพระพุทธปฏิมากรจำลอง **"ธรรมกาย"** ซึ่งหมายถึง **"พระนิพพาน"** คือธรรมกายตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ได้ทรงแสดงว่าคือ **"พระตถาคต"** จะประดิษฐานไว้เป็นพระประธานในอุโบสถเพื่อประกอบการทำสังฆกรรมของพระภิกษุสงฆ์ มีการทำอุโบสถ และบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย ฯลฯ เป็นต้น กับทั้งเพื่อเป็นอุทเทสิกเจดีย์เพื่อไว้สักการะบูชาแก่เหล่าเทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย และจักได้เป็นพุทธานุสติแก่ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อความเข้าถึงพระรัตนตรัยได้โดยสะดวก จึงนับเป็นปูชนียวัตถุ ที่ศักดิ์สิทธิ์และสำคัญคู่บ้านคู่เมืองอีกองค์หนึ่ง

แกะด้วยหินผลึกธรรมชาติสีขาวใส ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ ๑๗ นิ้ว (เทียบกับพระแก้วมรกต ๑๙ นิ้ว) จะประดิษฐานอยู่บนบุษบกพรหมพิมาน พร้อมด้วยพระพุทธปฏิมากรคู่พระบารมีอีกประมาณ ๗ องค์ ซึ่งล้วนสำเร็จด้วยหินรัตนชาติ อันมีหินผลึกและหินหยกต่าง ๆ เป็นต้น กำหนดจะแกะแล้วเสร็จภายในประมาณต้นปีหน้า พ.ศ. ๒๕๓๒ มูลค่ารวมกันทั้งพระเก่าและใหม่**ประมาณ ๒ ล้านบาท**

พระพุทธปฏิมากรอันสำเร็จด้วยหินรัตนชาติอย่างนี้ ยากที่ชาวโลกจะมีไว้เป็นศาสนสมบัติเพื่อสักการะบูชา และยากที่จะมีโอกาสได้เป็นเจ้าภาพสร้างร่วมกัน ผู้ร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างพระประธานและพระคู่บารมีนี้ ย่อมจักได้ผลานิสงส์ติดตามให้ผลแก่ท่านไปตลอดทุกภพทุกชาติ ตราบเท่าถึงมรรคผล นิพพาน ไม่มีตกต่ำเลย

จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพโดยทั่วหน้ากัน

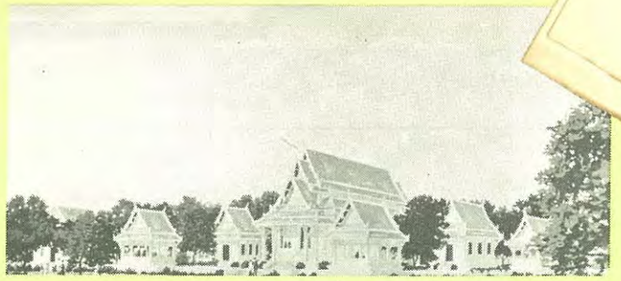

ขอเชิญร่วมสร้างอุโบสถ (วิหารธรรมกาย) วัดหลวงพ่อสด
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

อุโบสถเป็นหัวใจสำคัญของวัด ด้วยว่าเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระประธานแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเขตที่ที่ต้องกำหนดเพื่อการทำสังฆกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์ มีการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย การสวดและรับฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัยพุทธบัญญัติของพระบรมศาสดา เพื่อทบทวนความบริสุทธิ์กายวาจาใจของพระภิกษุสงฆ์ร่วมกัน เป็นการรักษาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้าไว้มิให้วิบัติคลาดเคลื่อนและสูญหาย อุโบสถหลังนี้เป็นอุโบสถสองชั้น ใน**งบประมาณการก่อสร้าง ๑๒.๕ ล้าน** กำหนดจะก่อสร้างเสร็จในปลายปีหน้า พ.ศ. ๒๕๓๒ จะได้ใช้พื้นที่ชั้นล่างเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นกำลังสาคัญที่จะช่วยกันสืบบวรพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

จึงขอเชิญชวนสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างปูชนียสถานที่สำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงทั่วหน้ากัน จักเป็นมหากุศลทับทวี เพิ่มพูนบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ แก่ท่านต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด แล.

โปรดบอกกล่าวข่าวการกุศลนี้ต่อ ๆ ไปยังญาติมิตรของท่าน
จักเป็นกุศลบุญราศีทับทวีแก่ท่าน

ผู้มีจิตศรัทธา โปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐

๓. **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดย**ธนาณัติไปรษณีย์**โปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง**ไปรษณีย์พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ

ถ้าสั่งจ่ายเงินโดย**เช็คธนาคาร** โปรดสั่งจ่าย**เช็คขีดคร่อมให้ในนามมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

อาศิรวาทธรรมบท

วันพระสิบห้าค่ำ เวียนมา ครบเอย
ชาวพุทธหมู่ประชา เพียบพร้อม
มาร่วมปฏิบัติบูชา พระพุทธ เจ้าแฮ
สวดมนต์นะโมน้อม มนเกื้อ การกุศล
ศีลห้าบริสุทธิ์ถ้วน สมาทาน
สมาธิวิชาชาญ แน่วแน่
ปัญญาคุณูปการ กุมสติ ปวงแฮ
นี่แหละชาวพุทธแท้ โลกล้วน สรรเสริญ
ธรรมใดใครกล่าวอ้าง โดยดี
ก็พระทศพลบดี กล่าวไว้
แด่พระปัญจวัคคีย์ ณ ป่า มฤคเอย
ธัมม์จักร์กัปป์วัตนสูตรไซร้ สว่างทั้ง จักรวาฬ

ที่วัดสระเกศนั้น มีงาน
ฟังเทศน์นั่งกรรมฐาน ทุกค่ำ
ตรึกนึกแก้วประกาฬ ศักดิ์สิทธิ์ จริงเอย
ใครท้าใคร่ขอย้ำ เพรียกให้ มาดู
สัมมาอะระหังโอ้ สงบดี
ตรึกนึกดวงแก้วมณี จรดไว้
ณ ศูนย์กายเรานี้ ฐานที่ เจ็ดเอย
ละนิวรณ์ห้าได้ หักถ้วน สงสาร
หลวงพ่อสดท่านผู้ องค์ปฐม
เผยแพร่จนนิยม ทั่วหล้า
ไทยญี่ปุ่นแขกมาอบรม พระสั่ง สอนแฮ
ยังแจ้งยังรู้ค่า แน่แท้ จริงจัง
เชิญไทยทั่วเขตทั้ง ธรณิน
ร่วมรับรสธรรมริน เรียบร้อย
ณ พุทธภาวนาเป็นอาจินต์ เถิดเทอญ
ต้อนรับได้เป็นร้อย ทุกอาทิตย์ กลางวัน

.....ลูกศิษย์ป๋า.....

ตอบปัญหาธรรม

ถาม : *กระผมได้ภาวนาวิชชาธรรมกายมาตั้งแต่บวชเมื่อปลายปี ๒๕๒๙ นั่งภาวนาเพียงอาทิตย์เศษ ก็เห็นองค์ธรรมกาย แต่ยังไม่เห็นดวงปฐมมรรค พอได้ธรรมกายเพียง ๒ – ๓ วัน ก็มองอะไรไม่เห็นอีกเลย เวลานั่งภาวนาก็เข้ากลางไม่ได้ จับได้แต่กว้าง ๆ และนิมิตก็ต้องเป็นองค์พระ ถ้าเห็นเป็นดวงแล้วจะเข้าไม่ได้เลย แต่ระยะหลังนี้เข้ากลางได้ ประคองนิมิตได้ แต่พอเข้ากลางก็จะเกิดแสงสว่างวูบขึ้นอย่างแรง จิตจะเคลื่อนที่แล้วจะทำใหม่ไม่ได้ ขอได้โปรดแนะนำด้วยครับ ?*

ตอบ : เรื่องดวงปฐมมรรคหรือไม่นี้ ไม่เป็นประมาณนะ เพราะว่าในที่สุดละเอียดของดวงธรรมก็เป็นองค์พระ ในกลางองค์พระก็มีดวงธรรม หรือ ณ ที่ศูนย์กลางของกายในกายเหมือนกัน ที่ศูนย์กลางกายก็มีดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย สุดละเอียดของดวงธรรมนั้นอันประกอบด้วยคุณความดี ในธาตุในธรรม เป็นดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ สุดละเอียดไปก็เป็นกายในกายที่ละเอียดยิ่งไปกว่ากายเดิม แปลว่าในกายก็มีดวง ในดวงก็มีกาย นี่เป็นธรรมดา เมื่อเห็นธรรมกายแล้ว โปรดจำไว้ว่า **เห็นแล้วต้องเข้าถึง ทุกอย่างต้องเข้าถึง** วิธีเข้าถึงนั้น ไม่ว่าจะเห็นดวงธรรมหรือเห็นกายละเอียด กายใดก็ตาม มีอุบายวิธี คือ เหลือบตากลับนิด ๆ การเหลือบตากลับนิด ๆ นั้นก็เพื่อมิให้สายตาเนื้อไปแย่งหน้าที่ตาใน ในขณะเดียวกันนั้น ก็มีธรรมชาติอยู่อย่างหนึ่ง คือ ใจของคนใจของคนเรานี้ ชอบที่จะฟุ้งซ่านออกข้างนอกตัว ถ้าจะให้เข้าใน เห็น จำ คิด รู้ จะเข้าในได้ แต่พอใจจะเข้าในเมื่อไร ตาจะเหลือบกลับเองเมื่อนั้น นี้เป็นธรรมชาติ แต่เราไม่ได้สังเกตตัวเอง แต่ถ้าใครเคยสังเกตเด็กทารกเวลานอนหลับ ก็จะพบว่าตาของเด็กนั้นจะเหลือบกลับตลอดเวลา และนี่ก็เป็นธรรมชาติที่แปลก ซึ่งหลวงพ่อใหญ่ คือ หลวงพ่อวัดปากน้ำ ท่านพบและเข้าใจเลยว่า เวลาที่สัตว์จะเกิด จะดับ จะหลับ จะตื่น เมื่อจิตหยุดนิ่งตรงศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม จิตดวงเดิมจะตกศูนย์ จิตดวงใหม่จะเกิดขึ้นมาใหม่ตรงนั้น อาการของสัตว์โลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์เราตาจะเหลือบกลับ เพราะฉะนั้น**อุบายนี้เป็นเรื่องสำคัญ เมื่อเราเหลือบตากลับนิด ๆ ใจจะหยุด**

ข้างในได้โดยง่าย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกให้ชำนาญ ผู้ที่ทำวิชชาชั้นสูงนั้น ตาเขาเหลือบกลับตลอดเวลา แต่ต้องไม่ลืมตา คือตาจะพริม ๆ อยู่แล้วนั่นแหละ ใจจะเข้าในและตกศูนย์อย่างละเอียดด้วย เพราะฉะนั้นวิธีทำให้ใจสามารถเข้าไปเห็นดวงในดวง กายในกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์พระหรือธรรมกายได้สนิทดีนั้นให้เหลือบตากลับนิด ๆ แล้วนึกเข้าไปเห็นศูนย์กลางองค์พระ เมื่อนึกเห็นศูนย์กลางองค์พระ ใจจะหยุดนิ่ง แล้วเราก็นึกทำความรู้สึกเป็นองค์พระ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่มองดูเฉย ๆ ถ้ามองดูเฉย ๆ มองไปอย่างไร ก็ไม่ก้าวหน้า ต้องนึกเข้าไปเห็นและเข้าไปเป็น ถ้าเพียงดวงก็นึกเข้าไปเห็น ณ ภายใน ทิ้งความรู้สึกภายนอกของเรา เข้าไปเห็นภายใน เหมือนกับมีกายอีกกายหนึ่งของเราเข้าไปเห็นข้างใน ทำอย่างนี้จะก้าวหน้าได้ ถ้าเห็นกายแล้วก็ให้ดับหยาบไปหาละเอียด คือ สวมความรู้สึกเข้าไป เป็นกายละเอียดนั้นเลย ทิ้งความรู้สึกอันเนื่องอยู่กับกายเนื้อของเรา กายละเอียดปรากฏขึ้นมาเมื่อไรก็ดับหยาบไปหาละเอียดเข้าเป็นกายละเอียดนั้นแล้วใจมันจะตกศูนย์เอง เพราะว่าใจของกายละเอียดนั้นจะทำหน้าที่เอง โดยวิธีดังนี้ใจของกายละเอียดจะทำหน้าที่เจริญภาวนาต่อหยุดนิ่งเข้าไปจนถึงดวงศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ อันเป็นเจตสิกธรรมที่สุดละเอียดของใจ ของกายนั้น แล้วก็จะถึงธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือ "ใจ" ของอีกกายหนึ่งที่ละเอียด ๆ ต่อไป เหมือนกับการถ่ายทอดถึงซึ่งกันและกันเข้าไปจนสุดละเอียด ที่กล่าวมานี้นั้นก็เป็นอุบายวิธีในการเจริญจิตภาวนาให้ได้ผลดี ซึ่งพอจะสรุปหลักย่อ ๆ ได้ ๔ ประการ คือ

๑. เห็นดวงให้เดินดวง คือ นึกเข้าไปเห็นจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางดวง ให้ใจหยุดในหยุดกลางของหยุด กลางของกลางดวงให้เห็นใสละเอียดไปจนสุดละเอียด

๒. เห็นกายให้เดินกาย คือ ดับหยาบไปหาละเอียด คือ นึกเข้าไปเห็นจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางกายละเอียดที่ปรากฏขึ้นใหม่ ให้ใจของกายละเอียดนั้นเจริญภาวนา หยุดในหยุด กลางของหยุด ให้เห็นใสละเอียด ทั้งดวง ทั้งกาย ทั้งองค์ฌาน

๓. โดยวิธีเหลือบตากลับนิด ๆ (ไม่ต้องลืมตา) ขณะเจริญภาวนา จะป้องกันมิให้สายตาเนื้อไปแย่งงานจิตภาวนาของตาในและจะช่วยให้ใจหยุดนิ่ง กลางของหยุด ณ ศูนย์กลางกาย ศูนย์กลางกายได้ดี

๔. เข้ากลาง ทำให้ขาว คือ ให้นึกเข้าไปหยุดในหยุด กลางของหยุด ณ ศูนย์กลางดวงหรือธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ของกายที่ใสละเอียดที่สุดไว้เสมอ

ถาม : *เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมเข้าถึงธรรมกายแล้ว ทำไมพระธรรมกายต้องอยู่ในอิริยาบถนั่ง จะอยู่ในอิริยาบถยืน เดิน นั่ง นอน บ้างไม่ได้หรือ ?*

ตอบ : พระธรรมกายที่เมื่อผู้ปฏิบัติเข้าถึงนั้นเป็นธาตุเป็นธรรมเป็น คือ เป็นวิสุทธิสัตว์ที่มีชีวิต จะปาฏิหาริย์ในอิริยาบถใดก็ได้ แต่ธรรมชาติของธรรมกายนั้นปกติอยู่ในอิริยาบถประทับนั่ง ปรากฏอยู่ในนิพพานสูตรที่ ๓ ว่า "อายตนะ (นิพพาน) นั้น ไม่มีการไป การมา (ซึ่งหมายความรวมทั้งไม่มีการเดินยืนหรือนอน) จึงเป็นธรรมชาติที่ประทับนั่ง อยู่ในอายตนนิพพานซึ่งมีศูนย์กลางตรงกันกับศูนย์กลางกายของผู้เข้าถึงธรรมกายนั้น ส่วนที่ช่างปั้นพระปฏิมากรได้ปั้นพระพุทธรูปในอิริยาบถเดิน ยืน นอน หรืออิริยาบถอื่น ๆ นั้น เข้าใจว่าจะอาศัยจินตนาการพระอิริยาบถต่าง ๆ และพระลีลาที่งดงามด้วยพระศีลาจารวัตรของพระพุทธเจ้ากายเนื้อ จากพระพุทธประวัติมาเป็นรูปแบบเพื่อสร้างศรัทธาปสาทะ เช่น ประทับยืน ประทับเดิน ประทับไสยาสน์ ปางห้ามสมุทร ปางลีลา ปางเปิดโลก ปางอุ้มบาตร ฯลฯ เพิ่มเติม เข้ามาจากที่ประทับนั่ง

ถาม : *พระเกตุมาลาของพระพุทธเจ้าทำไมจึงมีหลายลักษณะ เช่น เกตุเปลว เกตุดอกบัวตูม เกตุตุ้ม ?*

ตอบ : พระเกตุมาลาของพระธรรมกายนั้น ผู้ปฏิบัติธรรมที่เข้าไปรู้ไปเห็นตรงกันว่าเป็นธรรมชาติคล้ายดอกบัวตูม ส่วนการที่ช่างปั้นปั้นพระพุทธรูปมีเกตุเปลวนั้น ก็ด้วยสมมุติว่าเป็นพระรัศมีซึ่งมีลักษณะเหมือนเปลวเพลิง บางครั้งก็จะพบพระเกตุมาลาเป็นรูปดอกบัวตูมตามพระพุทธลักษณะที่เป็นจริงของพระธรรมกาย ส่วนช่างปั้นที่ปั้นพระพุทธรูปเป็นลักษณะเกตุตุ้มนั้นเข้าใจว่า จะจำลองแบบจากพระพุทธรูปที่ทำขึ้นในยุคแรกในรัฐคันธารราษฎร์ ซึ่งช่างปั้นในยุคนั้นได้รับอิทธิพลจากศิลปชาวกรีก ที่ทำพระพุทธปฏิมากรจำลองพระวรกายเนื้อของพระพุทธเจ้า

■■■■

ขอเชิญเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับทั้งชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุน**ให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี** (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และ**ไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป** และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับ**ท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตน จะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ โดยเสียค่าบำรุงกลด** เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุดและใช้การต่อไปไม่ได้ต่อไปด้วย ดังต่อไปนี้

อยู่ ๑ – ๕ วัน	บำรุงกลด ๑๐๐ บาท
อยู่ ๖ – ๑๐ วัน	บำรุงกลด ๒๐๐ บาท
อยู่ ๑๐ – ๑๕ วัน	บำรุงกลด ๒๕๐ บาท

๔. ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่ติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔:๐๐ น. ตื่นนอน (สัญญาณเสียงระฆัง)

๐๔:๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม

๐๖:๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

๐๗:๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต

๐๘:๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา

๐๙:๓๐ น. ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

๑๑:๐๐ น. รับประทานอาหาร แล้วพักผ่อนตามอัธยาศรัย

๑๔:๐๐ น. รับฟังธรรมบรรยาย

๑๗:๐๐ น. ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรม แล้วพักทำธุระส่วนตัว

๑๙:๓๐ น. เจริญภาวนาธรรม

๒๑:๓๐ น. ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศรัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คุณตฺตโม) และ **พระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่**ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)**

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทาน ภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

เวลา ๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

เวลา ๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

เวลา ๑๒.๓๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปโดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อยให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาสควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ที่**พระอุโบสถ** วัดสระเกศฯ ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษา ทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. **ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น** ที่วิหารเจริญภาวนา (ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกัน) ทุกวันศุกร์ มีรถออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ เวลา ๑๘.๓๐ น. และรับกลับในวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐ น.

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ณ สถาบันฯ โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใดเป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดการดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. ที่**ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการ "ธรรมปฏิบัติ" ทางช่อง ๙ อสมท.

ทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๓ และที่ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุยานเกราะ** ๗๙๒ กรุงเทพฯ ทุกวัน**อังคาร, พฤหัสบดี** เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุ ททท (ภาคปกติ)** ของ อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวัน**อาทิตย์** เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.

๓.**สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** ของกรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวัน**อาทิตย์** (ก่อนปิดรายการ)

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงฯ ที่ฐานพระประธานประจำศาลาอเนกประสงค์

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเปิดโอกาสให้สาธุชน บรรจุพระผงสมเด็จพระธรรมกาย พระบูชาต่าง ๆ ที่จัดสร้างโดยมูลนิธิฯ ไว้ที่ฐานของพระประธานปางปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ประจำศาลาอเนกประสงค์ เพื่อเป็นการสืบอายุพระพุทธศาสนาและบูชาพระรัตนตรัย ท่านสาธุชนที่มีจิตศรัทธาบูชาและบรรจุได้ตามกำลังศรัทธา หรือเป็นชุด ๆ ดังนี้ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๑. บูชาตามกำลังศรัทธา มูลค่าบูชาองค์ละ ๒๕ บาท

๒. ชุดบูชาอริยสัจ ๔ เป็นไปในญาณ ๓ มีรอบ ๑๒ จำนวนพระ ๑๒ องค์ มูลค่าบูชา ๓๐๐ บาท

๓. ชุดบูชากิจ ๑๖ จำนวนพระ ๑๖ องค์ มูลค่าบูชา ๔๐๐ บาท

๔. ชุดบูชาโพธิปักขิยธรรม จำนวนพระ ๓๗ องค์ มูลค่าบูชา ๙๒๕ บาท

๕. ชุดพิเศษ

จำนวนพระ ๑๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๒,๕๐๐ บาท

จำนวนพระ ๒๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๕,๐๐๐ บาท

จำนวนพระ ๔๐๐ องค์ มูลค่าบูชา ๑๐,๐๐๐ บาท

ติดต่อบูชาได้ที่ **พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร** หรือที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ท่านที่ต้องการบรรจุด้วยตนเองทางมูลนิธิฯ จะเปิดให้บรรจุได้ทุกวันเสาร์ต้นเดือน และระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ เถรานุเถระ(๑ — ๑๕ พฤษภาคม และ ๑ — ๑๕ ธันวาคม ของทุกปี)

ท่านผู้มีจิตศรัทธาประสงค์ที่จะสนับสนุนการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติประการหนึ่งประการใด เพื่อเป็นธรรมทานที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นทานที่ยิ่งกว่าทานใด ๆ โปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพตามกำลังศรัทธาได้ที่ :

๑. ท่านเจ้าคุณ**พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ (ที่ตึกบวรเทพมุนี) กทม. ๑๐๑๖๐
(หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่ายเงินทาง ปณ. พลับพลาไชย)

๒. **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
(หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง ปณ. พลับพลาไชย)

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์

☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่..... เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไปเป็นจำนวนเงิน.....บาท

☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ **เป็นจำนวนเงิน**.....บาท

☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

บวชภายนอกและบวชภายใน

โดย **ญาณรัตนะ**

ผู้ที่ได้มีโอกาสบวชในพุทธศาสนา นอกจากจะได้ชื่อว่าเป็นญาติพระพุทธศาสนา กล่าวคือได้มาบังเกิดในขณะและสมัยที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองอยู่ ได้ใกล้ชิดและได้มีโอกาสปฏิบัติพระศาสนา (พระรัตนตรัย) นานถึง ๖๔ กัลป์ ส่วนผู้ที่ได้ร่วมอนุโมทนาด้วยกุศลเจตนา ด้วยใจศรัทธาอันบริสุทธิ์ทั้งก่อน ในขณะ และภายหลังการประกอบพิธีบวช ย่อมได้อานิสงส์ประมาณกึ่งหนึ่งของผู้ประกอบมหากุศลดังกล่าว

จึงเป็นประเพณีนิยมของชาวพุทธที่ได้ถือปฏิบัติ ให้ชายที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ได้อุปสมบทก่อนการมีเหย้าเรือน เพื่ออุทิศส่วนกุศลทดแทนพระคุณของพ่อแม่และผู้มีอุปการคุณ ช่วยกันสืบพระบวรพุทธศาสนาและที่สำคัญคือ เพื่อที่ตนเองจะได้เป็นบัณฑิตทางธรรมโดยได้ศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมรู้จักบาป บุญ คุณโทษ รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคม แต่น่าเสียดายว่าการบวชในปัจจุบัน ผู้ชายบางท่านไม่สามารถบวชได้ในวัยอันควร เนื่องจากติดภาระกิจการงาน ครอบครัวหรือมีระยะเวลาที่บวชเพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรมสั้นมากไม่พอแก่การศึกษาอบรมให้ซาบซึ้งถึงแก่นธรรม บางทีก็ไปหลงติดอยู่ในรูปแบบของการปฏิบัติมากกว่าที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงแก่นแท้ของพุทธธรรมได้ตามควร

ถึงแม้การบวชจะเป็นมหาอานิสงส์ในการสร้างกุศลคุณความดี แต่ในทางตรงกันข้ามการบวชก็อาจเป็นการสร้างบาปอกุศลได้เช่นกัน ถ้าผู้บวชไม่ได้รับการศึกษาอบรมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ในพระธรรมและพระวินัยดีพอ ให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยและประพฤติปฏิบัติล่วงละเมิดสิกขาบทพระวินัยพุทธบัญญัติจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่หมู่สงฆ์ เป็นการทำลายตนเองและทำลายศรัทธาปสาทะของสาธุชน จึงเป็นเรื่องที่น่าจะต้องตระหนักให้มาก จุดมุ่งหมายของการบวชที่แท้จริงนั้นคือเพื่อศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมเพื่อขจัดขัดเกลากิเลสเหตุแห่งทุกข์ คือความโง่เขลาเบาปัญญา ความโลภ และความโกรธ เป็นต้น สูงสุดถึงทำนิพพานให้แจ้งเพื่อความพ้นทุกข์อันถาวรโดยทางศีล สมาธิ ปัญญา อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้

คุณสมบัติของผู้บวชเป็นภิกษุ **จะต้องเป็นชาย** มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามพระวินัยพุทธบัญญัติ จึงจะเป็นพระภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ แม้-

กระนั้นการบวชดังกล่าวนี้จัดเป็นการบวชแต่เพียงภายนอก กล่าวคือเป็นการบวชแต่เพียงร่างกายและอาการภายนอก เพื่อศึกษาอบรมและปฏิบัติธรรมตามพระธรรมและพระวินัยพุทธบัญญัติเพื่อความบริสุทธิ์กาย วาจา และจิตใจ แต่ความประพฤติปฏิบัติธรรม (พระธรรมและพระวินัย) เพื่อความบริสุทธิ์กาย วาจา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง **ถึงความบริสุทธิ์ "ใจ"** เยี่ยงพระภิกษุสงฆ์ในพระธรรมวินัยนี้ อันจัดเป็น **"การบวชภายใน"** นั้น ย่อมมีได้ ทำได้ โดยไม่จำกัดเพศ อายุ อาชีพ และฐานะ

"การบวชภายใน" หมายถึงการตั้งใจรักษากาย วาจา ใจ ให้อยู่ในขอบเขตของศีล ไม่ว่าจะเป็นศีล ๕, ศีล ๘ หรือมากกว่านั้น รวมทั้งการศึกษาและปฏิบัติตามระดับภูมิธรรมที่สามารถเข้าถึง รู้ เห็น และเป็น ธาตุธรรมที่บริสุทธิ์ นับแต่ศึกษาอบรมและปฏิบัติธรรมในศีล สมาธิ ปัญญา, อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา, ปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา ถึงธรรมกายโคตรภู พระโสดา พระสกิทาคา และถึงธรรมกายพระอนาคา พระอรหันต์ ได้ เมื่อปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้วพึงเพียรรักษาและเจริญภาวนาให้ยิ่งขึ้นไปเพื่อละบาปอกุศลที่เคยเกิดขึ้นแล้ว เพื่อระวังบาปอกุศลที่ยังไม่เกิดมีให้เกิดขึ้น เพื่อยังให้กุศลให้เกิดขึ้นในสันดาน และเพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วมีให้เสื่อม ให้เห็นธรรมกายใสบริสุทธิ์อยู่เสมอให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็นับได้ว่าเป็นการบวชภายในที่ได้มหากุศลมาก สำหรับผู้ที่ยังมิได้บวชทั้งภายนอกและปฏิบัติยังไม่ถึงธรรมกายก็อย่าได้ท้อใจ พึงเพียรตั้งใจที่จะละเว้นความชั่ว ตั้งใจทำความดีด้วยกาย วาจา ใจ และเพียรเจริญจิตภาวนาชำระใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์จากกิเลสเครื่องเศร้าหมองมีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น อยู่เสมอ ก็จะสามารถถึงซึ่งความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ อันนับเป็นการบวชภายในได้เช่นกัน

การบวชภายนอกจัดเป็นมหานิสงส์ที่ได้บรรพชาอุปสมบททางร่างกายและกิริยาอาการ (ความประพฤติปฏิบัติธรรม) ที่สงบระงับ และถ้ายิ่งได้มีการบวชภายใน กล่าวคือการศึกษาอบรมปฏิบัติพระสัทธรรมให้เข้าถึงพุทธธรรมที่ถาวรแท้จริงเพียงใด ก็จะได้ชื่อว่าบวชทั้งภายนอกและบวชภายใน ก็จะยิ่งด้วยมหาอานิสงส์ขึ้นเพียงนั้น

ในเทศกาลเข้าพรรษานี้ จึงขอเชิญชวนทุกท่านตั้งใจเพียรศึกษาอบรมปฏิบัติธรรมด้วยการรักษาศีล เจริญภาวนาธรรม เพื่อความบริสุทธิ์กาย วาจา และใจ จากกิเลสเหตุแห่งทุกข์ทั้งปวง ทั้งพระภิกษุสามเณร ผู้ได้บวชภายนอกให้เข้าถึงความบริสุทธิ์ใจ อันนับเป็นการบวชทั้งภายนอกและทั้งภายใน กับทั้งฆราวาสผู้แม้ยังมิได้บวชภายนอกให้เข้าถึงความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ อันนับเป็นการบวชภายในให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป ก็จะยังความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้นับถือบูชาเอาเป็นเยี่ยงอย่างแห่งความประพฤติปฏิบัติอันเป็นกุศลคุณความดีได้มาก และยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ช่วยสืบบวรพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและวัฒนาถาวรยิ่ง ๆ ขึ้นไปด้วย

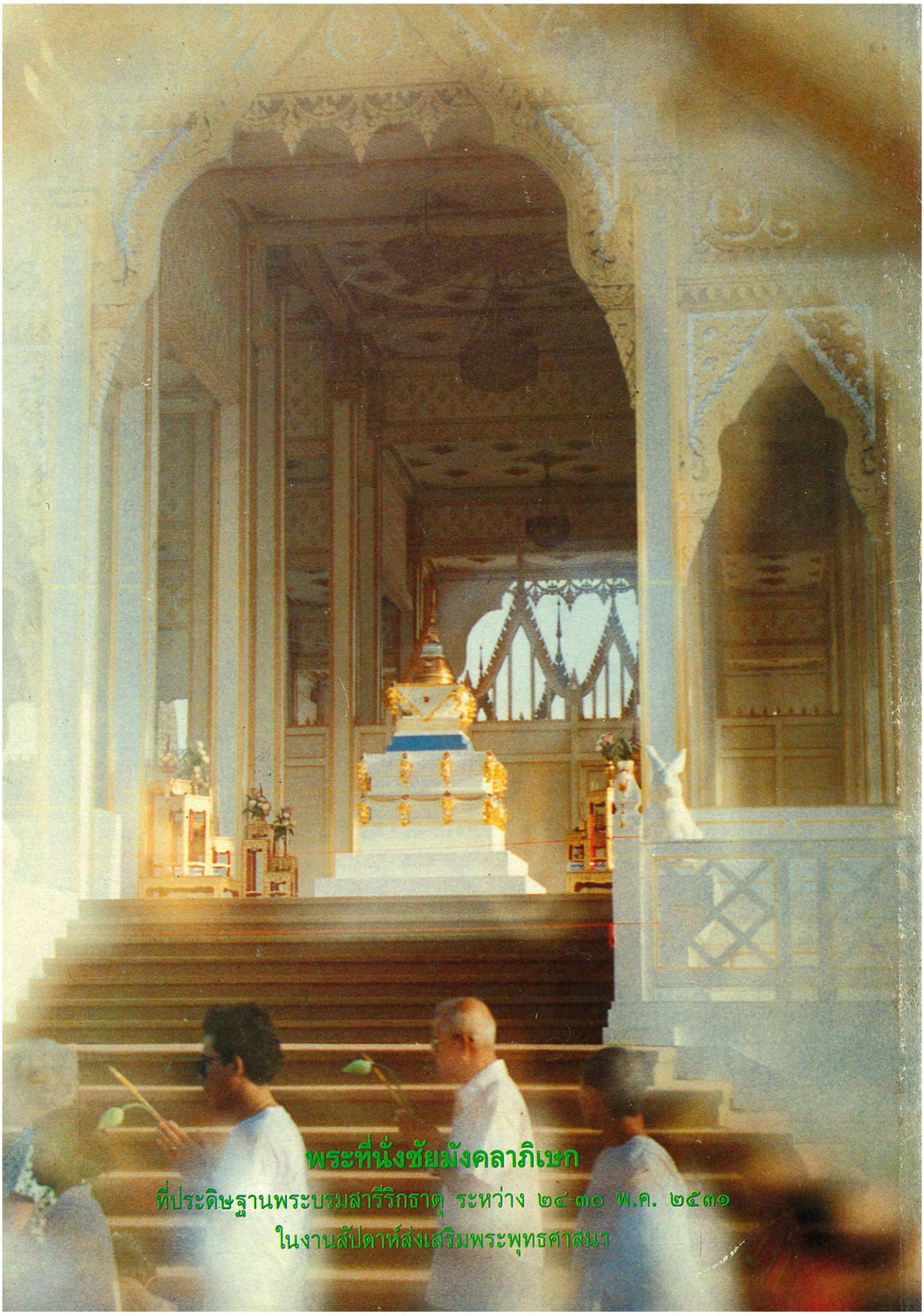

พระที่นั่งชัยมังคลาภิเษก
ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ระหว่าง ๒๔-๓๐ พ.ค. ๒๕๓๑
ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา